

Экц. Орчулачнь Шугран Вера.
Рут. Орчулачнь Салмин Ольга.

Нүр үг

Күндтэ үүрмүд!

Түрүн болж хальмг келнд Библияс орчулгдсн «Экц» болн «Руфь» гидг дегтрмүдтэ тадн ода таньлджанат.

Библь хамгин икэр умшгддг дегтр. Нарт делкэ деерк йир ик хурвн шажна – иудаизмин, христианствин болн исламин – Бурхнд иткдг улст эн дегтр бүклдэн болн энүнэ онц эңгснь эрүнд тоолгдна.

Библин тоод жирнэс даву дегтрмүд орна. Тедниг кесг зун жилин эргид олн автормуд бичж. Тер дегтрмүдт шин жирлин түүрүн зун жил элхин өмн делкэ яһж үүдснэ тускар келгджэнэ. Библь хойр ик эңгд хувагдна – «Хуучн Бооцан» болн «Шин Бооцан». Хальмг келэр «Шин Бооцан» гидг дегтр 2002 жилд барас харла.

Хуучн Бооцанд орсн «Экц» болн «Руфь» дегтрмүд хуучн цага евреймүдин бичврэс хальмг келнд орчулгдв.

Библь орчуллһна Институт орчулачнрт, редактормудт, орчуллһна көдлмит орлицн улст, барлһнд дөңгөн күргсн цуг улст ханлтан өргжэнэ.

Эн дегтрмүд эңкр келэрн умших эв-арһ хальмг умшачнрт учрснд бидн байрлжэнавидн.

ISBN 5-93943-054-6

ISBN 21-89122-98-4

© Библь орчуллһна Институт, 2005

Библь орчуллһна Институт

ЭКЛЦ

Эрүн Бичгин түрүн дегтрнь — «Эклиц». Эн дегтрт делкән үүдәлтин, келн-әмтнә үүдәлтин, килнц болн зовлң яһж эклснә тускар, дәкәд Бурхн күүнлә яһж бийән бәрснә тускар бичәтә.

«Эклиц» гидг дегтр нурһлж хойр әңгд хувагдна. Негдгч әңгднь — 1–11 бөлг күртл орна. Терүнд делкән үүдәлтин болн күүнә уңг-тохмин туужсин эклцин тускар келгдјәнә, Адам Ева хойрин, Каин Авел хойрин, Ноахин болн усна ик аюлын тускар, вавилона бәәшңгин тускар бичәтә.

Хойрдгч әңгднь — 12–50 бөлг күртл барлата. Энд еврей келн-улсин туужсин тускар бичәтә. Теднә түрүңк өвкнь болсн Абрахам Бурхнд шүтәд, соңсврч болна. Цааранднь терүнә көвүн Ицхакин, терүнә ач Яковин тускар умиш болхмн. Яковин 12 көвүн израилин улсин 12 отгин эклцнь болсна тускар бас бичәтә. Тедн дундас Йосип гидг көвүнд онц оньг тусхагдјәнә. Хойрдгч әңгд Яков эврәннь өрк-бүлтәһән Египетд яһж бәәснә тускар тодрхаһар бичәтә.

Шин зун жилин эклцәр хальмг келнд түрүн болж орчулгдсн «Эклиц» гидг дегтриг өдгә цага умишачнр соньмсч умиш гиж сангдна. Хуучна цага иврит келнәс орчулгдсн эн Бичг эврәннь учр-утхан геесн уга.

Кезәнә Библи бичсн бичәчнр терүг тежгәр биш, йирин олд медгдх амн үгин янзта келәр бичж. Тегәд Эрүн Бичгин гүн чинринь өдгә цага умишачнрт күргхин төлә эн дегтр төв келәр, умишд амрар орчулгдв.

Хамгин түрүнд эн дегтриг Эрүн Бичгәр соньмсчах улс умиш.

«Эклиц» — делкән үүдәлтин туужжиг чикднь медхд кенд чигн тусан күргхнь маһд уга.

Делкән үүдәлт

1 ¹Түрүләд Бурхн тенгр һазр хойриг үүдәв. ²Һазр эжго, дүрсн уга бәәж. Йорал уга гүн һазр деер харнһу бәәж.

Усн деерәһүр Бурхна Сәкүсн* деләд нисжәж. ³Тиигәд Бурхн келв:

— Герл ортха!

— Герл орв. ⁴Герлтә болсиг сән гиж Бурхн үзәд, герлиг харнһуһас салһв. ⁵Герлиг Бурхн «өдр» гиж нерәдв, харнһуг — «сө» гив.

Тиигәд асхн болв, өрүн болв. Эн түрүн өдрнь.

⁶Бурхн келв:

— Усиг уснас салһдг заг усн хоорнд һартха.

⁷Бурхн тер заг үүдәһәд, деерк усиг дор бәәх уснас салһв, тиигәд тиим болв. ⁸Тер ормд Бурхн «тенгр» гидг нер өгв.

Тиигәд асхн болв, өрүн болв. Эн хойрдгч өдрнь.

⁹Бурхн келв:

— Цуг усн тенгр дор хурад, хүүрә һазр һартха.

Келснь күцв. ¹⁰Хүүрә һазрт Бурхн «һазр» гидг нер өгв, хурсн уснд «тенгсмүд» гидг нер өгв. Эннь сән болсиг Бурхн үзв. ¹¹Бурхн келв:

— Һазр урһмл һарһтха: һазр деер әктә урһмл, дотран әктә темс өгдг модд зүс-зүсәрнь һартха.

Келснь күцв. ¹²Һазр урһмл һарһв: әк өгдг зүсн-зүүл урһмл, дотран әктә темс өгдг моддыг зүс-зүсәрнь. Эннь сән болсиг Бурхн үзв.

* ^{1,2}Эс гихлә Бурхна салькн.

¹³ Тиигэд асxn болв, өрүн болв. Эн хурвдгч өдрнь.

¹⁴ Бурхн келв:

– Өдриг сөөхэс салхх нарн, сар, одн теңгрин орад хар-
тха. Тедн цаг, өдрмүд, жилмүд тоолх темдгүд болтха.

¹⁵ Тедн назр тал герл илгэдг теңгрин орад бөөх герлин ге-
гэн болтха.

Келснь күцв. ¹⁶ Бурхн хойр ик алдр гегэ үүдэв – өдриг
залхин төлө нар, сөөг залхин төлө сар үүдэв, бас одд үүдэв.
¹⁷⁻¹⁸ Назрт герл өгхин төлө, өдр, сөөг залхин төлө, гегэг
харнһунас салхин төлө Бурхн тедниг теңгрт тэвв. Эннь
сэн болсиг Бурхн үзв.

¹⁹ Асxn болв, өрүн болв. Эн дөрвдгч өдрнь.

²⁰ Бурхн келв:

– Эмтэ-киитэ юмар усн бигштхэ, назр деерэхүр шовуд
теңгрт нистхэ.

²¹ Бурхн теңгсин ик гидг адусд үүдэв, уснд бигшх цуг
эмтэ-киитэ юмиг болн нисдг живртэ зүсн-зүүл шовудыг
үүдэв. Эннь сэн болсиг Бурхн үзв. ²² Теднд Бурхн эдс өгэд
иигж келв:

– Түргэр өстн, оln болтн, теңгсмүдин ус дүүргтн, шо-
вуд назр деер түргэр өстхэ.

²³ Асxn болв, өрүн болв. Эн тавдгч өдрнь.

²⁴ Бурхн келв:

– Зүсн-зүүл зүстэ эмтэ-киитэ юм назр нарһтха: мал,
мөлкдгүд болн зерлг ангуд.

Келснь күцв. ²⁵ Бурхн зүсн-зүүл зүстэ зерлг ангуд, мал,
цуг мөлкдг юм назр деер зүс-зүсэрнь үүдэв. Эннь сэн бол-
сиг Бурхн үзв. ²⁶ Дарунь Бурхн келв:

– Мана дүртэ болн бөөдлтэ кү үүдэхмн. Тиигэд тер тең-
гсин захсдт болн теңгрин шовудт, ангудт, цуг назр де-
еркд, цуг мөлкдг юмнд бас нойлг.

²⁷ Тиигэд Бурхн Эврәннь дүртэ кү үүдэв.

Терүг Бурхна дүртэхэр Тер үүдэв.

Залу болн күүкд күүнэ зүстэхэр

Тедниг Бурхн үүдэв.

²⁸ Теднд Бурхн эдс өгэд, иигж келв:

– Өстн, оln болтн, назр дүүргэд энүг эзлтн. Теңгсин
захсдт, теңгрин шовудт, мөлкдг юмнд цугтаднь нойрхтн.

²⁹ Терүнэ дару Бурхн келв:

– Назр деерк этэ цуг урһмлмудыг, дотран этэ темс
өгдг цуг моддыг Би танд өгчэнэв. Эдн танд эдлвр болх.

³⁰ Назр деерк цуг ангудт, теңгрин цуг шовудт, цуг мөлк-
дгүд, эмтэ-киитэ юмнд хот кетхэ гихэд, Би ноһа өгчэнэв.

Келснь күцв. ³¹ Үүдэсн юман Бурхн цугтаһинь үзв, те-
гэд цугнь йир сэн болв.

Асxn болв, өрүн болв. Эн зурһадгч өдрнь.

2¹ Тиигж теңгр болн назр, цуг теднэ зүсн-зүүл бөөдлнь
күцөгдв. ² Доладгч өдр күртл Бурхн кежэсн көдлмшэн
чилэв. Доладгч өдртэн Тер кежэсн эврәннь көдлмшэсн
амрв. ³ Бурхн доладгч өдр йөрөхэд, терүнд эдс өгв. Яһад
гихлэ, эн өдр Бурхн үүдэж болн күцэж бөөсн көдлмшэсн
амрв.

Адм Ева хойр

⁴ Теңгр назр хойр үүдөгдснэ тускар туужлж келлһн эн.
Деед Эзн Бурхн теңгр назр хойриг үүдэжэх цагт, ⁵ назр
деер тиигхд тэрэнэ бура чигн уга билэ, тэрэнэ ноһан чигн
урһад уга билэ. Яһад гихлэ, Деед Эзн назрт хур өгчэсмн
уга бөөж, назриг эд-бод кедг күн уга бөөж, ⁶ болв назрас
усн нарад, терүг кевтнь услдг болв. ⁷ Тегэд Деед Эзн Бурхн
күүг назрин* тооснас үүдөхэд, терүнэ хамрар эмдин ки
үлэхэд орулв. Тегэд күн эмтэ болв.

⁸ Хөөннь Деед Эзн Бурхн дорд үзгин Еден гидг назрт
сад суулһв. Терүнд үүдэсн күүһэн Тер орулж бөөлһв. ⁹ Де-
ед Эзн Бурхн зүсэрн ке болн хот кехд туста цуг зүсн-зүүл
модд назрас урһав. Садын тал дунд жирһлин модн болн
цаһан сана, хар сана медх хойр мод урһаж.

¹⁰ Садыг услдг хол Еденэс эклцэн авч. Терүнэс тер хол
дөрвн урсхулд хувагдж урсдг бөөж. ¹¹ Түрүнкнь Пишон

* ^{2:7} «Күн» (евр. адам) болн «назр» (евр. адама) гидг үгмүд еврей
бичврт үгмүдин ирлцэн болжана.

гидг нертэ бээж: тернь алтн бээх Хавила гидг назриг кевтнь бүслэд урсна. ¹² Тер назрин алтнь сэн, тенд бас сэн үнртэ модна салм, оникс гидг эрднь чолун бээж.) ¹³ Хойрдгч хол Гихон гидг нертэ: эннь Куш* назриг кевтнь эргэд урсна. ¹⁴ Нурвдгч хол Хиддекель** гидг нертэ: эннь Ашурас дорд үзг тал гүүнэ. Дөрвдгч хол Епрат гидг нертэ.

¹⁵ Садыг хэлэтхэ, терүнд килмжэн өгтхэ гиһэд, Деед Эзн Бурхн Еденэ садт күүг орулж бөөлһв. ¹⁶ Деед Эзн Бурхн иим заквр күүнд өгв:

– Сад дотр бээх дурта моднас темс идж чаджанач, ¹⁷ болв цаһан сана болн хар сана медх моднас темс бичэ ид. Яһад гихлэ, терүнэс темс идхлэрн, чи эрк биш үкж одхч.

¹⁸ Деед Эзн Бурхн тиигхлэ келв:

– Күн һанцарн бөөхд сэн биш, би терүнд ирлцх дүнгэ нөкд үүдэнэв.

¹⁹ Деед Эзн Бурхн назрас зерлг ангудыг цугтаһинь, тенгрин шовудыг цугтаһинь үүдэв. Дэкэд теднд күн ямаран нер өгхинь медхэр, Деед Эзн Бурхн тедниг күн тал авч ирнэ. Тегэд эмтэ-киитэ тоот күүнэ өгсн нерд зүүцхэв. ²⁰ Тегэд күн цуг малд, тенгрин цуг шовудт болн кэдэн цуг ангудт нер өгв. Болв Адмд ирлцх дүнгэ нөкд олдсн уга. ²¹ Тиигхлэ Деед Эзн Бурхн күүг бат нөөрт орулв. Терүг унтж кевттл, Бурхн терүнэ нег хавсинь авад, орминь махар бүтэнэ. ²² Күүнэс татж авсн хавснас Деед Эзн Бурхн күүкд кү үүдэнэ. Энүг Адм тал дахулж ирнэ. ²³ Күн келв:

– Тиигэд ода эн ясн мини яснас, махн мини махнас: эн «күүкд күн»*** гиж нерэдгдх, яһад гихлэ залу күүнэ цогцас авгдла.

²⁴ Тер учрас залу күн эцк эк хойран үлдөһэд, гергнлөһөн ниилх, тегэд тедн нег цогц-махмуд болх.

* ^{2:13} Месопотамин өмн-дорд үзг; Эфиопия.

** ^{2:14} Эс гихлэ Тигрис.

*** ^{2:23} «Күүкд күн» (евр. ишша) болн «залу күн» (евр. иш) гидг үгмүд еврей бичврт үгмүдин ирлцэн болжана.

²⁵ Күн чигн, терүнэ гергн чигн нүцкн бээж, болв ич-жэсмн уга.

Түрүн килниц

3¹ Деед Эзн Бурхна үүдэсн зерлг ангудас хамгин мектэнь моһа бээж. Күүкд күүнэс тер сурна:

– Нег чигн моднас темс бичэ идтн гиж, Бурхн үнндэн тиигж келви?

² Күүкд күн моһад иигж хэрү өгнэ:

– Бидн садын моддас темсд идж чаджанавидн. ³ Болв Бурхн келв: «Садын тал дунд урһжах модна темсд бичэ идтн, бичэ тедниг көндөтн, эс гихлэ тадн үкж одхт».

⁴ – Уга, тадн төрүц үкшгот. ⁵ Болв терүг амссн өдрэс авн нүднтн секгдэд, цаһан сана болн хар сана медэд, Бурхнла эдл болж одхиг Бурхн меджэнэ, – гиж моһа келнэ.

⁶ Модна темсн хотд сэн болхинь, зүсэрн авта бөөдлтөһинь күүкд күн үзэд, цецн уха өгдгинь санна. Тегэд нег темс авад иднэ. Залудан нег темс өгнэ, тернь темсиг бас иднэ. ⁷ Тер хойрт серл орад, нүцкн бээсэн меднэ, тегэд бийдэн белкүсэрн боодг боодһа инжирин хамтхасар кеж авцхана.

⁸ Өдрин серүн цагла сад дотраһур Деед Эзн Бурхна йовсн э тедн соңсна. Залу гергн хойр Деед Эзн Бурхнас садын модд дунд бултна. ⁹ Болв Деед Эзн күүг дуудна:

– Чи альд бөөнөч?

¹⁰ – Сад дотр Тана ду соңсад ээвүв, юнгад гихлэ, би нүцкмб. Тегэд би бултув, – гиж күн хэрү өгнэ.

¹¹ – Чамаг нүцкн гиж кен чамд келв? Мини бичэ ид гиж заксн моднас темс чи идсн болвзач? – гиж Бурхн сурв.

¹² – Нанла бөөтхэ гиһэд Тана өгсн күүкд күн нанд тер модна темс өгв, би терүг идүв, – гиж күн хэрү өгнэ.

¹³ Тиигхлэнь Деед Эзн Бурхн күүкд күүнд иигж келв:

– Ю кеснчнь энви?

– Моһа намаг меклв, тегэд би идүв, – гиж күүкд күн хэрү өгнэ.

¹⁴ Тиигхлэнь Деед Эзн Бурхн моһад келнэ:

– Чи иим йовдл харһснас кэлтэ
Цуг малас икэр,
Талдан зерлг аңгудас икэр харалла харһжанач.

Чи элкэрн мөлкхч,
Жирһлиннь цуг өдрмүдт
Чи тоос идхч.

¹⁵ Чини болн күүкд күүнэ хоорнд,
Чини хөөт үйнрин болн терүнэ
Хөөт үйнрин хоорнд

Би өшө орулнав.
Терүнэ хөөт үйнр чамаг толһаһарчн шаах,
Чи тедниг өскөһөрнь хатххч.

¹⁶ Күүкд күүнд Деед Эзн Бурхн келв:

– Чини саата цагин зовлңиг би икдүлхв: үрдүдөн чи
энлжөһөд харһхч. Чи залуһан хардхар седхч, болв тер чамд
нойрхх.

¹⁷ Адмд Тер келв:

– Чи гергнәннь үг соңсад, бичэ ид гиж чамд би закһн
бийнь, тер модна темс идснэс кэлтэ һазр харалла харһ-
жана: жирһлиннь цуг өдрмүдт күчр көдлмш келһөд, чи һазр-
рас эдлврэн авхч.

¹⁸ Һазр чамд хатханчг болн буг өвс урһах,
Чи һазрас урһсн юмар эдлвр кехч.

¹⁹ Һазрт хэрү ортлан,
Чи эврәннь көлсән асхж өдмгән олхч,
Юңгад гихлэ, чи һазрас авгдлач.
Юңгад гихлэ, чи – тоосн болжанач,
Чи тооснд хэрү хүврхч.

²⁰ Адм эврәннь гергндән Ева* гидг нер өгв. Яһад гихлэ,
тер цуг әмд бәәсн әмтнә экнь болв. ²¹ Деед Эзн Бурхн
арсар хувц келһөд, терүгәр Адмиг болн терүнэ гергийг
хувцлв.

²² Хөөннь Деед Эзн Бурхн келнә:

* ^{3:20} *Ева* – эн нерн (евр. Хавва) әәһәрн «жирһл» гидг еврей келнә
үгин бәәдлтә.

– Күн ода цаһан сана болн хар сана медсәрн Мадна
негнләннь әдл болв. Жирһлин моднас күн темс бичә таслж
идтхә, мөнк бичә жирһтхә.

²³ Һазрас авгдсн күн һазр деер көдлтхә гийһөд, Деед Эзн
Бурхн терүг Еденә садас көөв. ²⁴ Күүг көөчкәд, Бурхн Еде-
нә садын дорд үзгт жирһлин модн талк хаалһ манхин тө-
лә керүбмүдиг* зогсав, эргдг һал үлд тәвв.

Каин Авел хойр

4 ¹ Адм Евала бәәнә, тернь саата болна, Каин** гидг
көвү харһна. Ева келнә:

– Деед Эзнә дөңгәр би көвүтә болув.

² Хөөннь Ева терүнә дү көвү Авелиг харһна. Авел хөд
хәрүлнә, Каин һазр эд-бод кенә. ³ Цаг давна. Каин Деед
Эзнд белглж һазрин темс авч ирнә. ⁴ Авел болхла сүргиннь
түрүнк хөн малас маһна тарһныннь авч ирнә. Авел болн
терүнә белг Деед Эзнд таасгдна. ⁵ Болв Каиниг бийинь,
Каина белгинь Тер таасч уга. Каин ууртан бүтнә, уурлх-
лань чирәннь цәәж одв.

⁶ Тиигхләннь Деед Эзн Каинд келнә:

– Чи яһад уурлжанач? Чини чирә яһад цәәж одв? ⁷ Кемр
чи цугинь үннәр келлә, чини белг таасгдх билә! Болв кемр
чи үннәр эс кежәхлэг, тиигхлә чамаг килнц гетжәнә: тер
чамаг авлхар седжәнә, чи терүнд нойрхх йостач.

⁸ – Теегт һарий! – гиж Каин дү Авелдән келнә.

Тедн теегт һарна. Каин эврәннь дү талан дөврәд Аве-
лиг, алчкна. ⁹ Цаг давхла, Деед Эзн Каинас сурна:

– Чини дү Авел яһла?

– Меджәхшив. Би мини дүүһин маначий? – гиж тер
хәрү өгнә.

¹⁰ – Чи юн гидг юм харһвч? Чини дүүһин цусн һазрас
намаг дууджана. ¹¹ Ода чи харалла харһвч. Һазр деерәс чи
туугджанач, чини һарар асхрсн Авелин цусиг бийдән

* ^{3:24} *Керүбмүд* – әрүн орм мандг Бурхна күчтә әлчнр.

** ^{4:1} *Каин* – эн нерн «авх», «олх» гидг еврей келнә үгин бәәдлтә.

ивтрэж авхин төлө һазр шуурч. ¹² Кемр чи һазр деер көдлмш кехлэг, тер чини төлө дэжж темс өгшго. Һазр деер чи хорһдх бөөрн уга тенэд йовдг күн болхч, — гиж Деед Эзн келнэ.

¹³ — Эн засгиг нанд даахд берк күнд. ¹⁴ Эндр Та намаг һазр деерэс, Бийэсн көөжэнэт: би һазр деер хорһдх бөөрн уга тенэд йовдг күн болхв, тегэд харһсн күн болһн намаг алх, — гиж Каин Деед Эзнд келнэ.

¹⁵ Болв Деед Эзн терүнд иигж келнэ:

— Уга. Кемр кен негнь Каиниг алхла, энүгэрн дола дэжж өшөһөн авх.

Харһсн күн болһн Каиниг бичэ алтха гийһэд, Деед Эзн терүнд темдг тэвв. ¹⁶ Каин Деед Эзнэс хольжад, Еденэс дорд үзг тал бөөсн «Нод»* гидг һазрт бөөрлв.

¹⁷ Каин гергтөһөн бөөнө. Гергнь саата болад, Ханокиг һарһна. Тер цагт Каин балһс тосхжаж. Балһснд Ханок гидг көвүнәннь нер өгв. ¹⁸ Ханокас Ирад һарв, Ирадас — Мехуяель, Мехуяелэс — Метушаел, Метушаелэс Ламек һарв. ¹⁹ Ламек хойр гергтэ болна: негнь Ада гидг нертэ, хойрдгчнь — Цилла. ²⁰ Ада Явалаг һарһв: тер сег дор бөөһэд, мал өскдг улсин эцк болв. ²¹ Терүнэ дү Ювал гидг нертэ: тер ятх цокдг болн көгжмин бүшкүр татдг цуг улсин эцк болв. ²² Цилла бас көвүтэ билэ — нернь Тувалкаин. Тер күрлөр болн төмрэр зүсн-зүүл цуг зер-зев кедг бөөж. Тувалкаина дү күүкнь Наама бөөж.

²³ Ламек эврәннь гергчүдтэн келнэ:

— Ада Цилла хойр, намаг соңстн, Ламекин гергд, мини үгмүдиг оныгтн. Намаг шавтасн, намаг цоксн баахн күүг би алув. ²⁴ Кемр Каиниг алсн күн дола дэжж өшөһөн авсн болхла, Ламекиг алх күн далн дола дэжж өшөһөн авх.

²⁵ Адм Евала бөөнө. Еваһас көвүн һарна. Терүндэн Шет** гидг нер өгнө.

— Бурхн нанд Авелин ормд талдан үр өгв, юңгад гихлэ Авелиг Каин алла, — гиж гергнь келнэ.

* ^{4:16} *Нод* — эн үг «һазр кедх», «тенэд йовх» гидг еврей келнэ үгин бөөдлтэ.

** ^{4:25} *Шет* — эн нерн еврей келэр «белглв» гисн чинртэ чигн болх.

²⁶ Шет бас көвүтэ билэ, терүнәннь нерн Энош. Тер цагт эмтн Деед Эзнэ нер эклэд дууддг болв.

Адмас Ноах күртл

С¹ Админ хөөт үйнерин уңг-тохм. Бурхн кү үүдэхлөрн, терүг Бурхна бөөдлтөһөр үүдэв. ² Тедниг залу кү болн күүкд кү келһэд үүдэв, теднд эдс өгв. Бурхн тедниг «күн» гиж нерэдь. ³ Адм 130 нас күрхләннь, терүнэс бийиннь бөөдлтэ, бийинь дүртэ көвүн һарна. Көвүндөн тер Шет гидг нер өгв.

⁴ Шетиг һарсна хөөн Адм 800 жилдэн бөөв. Тер бас чигн көвүдтэ болн күүкдтэ болв. ⁵ Ут турштан Адм 930 жилдэн бөөһэд өнгрв.

⁶ Шетиг 105 нас күрхләннь, терүнэс Энош һарв. ⁷ Эношиг һарсна хөөн Шет 807 жилдэн бөөв. Терүнэс бас талдан көвүд, күүкд һарв. ⁸ Шет ут турштан 912 жилдэн бөөһэд өнгрв.

⁹ Эношин 90 наснд Кенан төрв. ¹⁰ Кенаниг төрснэ хөөн Энош 815 жилдэн эмд бөөв. Терүнэс бас талдан көвүд, күүкд төрв. ¹¹ Энош ут турштан 905 жилдэн бөөһэд өнгрв.

¹² Кенаниг 70 нас күрхләннь, Махалалел төрв. ¹³ Махалалелин хөөн Кенан 840 жилдэн бөөв, тер бас чигн көвүд, күүкдтэ билэ. ¹⁴ Кенан ут турштан 910 жилдэн бөөһэд өнгрв.

¹⁵ Махалалелиг 65 настаннь терүнэ көвүн Яред төрв. ¹⁶ Яредиг төрснэ хөөн Махалалел 830 жилдэн бөөв. Тер бас чигн көвүд, күүкдтэ билэ. ¹⁷ Махалалел 895 нас наслад өнгрв.

¹⁸ Яредиг 162 настан Ханок көвүн төрв. ¹⁹ Ханокиг төрснэ хөөн Яред 800 жилдэн бөөв. Тер бас чигн көвүд, күкүдтэ болв. ²⁰ Ут турштан Яред 962 жилдэн бөөһэд өнгрв.

²¹ Ханокиг 65 настан Метушелах төрв. ²² Метушелахиг төрснэ хөөн Ханок Бурхнла 300 жилдэн өөрхн холвата бөөв. Тер бас чигн көвүд, күүкдтэ билэ. ²³ Ут турштан Ханок 365 жилдэн бөөв. ²⁴ Ханок Бурхнла өөрхн холвата бөөв, дэкад тер уга болв. Яһад гихлэ, Бурхн терүг авчкв.

²⁵ Метушелах 187 жилдэн бөөһэд, терүнэс Ламек көвүн төрв. ²⁶ Ламекиг төрснэ хөөн Метушелах 782 жилдэн бөөв.

Тер бас көвүд, күүктэ болв. ²⁷ Ут турштан Метушелах 969 жилдэн бээхэд өнгрв.

²⁸ Ламек 182 наста болхлань, терүнэс көвүн төрв. ²⁹ Көвүндэн тер Ноах* гидг нер өгөд, иигж келв:

– Деед Эзнэ харасн назр деер мана кех көдлмшэр болн мана харин күнд көдлмшэр энтн мадниг төвкнүлх.

³⁰ Ноахиг төрснэ хөөн Ламек 595 жилдэн бээв. Тер бас көвүд, күүктэ билэ. ³¹ Ламек ут турштан 777 жилдэн бээхэд өнгрв.

³² Ноахд 500 наста болхин өмн, терүнэс Шем, Хам болн Япет гидг көвүд төрв.

Усна аюл

6¹ Назр деер эмтн тооһарн өсөд, күүкд төрдг болв. ² Бурхна көвүд эмтнэс төрсн күүкдин сээхнинь үзэд, күн болһн эврэннь седкл туссан шүүж, герг кеж авдг болв.

³ – Мини Сэкүсн күүнд мөнкинд бээшго, яһад гихлэ күн үкнэ. Терүнэ жирһл 120 жилин кемжэтэ, – гиж Деед Эзн келв.

⁴ Бурхна көвүд күүнэ күүкд үрдиг эзлэд, үрд олддг болв. Тер цагт болн түүнэ хөөн теднэ үрд назр деер эвр ик-ик улс бээж, хуучн цагас нернь туурсн баатрмуд бээж.

⁵ Деед Эзн назр деерк улс йир цалдн хуульч бээдлтэ бээхинь, теднэ седклнь мел хар саната болдгинь үзв. ⁶ Деед Эзн назр деер кү үүдэсндэн харм төрэд хундрхна:

⁷ – Назр деерэс Эврэн үүдэсн улсан тохмарнь уга кенэв – эмтиг, ангудыг, мөлкдгүдиг, тенгрин шовудыг – яһад гихлэ, тедниг үүдэсндэн Би харм төржэнэв, – гиж Тер келнэ.

⁸ Болв Ноах Деед Эзнэ цаһан сананд күртв.

⁹ Ноахин туск келвр эн. Ноах үннч күн билэ, эврэннь үйдэн һаң уга: тер Бурхнла өөрхн холвата бээв. ¹⁰ Ноах хурвн көвүтэ билэ: Шем, Хам, Япет.

* ^{5:29} Ноах – эн нерн эәһэрн «төвкнүллһн» гидг еврей келнэ үгин бээдлтэ.

¹¹ Назр деерк улс андрсиг Бурхн үзв, йир күчр болв. ¹² Назр деерк цуг улс эврэннь жирһлин хаалһан андрулснас көлтэ назр бузрдсиг Бурхн үзв.

¹³ Тер цагт Бурхн Ноахд иигж келнэ:

– Би эмтиг унг-тохмарнь уга кенэв. Яһад гихлэ, теднэс көлтэ назр деер йир күчр бээдл тогтжана. Тедниг Би цуг назр деер бээх эмтэ-киистэ тоотла хамднь уга кенэв.

¹⁴ Бийдэн кипарис модар керм ке. Дотран хорастаһар ке, кермэн дотраснь болн назраһаснь салмд. ¹⁵ Терүг чи иигж кех йостач: керм утдан 300 тоха, өргндэн 50 тоха, өндртэн 30 тоха болх зөвтэ*. ¹⁶ Эргндэн герл орулх нег тоха** дүнгэ орм терүндэн һарһ. Кермин хэврһднь үүд һарһ, дора бээх, дунд бээх, деер бээх давхрмуд ке. ¹⁷ Би теңгр дор бээх, зүсн-зүүл эмтэ-киистэ тоотыг уга кехин төлө, назр деер усна аюл орулнав. Назр деер бээсн цуг юмн кевтэн үкх. ¹⁸ Болв Би чамла бооца кенэв, чи кермдэн орхч – чи, чини көвүд, чини гергн, көвүдинчн гергд. ¹⁹ Кермдэн эр болн эм эмтэ-киитэ цуг тоотас хошаһад юм ав, тедн чамла хамдан эмд үлдтхэ. ²⁰ Эмд үлдхэр чам тал шовудын зүсн болһнас, зерлг ангудын зүсн болһнас, назр деерәһүр мөлкдг юмна зүсн болһнас хошадар ирх. ²¹ Зүсн-зүүл хотхол хоршаһад, бийдэн цуглулад авчк. Терүгэр чи чигн, тедн чигн эдлвр кецхэх.

²² Бурхна заавриг Ноах цугинь күцөв.

7¹ Деед Эзн Ноахд келнэ:

– Өрк-бүлэрн кермд орад суутн. Чи өдгэ үйрин дунд, Мини өмн, үннч күн болжахичн Би үзжэнэв. ² Цевр мал-адусдас зүс-зүсэрнь долаһад эр, эм ав, цевр бишин зүсн болһнась хошадар эр, эм ав, ³ тенгрин шовудас долаһад эр, эм ав – назр деер тедниг зүс-зүсэрнь бээлһхин төлө бийлөһөн ав. ⁴ Дола хонад дөчн өдр, дөчн сө орх хур назрт Би илгэнэв. Үүдөгдсн эмтэ-киитэ цуг юмиг назр деерэс Би уга кенэв.

⁵ Деед Эзнэ заавриг Ноах цугинь күцөв.

* ^{6:15} Утдан 140 м, өргндэн 23 м, өндртэн 13,5 м шаху.

** ^{6:16} 0,5 м шаху.

⁶ Усна аюл һазр деер ирхд, Ноах 600 наста бээж. ⁷ Ноах, терүнэ көвүд, терүнэ гергн, көвүдиннь гергд усна аюлас эмд үлдхин төлө кермд орцхана. ⁸⁻⁹ Цевр болн цевр биш мал-адусд, шовуд болн һазрар мөлкдгүд цуһар Ноах тал ирлдэд, кермд орна. Бурхн Ноахд заксар тедн эр эмтөһөн хошадар кермд орцхана. ¹⁰ Долан хонг давхла, усна аюл һазр деер болна.

¹¹ Ноахин 600 насна өөнлө, хойрдгч сарин арвн доладгч өдрлө һазр дор бөөсн цуг булгуд хаһрна, тенгр секгднө, ¹² һазр деер дөчн өдр, дөчн сө хур орна.

¹³ Минь тер өдрлө Ноах, Ноахин көвүд Шем, Хам болн Япет, Ноахин гергн, терүнэ һурвн көвүнэ гергчүд кермд орж сууцхана. ¹⁴ Теднлө хамдан цуг эмтө-киитэ тоот зүс-зүсэрин кермд орцхана: зерлг аңгуд, мал-адусд, һазрар мөлкдгүд, шовуд цугтан. ¹⁵ Эмтө-киитэ тоот цугтан Ноах тал ирэд, кермд хошадар орв. ¹⁶ Бурхн Ноахд заксар бөөсн эмтө-киитэ юмнас эр эм хойр ирцхэж. Деед Эзн теднэ ардас үүдинь хаав.

¹⁷ Усна аюл дөчн хонгтан болв, усн икдэд, кермиг һазр деерэс өөдөн өргв. ¹⁸ Усн дегд икэр орад, зөвэр деегшөн өөдлв, керм усчв. ¹⁹ Һазр деерэс тедн келж болшгоһар өөдлв, тенгр дор бөөх цуг өндр уулмудыг усн бүркв. ²⁰ Усн өөдлэд өндртэн арвн тавн тохаһас* үлүһэр цуг уулмудыг бүркв. ²¹ Һазр деер бөөсн эмтө-киитэ юмн цугтан үкв – шовуд, мал-адусд, зерлг аңгуд, һазр деер бигшжэсн мөлкдгүд, цуг улс. ²² Хагсу һазр деер хамрарн кийһэн авчасн тоот цугтан үкв. ²³ Һазр деер бөөсн эмтө-киитэ тоотыг Тер уга кев: эмитиг болн аңгудыг, мөлкдүдиг болн тенгрин шовудыг уга кев. Һанцхн Ноах, терүнлө кермд йовснь эмд үлдв. ²⁴ Усна аюл һазриг 150 өдртэн бүркв.

8 ¹ Болв Бурхн Ноахин тускар, терүнлө кермд бөөсн цуг зерлг аңгудын болн малын тускар ухалв. Бурхн һазр тал сальк илгэнэ, усн эклэд татгдна. ² Һазр дор бөөдг ик булгуд хаагдна, тенгрэс хур ордган уурна. ³ Усн һазр деерэс

* 7:20 6,9 м шаху.

арһулхан хэрү татгдв. Зун төвн өдр болад, ⁴ доладгч сарин арвн доланла керм Араратын уулмудт ирж зогсна. ⁵ Арвдгч сар күртл усн цаарандан татгдад бөөв. Арвдгч сарин түрүн өдрт уулмудын ора үзгдв.

⁶ Дөчдгч өдртэн Ноах кермд кесн терзэн секэд, ⁷ керө шовуг һазран һарһна. Тернь һазр деерк усн хагстл, нааран-цааран нисэд бөөв. ⁸ Дөкэд Ноах көглжрһн шову һазран һарһна. Тиигхлэрн, Ноах һазр деерэс усн татгдсинь медхэр седнө. ⁹ Болв көглжрһн суух орм эс олж чадад, хэрү Ноах тал нисч ирнө. Яһад гихлэ, усн цуг һазриг бүркж. Ноах һаран сунһад, көглжрһиг хэрү кермдэн авна. ¹⁰ Дола хонад Ноах дөкн көглжрһиг кермэс һарһна. ¹¹ Асхиднь көглжрһн хэрү нисч ирнө, терүнэ хоншартнь шинкэн таслж авсн олиив модна хамтхас үзэд, Ноах һазр деерк усн татгдж одсиг медв. ¹² Ноах бас долан өдр күлөжөһэд, дөкн көглжрһиг һазран һарһж нискэнэ. Болв эн саамд көглжрһн хэрү ирсн уга.

¹³ Ноахин 601 насна негдгч сарин негдгч өдрлө һазр деерк усн хагсв. Керминнь бүркэг тер секэд, хэлөһэд, һазр хагсч одсиг үзнө. ¹⁴ Хойрдгч сарин хөрн доладгч өдрт һазр йосндан хагсч одв.

¹⁵ Тер цагт Бурхн Ноахд иигж келнө:

¹⁶ – Керм деерэс чи, чини гергн, чини көвүд, теднө гергд буутн. ¹⁷ Чамла йовсн шовуд, аңгуд болн цуг мөлкдүдиг, эмтө-киитэ тоотыг һазран һарһ. Һазр деер тедн тооһарн олн болад, өсч йовтха.

¹⁸ Ноах эврәннь көвүдтөһөн, гергтөһөн болн эврәннь берөчүдтөһөн һазран һарна. ¹⁹ Аңгуд, һазрар мөлкдгүд, шовуд цугтан, һазр деер бөөж жирһдг тоот цугтан зүс-зүсэрин кермэс һарцхав.

²⁰ Ноах Деед Эзнд тэкл тэклг орм тэкнө. Цевр малын болн шовудын цуг зүсн болһнас терүн деер һал тээж тэкл тэкнө. ²¹ Деед Эзн сән үнр медэд дотран иигж келнө:

– Күүнэ зүркнө ухан бичкндк цагаснь хар саната болсн бийнь, Би хөөннь күүнэс келтө һазриг дөкж харашгов. Эмтө-киитэ тоотыг хөөннь Би эн саамла эдл дөкж алшгов.

²² Һазр бәәтл,
Тәрә тәрлһн, тәрә хадлһн,
Киитн болн һаң,
Зун болн үвл,
Өдр болн сө чилж зогсшго.

*Ноахла кесн
Бурхна бооцан*

9¹ Бурхн Ноахиг болн терүнә көвүдиг йөрәһәд, иигж теднд келнә:

– Тооһарн оln болтн, төрәд һазр дүүргтн. ² Һазр деерк аңгуд цугтан, теңгрин шовуд цугтан, һазрар мөлкдгүд цугтан, теңгсин заһсд цугтан таднас сүрдж әәтхә, тедниг тадна һарт Би өгчәнәв. ³ Ноһан урһмлыг Би таднд өгснлә әдл, әмд болн көндрдг юмиг цугтаһинь тадна әдлврт өгчәнәв. ⁴ Болв цуста мах бичә идтн. Яһад гихлә, цусар әмд бәәдмн. ⁵ Кемр кен чигн күн тадна цус асххла, Би маһд уга өшәһән авхув. Терүнә ормд Би мал болһнас өринь некхүв. Өөрхн улсинь жирһлин төлә күн болһнас Би хәрү некхүв.

⁶ Кен негнь күүнәс цус һарһхла,
терүнә бийиннь цусн күүнә һарар асхргдх.
Яһад гихлә, Бурхна дүртәһәр
Бурхн күүг үүдәлә.

⁷ Тадн болхла, төрәд өргжтн, һазр деер бәәртн, тендән тооһарн өстн.

⁸ Дәкәд Бурхн Ноахд болн терүнә көвүдт келнә:

⁹ – Ода Би Әврәннь бооцаһан таднла болн тадна хөөтк үйнрлә, ¹⁰ таднла бәәсн әмтә-киитә тоотла – шовуд, мал болн зерлг аңгуд – кермәс таднла хамдан буусн тоотла цугталань, һазр деер бәәх аң болһнла кенәв. ¹¹ Би таднла иим бооца кежәнәв: хөөннь цуг әмтә-киитә тоот усна аюлар дәкж алгдшго, хөөннь усна аюл һазр дәкж үрәшго. ¹² Бийиннь болн тадна хоорнд, таднла бәәх әмтә-киитә тоот болһнла, иргч үйнрт кевтнь цугинь күргәд мини кех бооцана темдг эн. ¹³ Би үүлн дунд Әврәннь солһһан татжана. Мини болн һазрин хоорнд кесн бооцана темдг тер

болх. ¹⁴ Намаг һазр деер үүлн цуглулхла, терүн дунд солһһ харх. ¹⁵ Тиигхлә Мини болн тадна хоорндк, әмтә-киитә тоот болһнла кегдсн бооцаг Би тодлхув: хөөннь цуг әмтә-киитә тоотыг алхин төлә усна аюл учршго. ¹⁶ Үүлн дунд солһһ харх болһнднь, Би терүг үзәд, Бурхн болн һазр деер бәәх цуг әмтә-киитә тоотын хоорндк мөңк бооцаг санхув, – гиж Бурхн келв.

¹⁷ – Һазр деер бәәх цуг әмтә-киитә тоотла кесн Мини бооцана темдг эн.

Ноахин көвүд

¹⁸ Кермәс буусн Ноахин көвүд – Шем, Хам, Япет. (Хам – Канана эцк.) ¹⁹ Эн һурвн Ноахин көвүд. Теднәс һазр күүһәр дүүрсмн.

²⁰ Тәрәч Ноах уста үзм тәрсн түрүн күн. ²¹ Чаһр ууһад, тер согтна, татата сег дор нүцкәр кевтнә. ²² Канана эцк Хам әврәннь эцкән нүцкәр кевтсинь үзәд, аһнртан келнә. ²³ Болв Шем Япет хойр хувц аһад, эәм деерән хаяд, нурһарн цухрн йовж сег дор кевтсн нүцкн эцкән хучна. Эцкиннь ил маһмуд үзшгон төлә, тедн талдан үзг тал хәләцхәв.

²⁴ Уусн чаһрнь һарад, Ноах серәд, бичкн көвүнь Хам терүнд ю кесинь медснәннь хөөн ²⁵ иигж келнә:

– Канан, харалла харһ!

Әврәннь аһнртан тер
Мухла әмтнә сүүлкннь болх.

²⁶ Тер бас иигж келв:

– Шеман Бурхн Деед Эзн тууртха!

Канан Шеман мухла болтха.

²⁷ Бурхн Япетин* һазрин межә икдүлтхә.

Япет Шеман сег дор бәәтхә,

Канан терүнә мухла болтха.

²⁸ Усна аюлын хөөн Ноах 350 жылдән бәәв. ²⁹ Ут турштан Ноах 950 нас наһлад өңгрв.

* ^{9:27} *Япет* – эн нерн әәһәрн «өргжүлх» гидг еврей келнә үгин бәәдлтә.

Ноахин көвүдин хөөт үйнр

10¹ Шем, Хам болн Япет гидг Ноахин көвүдин унг-тохм эн. Усна аюлын хөөн теднэс көвүд төрв.

² Япетин көвүд: Гомер, Магог, Мадай, Яван, Тувал, Мешех болн Тирас. ³ Гомерин көвүд: Ашкеназ, Рипат болн Тогарма. ⁴ Явана көвүд: Элиша, Таршиш, Киттим болн Доданим. ⁵ Теңгсин көвөһөр бээдг эмтн теднэс эврэ һазрар түгвэ. Тедн эврэ эмтн дунд эврэ келтэ, эврэ отгта болцхав.

⁶ Хамин көвүд: Куш, Мицраим*, Пут болн Канан. ⁷ Кушин көвүд: Сева, Хавила, Савта, Раама болн Савтеха. Раамаин көвүд: Шева болн Дедан.

⁸ Һазр деер түрүнк күчтэ дээч болсн Нимродан эцкнь бас Куш бээж. ⁹ Деед Эзнэ евэлэр тер күчтэ аңһуч бээж. Тегэд иигж келгднэ: «Деед Эзнэ евэлэр күчтэ аңһуч болсн Нимродла эдл». ¹⁰ Терүнэ орн-нутгт түрүлэд ик чинртэ бээсн балһсд: Вавилон, Эрех, Аккад болн Калне – цугтан Шинар гидг һазрт бээж. ¹¹ Тер һазрас Нимрода Ашур тал һарна. Тенд Ниневе, Реховот-Ир, Калах балһсд болн ¹² Ниневе Калах хойрин хоорнд Ресен гидг алдр балһс тосхв.

¹³ Мицраим лудмудын, анамудын, лехавмудын, наптхумудын, ¹⁴ патрусмудын, каслхумудын (каслхумудас пилис-тмүд үүдвэ), каптормудын эцк.

¹⁵ Канан Сидона эцк. Сидон энүнэ түрүн үрн. Дөкөд хетын, ¹⁶ евүсмүдин, амормудын, гергашмудын, ¹⁷ хивмүдин, аркмудын, синмүдин, ¹⁸ арвадмудын, цемармудын болн хаматмудын эднэ эцк Канан бээж. Хөөннь Канана отга улс тарна. ¹⁹ Канана һазрин межэ Сидонас Герар тал, Газа нертэ һазр күртл, тендэс Содом, Гомора, Адма болн Цевоим тал, Лаша балһснд күрнэ. ²⁰ Хамин көвүд отгарн болн келэрн, эврэ һазрта, улста болсарн тиим болжана.

* ^{10:6} Эс гихлэ Египет; 13 шүлт бас тиим.

²¹ Япетин ах Шемаһас бас көвүд төрнэ. Шем Еберин цуг хөөт үйнрин өвк эцкнь болжана. ²² Шеман көвүд: Елам, Ашур, Арпакшад, Луд, Арам. ²³ Арамин көвүд: Уц, Хул, Гетер болн Маш. ²⁴ Арпакшадас Шелах төрнэ. Шелахас Ебер төрнэ. ²⁵ Еберэс хойр көвүн төрнэ: негнднь Пелег* гидг нер өгнэ, яһад гихлэ, терүнэ өдрмүдт һазр хувагдла. Терүнэ дүүд Йоктан гидг нер өгнэ. ²⁶ Йоктанас төрсн көвүднь: Алмодад, Шалеп, Хацармавет, Ярах, ²⁷ Хадорам, Узал, Дикла, ²⁸ Овал, Авимаэл, Шева, ²⁹ Офир, Хавила болн Йовав. Эдн Йоктана көвүд. ³⁰ Теднэ бүүрлсн һазр Мешаһас Сепара күртл дорд уулын нутгт бөөнэ. ³¹ Шемана көвүд отгарн болн келэрн, эврэ һазрта, эврэ улста болсарн тиим болжана.

³² Ноахин көвүдин отг тохм улсарн тиим. Усна аюлын хөөн һазр деерөһүр теднэс эмтн сална.

Вавилона бээшң

11¹ Нарт-делкэд негхн келн болн негхн үг бээж. ² Эмтн дорд үзгэс Шинарин талвнд ирэд, тенд бөөрлнэ.

³ Тедн нег-негндөн келнэ:

– Тоосх кей, терүгэн сөөнэр шатахмн.

Чолуна ормд тоосх, урсхлын ормд салм олзлв. ⁴ Дөкөд тедн келв:

– Теңгрт күрдг бөөшнтэ балһс бийдөн тосхий. Тиигж нерэн һарһад, цуг делкэд геедрэд йовж оддгоһар кехмн.

⁵ Эмтнэ тосхжах балһс болн бөөшң хэлэхэр Деед Эзн бууж ирэд ⁶ иигж келнэ:

– Цуг эмтн нег улс, тедн негхн келтэ; тегэд ода сансн зураһасн теднд эс күцэх юмн мел уга. ⁷ Буухмн. Тедн нег-негэн медж чаддгоһар, Бидн теднэ келинь хутхулхмн.

⁸ Деед Эзн тедниг тендэс орчлңгар тарана. Тер балһсна тосхлан тедн зогсана. ⁹ Эн учр деерэс тер балһсн Вавилон**

* ^{10:25} Пелег – эн нерн эәһәрн «салһх» гидг еврей келнэ үгин бөөдлтэ.

** ^{11:9} Вавилон – эн нерн эәһәрн «хутхх, ниилүлх, хольх» гидг еврей келнэ үгин бөөдлтэ.

гиж нерэдгднэ. Деед Эзн тенд цуг делкэн кел хутхв. Тедниг Деед Эзн тендэс цуг назрар тарав.

Шемас Абрам күртл

¹⁰ Шеман унг-тохм эн.

Усна аюлын хөөн хойр жил болад, Арпакшад көвүн төрхд Шем 100 наста билэ. ¹¹ Арпакшад төрснэ хөөн Шем 500 жилдэн эмд йовв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

¹² Арпакшадыг 35 болхлань, терүнэс Шелах төрв. ¹³ Шелах төрснэ хөөн Арпакшад 403 жилдэн бээв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

¹⁴ Шелах 30 нас күрхлэ, терүнэс Ебер төрв. ¹⁵ Ебер төрснэ хөөн Шелах 403 жилдэн бээв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

¹⁶ Еберин 34 наснднь Пелег төрв. ¹⁷ Пелегиг төрснэ хөөн Ебер 430 жилдэн бээв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

¹⁸ Пелегиг 30 настань Реу төрв. ¹⁹ Реуиг төрснэ хөөн Пелег 209 жилдэн бээв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

²⁰ Реуиг 32 настань Серуг төрв. ²¹ Серугиг төрснэ хөөн Реу 207 жилдэн бээв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

²² Серугиг 30 настань Нахор төрв. ²³ Нахориг төрснэ хөөн Серуг 200 жилдэн эмд йовв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

²⁴ Нахориг 29 күрхлэ, Тарах төрв. ²⁵ Тарахиг төрснэ хөөн, Нахор 119 жилдэн эмд йовв. Эн бас көвүдтэ, күүкдтэ билэ.

²⁶ Тарах 70 нас наслсна хөөн терүнэс Абрам, Нахор болн Харан төрв.

²⁷ Тарахин унг-тохм эн:

Тарахас Абрам, Нахор болн Харан төрв. Харанас Лот төрв. ²⁸ Харана эцк Тарах эмд бээхэ бээтл, Харан Халдейск назрин төрсн Ур гидг балһсндан өнгрв. ²⁹ Абрам болн Нахор бийдөн гергд авцхана. Абрамин гергнэ нерн Сара. Нахорин гергнэ нерн Милка. Милка Харана күүкн. Харан Милкин болн Искан эцк. ³⁰ Сара үр эс нарһсндан күүкд уга билэ.

³¹ Тарах Абрам көвүһэн, эврәннь ачан, Харана көвүн Лотыг, Сара берэн – Абрамин гергиг дахулад, теднлэ хамдан Халдейск назрин Ур гидг балһснас нарад Канана назр

орна. Тедн Харан балһснд күрэд бүүрлнэ. ³² Тарах 205 жилдэн бээхэд, Харан балһснд өнгрнэ.

Абрамин дуудвр

12 ¹ Деед Эзн Абрамд келнэ: – Эврәннь бээх назрасн, төрл-саднасна, эврәннь эцкин гертэс нарад Мини үзүлсн назрур йов.

² Чамас Би алдр өмт нарһад,

Чамд эдс өгнэв.

Чини нериг Би өөдөн өргнэв,

Чи йөрэлин көрч болхч.

³ Чамаг йөрөжэх өмтиг Би йөрөнэв,

Чамаг харасн күүг Би харанав.

Чамар дамжулж

Назр деерк цуг улс тохмарн эдс авцхач.

⁴ Тегэд Абрам Бурхна келсэр йовв, терүнлэ хамдан Лот йовв. Харанас нарад йовхд, Абрам далн тавта билэ. ⁵ Сара гергэн, ач көвүн Лотыг, Харанд эдлжэсн эдл-ахуһан, олж авсн мухласан тер бийлөһөн авв. Тедн Канан назр тал йовад, тиигэн ирв. ⁶ Шехемд Море гидг нертэ алдр хар модн урһжасн орм күртл Абрам эн назрар йовв. Тер цагт тенд кананахн бээж. ⁷ Деед Эзн Абрамд үзгдэд келнэ:

– Би эн назриг чини хөөт үйрнт өгнэв.

Үзгдэд ирсн Деед Эзнд Абрам тенд бэрц бэрдг бээр кев.

⁸ Тендэс тер Бетелэс дорд үзг тал бээх уулта назрур йовна. Тенд Бетелэс барун үзг болн Гаем дорд үзг хоорнд сег бэрнэ. Тенд бэрц бэрх бээр Деед Эзнд кенэ. Деед Эзнэ нер тер дуудна. ⁹ Тегэд Абрам тендэсн Негев тал цаарандан йовна.

Абрам Египетд

¹⁰ Тер назр деер харһнлһн болв. Харһнлһн дегд күчр болснас көлтэ Абрам Египетд цаг зуур бээхэр йовв. ¹¹ Египет тал өөрдж йовад Сара гергндэн тер иигж келнэ:

– Чамаг сээхниг би меджэнэв. ¹² Египетинхн чамаг үзсн цагтан келх: «Энтн терүнэ гергн», – тегэд намаг алад, чамаг эмд үлдэх. ¹³ Чини төлө нанд сэн болдгар, чи мини

дү күүкнъв гihэд кел. Тегэд би чини нилчэр эмд үлдх билэв.

¹⁴Абрамиг Египетд ирхлэ, Египетин улс Сараг йир сө-
өхн бээсинь үзв. ¹⁵Хаана ямта улс Сараг үзхлэрн, тедн
хаанд Сараг буульж. Тегэд Сараг хаана герт авч одна. ¹⁶Са-
ран төлэ Абрамиг тер сээнэр тосв. Абрамд хөд, мал,
элжгнс, зарцнр болн темэд хан белглв.

¹⁷Болв Абрамин Сара гергнэс көлтэ хаанд, терүнэ герт
бөөх цуг эмтнд Деед Эзн күнд гем өгв. ¹⁸Тегэд хан Абрамиг
дуудад сурна:

– Чи намаг яһвч? Эн чини гергн гihэд яһад нанд эс
келвч? ¹⁹Яһад чи «Эн мини дү күүкн» гиж келвч? Намаг
терүгэр гергэн кетхэ гиж иигж келвч? Чини гергн эн. Энү-
гэн авад йов!

²⁰Хан заквр өгнэ. Терүнэ эмтн Абрамиг гергтэһинь
хамднь, бээсн цуг эдл-ахутаһинь хаалһднь орулад йовулна.

Абрам Лот хойр салжана

13¹Египетэс Абрам гергтэһэн, цуг эдл-ахутаһан Негев
орв. Лот бас теднлэ йовна. ²Абрам ода олн малта,
цаһан мөнгтэ, алтта болв. ³Негевас Бетелд күртлэн тер
йовад йовв. Тенд Бетел болн Гаем хоорнд урднь терүнэ
сег бээлэ. ⁴Тер һазрт Абрам эклэд йовхдан бэрц бэрлһнэ
бээр кесмн. Абрам тенд Деед Эзнэ нер дуудла.

⁵Абрамла хамдан йовсн Лот бас олн үүрмг болн бод
малта, бэрсн сегмүдтэ бөөж. ⁶Тер һазр тедниг хамднь баг-
таж, эс тежэж чадад бөөв. Яһад гихлэ, зөөрнь дегд ик
болад, хамдан бөөж эс чадад бөөв. ⁷Абрамин малчнр болн
Лотын малчнр хоорнд цүүгэн болв. (Тиигхд тер һазрт ка-
нанахн болн перизмүд бүүрлж бөөж.)

⁸Тегэд Абрам Лотд иигж келнэ:

– Чи ман хойрин хоорнд, чини малчнр мини малчн-
рин хоорнд цүүгэн бичэ болтха. Яһад гихлэ бидн
төрл-садн улсвидн. ⁹Эн һазриг чи цугтаһинь үзжэнч?

* ^{13:10} Деед Эзнэ сад, эс гихлэ Эдемн сад.

Нанас сал. Кемр чи зүн үзг тал йовхла, би барун үзг тал
эргнэв, кемр чи барун үзг тал йовхла, би зүн үзг тал эргэд
йовнав.

¹⁰Йордана тегш һазр Цоар күртл, Деед Эзнэ сад* мет,
Египетин һазр мет сээнэр услгджахиг Лот үзнэ. (Эннь
Деед Эзн Содомиг болн Гомораг күүчхэс урд тиим бөө-
лэ.) ¹¹Лот бийдэн Йордана цуг тегш һазр шүүж авад дорд
үзг хэлэхэд йовна. Тиигж тедн нег-негнэсн салцхав. ¹²Аб-
рам Канан һазрт бүүрлэд бөөв. Лот болхла, Содомас хол
биш сегмүдэн бэрэд, тегш һазрт бөөх балһсдын дунд бү-
үрлв. ¹³Содомин эмтн хар саната бөөж, Деед Эзнэ өмнэс
йир ик килнц һарһаж.

¹⁴Лотыг салсна хөөн Деед Эзн Абрамд келнэ:

– Эн бөөх ормасн эргндэн хөлөлч: ар үзг болн өмн үзг
тал, дорд болн деед үзг тал хөлэ. ¹⁵Чини үзжэх цуг һазриг
Би чамд болн чини хөөт үйнрт мөнкинд өгнэв. ¹⁶Чини
хөөт үйнриг һазрин шора мет тооһарнь икдүлнэв. Тегэд
кемр кен негнь шора тоолж чадх болхла, чини хөөт үйнр
бас тоолгдэд бөөх. ¹⁷Чи босад, эн һазрар утднь, өргнднь
йовад үз. Яһад гихлэ, Би энүг чамд өгнэв.

¹⁸Абрам сегмүдэн ормаснь көндөһэд, Хевронас хол биш
бөөсн Мамрен алдр хар моддын хажуд бүүрлхэр һарад йов-
на. Тендэн Абрам Деед Эзнд бэрц бэрдг бээр кенэ.

Абрам Лотыг сулдхна

14¹Тер цагт Шинаран хан Амрапел, Елласаран хан
Ариох, Еламан хан Кедорлаомер болн Гоиман хан
Тидал ²эдн хамдан дөөлдхэр Содомин хан Бера тал, Го-
моран хан Бирша тал, Админ хан Шинава тал, Цевои-
ман хан Шемевера тал, Белан (эс гихлэ Цоаран) хан тал
дэврцхэв. ³Эн хаадуд Сиддим гидг тегш һазрт (ода тенд
Давста тенгс бөөнэ) чидл-күчэн негдүлцхэв. ⁴Арвн хойр
жилдэн тедн Кедорлаомеран йосна үлмэд бөөв, болв арвн
һурвдгч жилдэн буцлт кецхэв. ⁵Арвн дөрвдгч жилдэн
Кедорлаомер болн энүлэ негдсн хаадуд босад, Рефаи-
мудиг Аштерот-Карнаимд, Зузимудиг Хамд, Эмимсиг

Шаве-Кириатаимд, ⁶ Хоррмудыг көдөн көвөд бээсн Эл-Паран тал йовдг хаалһин хажудк Сеир гидг уулын назрт ка цокад тарацхав. ⁷ Тендэс тедн хэрү эргэд, Эн-Мишпат (эс гихлэ Кадеш) тал ирцхэв. Энд Амалекмудыг болн Хацацон-Тамард бээсн Амормудыг бас ка цокад тарав.

⁸ Содомин, Гоморан, Адман, Цевоиман, Белан (эс гихлэ Цоаран) хаадуд теднэ өмнэс босцхав. Сиддимин тегш назрт тедн ⁹ Кедорлаомеран, Елама хаана, Тидалан, Гоима хаана, Амрапелан, Шинар хаана болн Ариохан, Елласара хаадын өмнэс дээлдэ кецхэв – дөрвн хан тавн хаана өмнэс босцхав. ¹⁰ Сиддимин тегш назрт салмта олн нүкн бээж. Содомин болн Гоморан хаадуд һарад зулхларн, терүнд унцхав, наадкснь уул орад зулв. ¹¹ Дөрвн хан Содомин болн Гоморан цуг өлг-эдиг, цуг хот-хоолыг авад йовж одцхана. ¹² Содомд бээсн Абрамин ач көвүн Лотыг, терүнэ цуг эдл-ахуг тедн бас авад йовж одна.

¹³ Теднэс зулад эмд үлдсн нег күн ирэд, энүнэ тускар Амореи Мамрен алдр хар моддын хажуд бүүрлж бээсн еврей Абрамд келнэ. Эдн цугтан Мамре болн Эшкол, Анер гидг төрлмүдтөһөн Абрамла негдж келдлг улс бээж. ¹⁴ Төрл көвүһән бэрэнд бээхиг соңсад, Абрам дээнд орх дүнгэ бийиннь герт төрсн һурвн зун арвн нөөмн залу цуглулад, өшэтиг Дан күртл мөрдж көөнэ. ¹⁵ Сөөһөр Абрам ялчнр-таһан хувагдад, өшэтиг дэврэд, Дамаскас ар үзгт бөөх Хова күртл мөрдж көөнэ. ¹⁶ Абрам цуг өлг-эдиг, күүкд улсиг, бэрэнд авгдсн талдан эмтиг болн эврәннь төрл көвүһән Лотыг цуг өлг-эдтөһинь хэрү булаж авна.

¹⁷ Кедорлаомер болн терүнлэ негдсн хаадуд диилгдснэ хөөн, Абрам хэрү ирж йовхлань, Содомин хан терүг тосад, Шаве гидг нертө тегш назрт (эс гихлэ Хаана тегш назр) өмнэснь ирнэ. ¹⁸ Шалеман хан Мелкицедек болхла, өдмг болн чаһр бэрж тосна. Тер Деед Бурхна гелц бээж. ¹⁹ Абрамиг хан йөрөнэ:

– Деед Бурхнас, теңгр назр хойрин Үүдэгчэс, Абрам, чамд эдс күртгхэ. ²⁰ Чини өшөтнриг һартчнь бэрүлсн Деед Бурхнд туурмж болтха!

Абрам цуг авсн юмнасн Мелкицедекд арвна нег хувинь өгв.

²¹ Содомин хан Абрамд иигж келнэ:

– Нанд эмт өг, зөөрэн бийдэн үлдэ.

²² Болв Абрам Содомин хаанд хэрү өгнэ:

– Би Деед Эзн тал – Деед Бурхн тал, теңгр назр хойрин Үүдэгч тал – һаран өргж андһар өгчөнэв: ²³ чамас нам утц чигн, буршмгин боодһа чигн авшгов, чамас тас юм авшгов. «Би Абрамиг байжулла» гиж келдгоһар тиигнэв. ²⁴ Би зуг мини эмтнэ идсиг авнав. Нанла хамдан йовсн Анер, Эшкол, Мамре эврәннь хувэн автха.

Абрамла кесн Бурхна бооцан

15 ¹ Энүнэ хөөн Абрамд үзгдл болж Деед Эзн келнэ: – Бичэ э, Абрам, Би чини халхцв. Чини ачлвр йир ик болх.

² Болв Абрам иигж келнэ:

– О, Нойн Деед Эзн, кемр би үрн уга үлджэхлэ, мини өлг-эдиг Элиезер гидг Дамаскин күн авх болхла, Та нанд ю өгж чадхвт? ³ Та нанд хөөт үй өгсн угат, мини эдл-ахуг һарджах күн мини өнч авх күн болх.

⁴ Деед Эзнэ үг терүнд хэрүнь болв:

– Терчнь чини өнч авх күн болшго, чамас һарсн күн чини өнч авх күн болх.

⁵ Деед Эзн Абрамиг һазаран дахулж һарад иигж келнэ:

– Теңгрүр хэлэлч: кемр одд тоолж чадх болхла, тедниг тоол. Чини хөөт үйин улс тооһарн тиим болх.

⁶ Абрам Деед Эзнд иткнэ. Итксн төлөднь Деед Эзн Абрамиг чик седклтэ күн гиж тоолна.

⁷ Деед Эзн терүнд бас иигж келнэ:

– Чамаг эзн болтха гиһэд, эн назр өгхэр Би халдеймудын Ур гидг балһснас чамаг дахулж һарһсн Деед Эзмб.

⁸ Болв Абрам сурна:

– О, Нойн Деед Эзн, энүнд эзн болхан би яһж медхмб?

⁹ Деед Эзн терүнд келнэ:

– Чи нанд һунта туһл, һунта яма болн һунта хуц, көглжрһ болн баахн көглжрһ авад ир.

¹⁰ Заасн зүсн-зүүл малыг, шовудыг Абрам авч ирэд, чавчад, тедниг хойр эңглэд, нег-негнәннь тус оркна, зуг шовудыг чавчсн уга. ¹¹ Махсг зерлг шовуд махн тал нислдэд бөөв, болв Абрам тедниг көөнө.

¹² Нарн суух кемлэ, Абрам нөөртән икэр авлгдна: эн цагла терүн деер ээмшгтэ таг харңһу бууна. ¹³ Деед Эзн терүнд келнэ:

– Чини хөөт үйр күүнэ һазрт оруд улс болх, тенд мухла болх, чини хөөт үйр дөрвн зун жилдән дажргдхиг медж ав. ¹⁴ Тедниг мухлалсн улсиг Би зарһла харһулхв, энүнэ хөөн тедн тендэс ик өлг-эдтэ һарх. ¹⁵ Чини тускар болхла – эвр көгшн насндан сээни орнд төрж өвкнртән күрхч.

¹⁶ Чини хөөт үйр болхла – дөрвдгч үйдән нааран хэрү ирх. Яһад гихлэ, амормудын килнц кевтән күцгдэд уга.

¹⁷ Нарн сууһад, харңһу болхла, утан һарчач хэесн болн ассн заль генткн һарч ирэд, чавчад хойр эңглсн махна хоорндаһур һарна. ¹⁸ Тер өдр Деед Эзн Абрамла бооца келнэ:

– Чини хөөт үйррт Би эн һазр өгчөнөв – Египетин һолас Епрат гидг нертэ алдр Һол күртл: ¹⁹ кенмүдин, кенезмүдин, кадмонмудын, ²⁰ хетмүдин, перизмүдин, рефаимудын, ²¹ амормудын, кананахнын, гергашмудын болн евүсмүдин һазрмуд чамд өгчөнөв.

Хагар болн Ишмаил

16 ¹ Абрамин гергн Сарад үрн олдго бөөж. Сарад Египет һазра Хагар гидг зарц күүкд күн бөөж. ² Сара Абрамд келнэ:

– Деед Эзн нанд үр өгсн уга. Йов, мини зарц күүкд күүнлэ кевт, тер нанд күүкд һарһж өгхмн болвза*.

Абрам Саран келснлэ зөвшәрнэ. ³ Тегэд Сара эврәннь зарц Хагариг залудан герг кехэр өгнэ. (Тер цагт Абрам

* ^{16:2} Дорд үзгин улсин авьясар үр-сад һарһдго гергн эврәннь зарц күүкд күүг залутаһан бөөлһдг бөөж. Теднэс һарсн нилхэр үрән кедг бөөж.

Кананд арвн жилдән бөөчклэ.)

⁴ Хагар Абрамас саата болна. Саата болсан медчкэд, Хагар эврәннь эзн күүкд күүндән дурго болна. ⁵ Тиигхләннь Сара Абрамд келнэ:

– Намаг һундл үзэд тесжәснд чи гемтәч. Би зарцан чамд өглөв, чамас саата болсан медчкэд, тер нанд дурго болжана. Мана зарһиг Деед Эзн кетхә.

⁶ – Чини зарц чини һарт бөөнө. Чи терүг сансарн бәрж чаджана, – гиж Абрам келнэ.

Тегэд Сара Хагариг шаһад-дажрад бөөв. Тернь Сараһас зулад гүүнэ.

⁷ Деед Эзнэ элч Хагариг булгин хажуд көдө һазрт олж авна. Эн булг Шур тал һарсн хаалһин өөр бөөж.

⁸ – Хагар, Саран зарц, альдас чи ирвч, альдаран йовж йовнач? – гиж тер сурна.

– Би эврәннь хатн Сараһас зулж йовнав, – гиж тернь хэрү өгнө.

⁹ – Хатн талан хэрү од, терүнэ келсиг күцөж, сонсврта бол. ¹⁰ Би чини хөөт үйррин тоог тоолж болшгоһар өскнөв, – иигж Деед Эзнэ элч зарцд келнэ.

¹¹ – Чи ода саата, чамас көвүн һарх. Терүнд Ишмаил* гидг нер өг, яһад гихлэ, Деед Эзн чини зовлңгин тускар сонсв. ¹² Терчн зерлг элжгнэ бөөдлтэ болх: цуг әмтиг тер дөнншго, цугтан терүг дөнншго, терчн цуг эврәннь төрл-садндан өшөтн болж бөөх, – Деед Эзнэ элч зарцд бас иигж келнэ.

¹³ Бийлөһән күүндсн Деед Эзнд Хагар иим нер өгнэ: «Намаг үзжәх Бурхн». Яһад гихлэ: «Бурхиг би йосндан үзэд, әмд үлдсн болхви?» – гиж Хагар келнэ.

¹⁴ Эн учр деерәс тер худг «Беер-лахай-рой» гидг нер зүүнэ. Кадеш Баред гидг балһсдын хоорнд тер бөөнө. ¹⁵ Хагар Абрамд көвү һарһж өгв. Терүнэ һарһсн көвүнд Абрам Ишмаил гидг нер өгв.

¹⁶ Хагар Ишмаилиг һарһхд Абрам найн зурһата билэ.

* ^{16:11} *Ишмаил* – эн нерн еврей келәр «Бурхн сонсчана» әс гихлэ «Бурхн сонсв» гидг чинртә.

Керчлһнэ бооцан

17¹ Абрамиг йирн йистэднь Деед Эзн терүн тал ирэд келнэ: – Би Хамгин Күчтэ Бурхнв, Мини эв-арһар бэ, нерэн бичэ һута. ² Би чамла бооца кенэв, чамд йир олн тоота хөөт үйр өгнэв.

³ Абрам Бурхна өмн түргүр унна. Бурхн терүнд келнэ:

⁴ – Чамла кежэх Мини бооцан эн: Чи олн келн-улсин эцк болхч. ⁵ Чамаг дэкж Абрам гиж келшго, чини нерн Абрахам* болх. Чамар Би олн келн-улсин эцк кенэв. ⁶ Би чамаг йир өслттэ кү кенэв. Чамас келн-улс болн хаадуд үүдж төрдгэр кенэв. ⁷ Би чамла бооца кенэв. Мини болн чини хоорнд, чини иргч үйррин хоорнд мөңк бооца кенэв. Би чини Бурхн болнав, чини хөөт үйррт Бурхн болнав. ⁸ Чи оруд күн болж бөөх Канана һазриг чамд болн чини хөөт үйррт мөңк эзлһнд өгнэв, теднэ Бурхн болхв.

⁹ Бурхн Абрахамд иигж келв:

– Чи Мини бооца күцэх йостач. Чи болн чини хөөн хөөт үйрчнь терүг күцэх йоста. ¹⁰ Чамла болн чини хөөн хөөт үйрртэчнь кесн, чини күцэх Мини бооцан эн: Таднас эр күн болһн керчүлгдтхэ. ¹¹ Күн болһн керчүлгдх йоста, эннь Мини болн тадна хоорнд кесн бооцана темдг болх. ¹² Төрэд нэәмн өдр күцсн эр күн танад керчүлгдх йоста. Уйэс үйд тиим болтха. Чини хөөт үйр, цуг зарцнр: чини герт төрснь чигн, хэр күүнэс мөңгэр хулдж авгдснь чигн керчүлгдх йоста. ¹³ Цугтан керчүлгдх йоста. Мини мөңк бооцан тадна махмудт бооцана темдг болх. ¹⁴ Керчүлгдэд уга эр күн болхла, эврәннь келн-улсасн салһгдх зөвтэ. Мини бооцаг тер эвдсн күн болх.

¹⁵ Бурхн дэкэд Абрахамд иигж келнэ:

– Чини гергн Саран тускар болхла, терүг дэкж Сара гиж келшгоч, терүнэ нернь Сарра** болх. ¹⁶ Терүг Би эдслнэв, чамд Сарраһас көвү өгнэв. Сарраг келн-улсин

* 17:5 *Абрахам* – эн нерн «олн улсин эцк» гидг чинртэ.

** 17:15 *Сарра* – еврей келэр эн нерн «хатн» гиж келгднэ.

эк болдгар Би эдслнэв, терүнэс олн келн-улсин хаадуд үүдж төрх.

¹⁷ Абрахам түргүр унна. «Зун наста күүнэс көвүн һархий? Йирн наста Сарра көвү һархий?» – гиж инөһэд санна.

¹⁸ – Зуг Ишмаил эмд бөөһэд, чини эдс авч чигн болх, – гиж тер Бурхнд келнэ.

¹⁹ – Чини гергн Сарра чамд көвү һарх. Терүнд чи Ицхак* гидг нер өгчч. Би терүнэ хөөт үрдлэ Эврәннь бооцаһан кенэв. Тер мөңк бооцан болх. ²⁰ Ишмаилин туск чини сурвр Би сонсув: Ода терүг Би бас эдслжэнэв. Терүг Би өнр-өсклнтэ болһнав, тооһарн олн болдгар бас икдүлнэв. Арвн хойр нойна эцк тер болх. Би терүнэс алдр улс үүдэж һарһнав. ²¹ Болв Эврәннь бооцаһан Би Ицхакта кенэв. Дарук жилд эн цагла Сарра чамд тер көвү һарһж өгх, – гиж Бурхн келв. ²² Абрахамла күүндврэн чилөһэд, Бурхн йовж одна.

²³ Минь тер өдр Абрахам Ишмаил гидг көвүһэн болн цуг эврэ гертнь төрж һарсн эмтиг, эс гиж мөңгэр хулдж авгдсн цуг залу улсиг цуглулад, Бурхна келсэр керчүлв. ²⁴ Тиим керчлһ бийдөн келгүлхлэрн, Абрахам йирн йисн наста бөөж, ²⁵ Ишмаил көвүн аревн һурвта бөөж. ²⁶ Абрахам болн терүнэ Ишмаил көвүн тер өдртэн хоюрн керчүлгднэ. ²⁷ Абрахамин герт бөөсн цуг залу улс, тедн дунд терүнэ герт төрж һарсн, һазадын орнас хулдж авгдсн эмтн Абрахамла хамдан керчүлгдсн болдг.

Һурвн гиич

18¹ Өдрэр һал үдлэ Мамре хар моддын хажуд сегиннь үүднд суухлань, Абрахам тал Деед Эзн баралж ирнэ. ² Хэлэхлэ, хол биш зогсчасн һурвн күн Абрахамд үзгднэ. Тедниг үзн, Абрахам сегин үүдн талас өмнөснь тосч гүүһэд, һазрт күрч мөргв.

³ – Мини Деед Эзн, кемр би тана нүүрт хөөрт үзсн болхла, Эврәннь зарцин хажуһар бичэ давж һартн. ⁴ Эн модн дор амрад суутн, көлитн уһах ус ода авч ирх, ⁵ би

* 17:19 *Ицхак* – еврей келэр эн нерн «тер инөжэнэ» гиж келгднэ.

таднд хот авч ирнэв. Тадн эврэннь зарц тал ирсн болхла, невчкн чидл авад, цаарандан йовхт, – гиж тер келв.

– Йир сэн. Келсэрн ке, – гиж тедн келв.

⁶ Абрахам сег дотр бөөсн Сарра тал адһна.

– Шулуһар икэр сэн хуйр авад, элдэд өдмг болһ, – гиж Абрахам гергндэн келнэ.

⁷ Дэкэд тер мал талан гүүж одад, сээнэснь баахн туһл бэрж авад, зарцдан өгнэ. Тернь хот белднэ. ⁸ Дэкэд Абрахам эзгэ, үс авч ирнэ, гиичнрин өмн болһсн туһлын мах тэвнэ. Тедниг хот идтл, Абрахам хажуднь модна сүүдрт зогсв.

⁹ – Сарра гидг гергнчнь яһла? – гиж тедн Абрахамас сурна.

– Тенд, сег дотр бээнэ, – гиж тер хэрү өгнэ.

¹⁰ Тиигхлэнь нег гиич келнэ:

– Би маһд уга урһх жилд хэрү чам тал ирнэв, минь эн цагла. Чини гергн Сарра көвүтэ болх.

Арднь бөөсн сегин үүднд зогсчасн Сарра теднэ күүндвр соңсна. ¹¹ Абрахам Сарра хойр көгшн, ик наста билэ. Күүкд улст ирдг сарин кир Саррад ирдгэн уурла. ¹² Тегэд Сарра инэхэд, дотран иигж санна:

– Би көгшрүв, мини эзн көгшн: нанд тиим байр үзгдхмн болхви?

¹³ Тиигхлэнь Деед Эзн Абрахамд келнэ:

– Яһад Сарра инэхэхмб? «Йосндан нанд күүкд олдхмн болхви, би көгшнлм», – гиж яһад келв? ¹⁴ Деед Эзнд күцэж болшго кецү юмн бөөхий? Би тадн тал жил болад ирнэв, Сарра көвүтэ болх.

¹⁵ – Би инэсн угав, – гиж Сарра ээхэд, худл келнэ.

– Уга, чи инэлэч, – гиж Деед Эзн келнэ.

Абрахам Содомин тускар сурна

¹⁶ Залус босад, Содом тал хэлэхэв. Абрахам тедниг үдшэхэр хамдан харна.

¹⁷ – Кехэр седжэхэн Би Абрахамас нуухий? ¹⁸ Абрахамас маһд уга алдр болн чидлтэ улс үүдх. Һазр деерк улс цугтан терүгэр дамжад эдс авх. ¹⁹ Би терүг шүүж авхларн, тер эврэннь үрдтэн, цуг хөөт үйнртэн Деед Эзнэ хаалһар

йовтха гиж заквр өгтхэ гилэв: үнн болн чик бөөдлтөһөр бөөтхэ. Би, Деед Эзн, Абрахамд өгх болсан күцэх йоста, – гиж Деед Эзн келв.

²⁰ – Содом болн Гоморан балһсдт бөөх улс йир андн, теднэ килнц дегд ик, гиж Би соңслав. ²¹ Би бууһад хэлэнэв, Мини соңссар болхий аль угай? Кемр уга болхла, Би медхв, – гиж Деед Эзн Абрахамд келв.

²² Залус эргэд, Содом тал йовна, болв Абрахам Деед Эзнэ өмн зогсад үлдв. ²³ Абрахам Терүн тал өөрдэд иигж келнэ:

– Та чик седклтэ күүг килнцтэ күүнлэ хамднь уга кехэд оркхийт? ²⁴ Кемр тер балһснд чик седклтэ тэвн үннч күн бөөхлэ яахмб? Эн ормиг Та чик седклтэ тэвн күүнэ төлө хармнлго, уга кехийт? ²⁵ Бичэ үзгдтхэ. Тиим юм Та һарһшгот. Чик седклтэ күүг килнцтэ күүнлэ хамднь алшгот, чик седклтэ күүг килнцтэ күүнлэ эдл засглж чадшгот. Та тиигж чадшгот! Цуг Һазрин зарһч үнн биш юм һарһхий?

²⁶ – Кемр Содомд Би чик седклтэ тэвн кү олж авхла, теднэ төлө эн балһсиг аврнав, – гиж Деед Эзн келв.

²⁷ Тиигхлэ Абрахам шинэс иигж келв:

– Ода би күр, тоосн болх болв чигн Деед Эзнд зөрцж иигж келхэр седжэнэв: ²⁸ Кемр чик седклтэ тэвн күүнд тавнь эс күртхлэ яахмб? Тавн күүнэс көлтэ Та цуг балһсиг уга кехийт?

– Кемр Би тенд дөчн тавн кү олхла, тиигхлэ терүг Би уга кешгов, – гиж Деед Эзн келв.

²⁹ Абрахам терүнэс бас нег дэжж:

– Тенд зуг дөчхн күн олдхла яахмб? – гиж сурна.

– Дөчн күн бөөхлэ, Би тиим юм кешгов, – гиж Тер келв.

³⁰ Тиигхлэ Абрахам келв:

– Деед Эзн бичэ уурлтха, нанд келх зөв өгтхэ. Кемр зуг һучн күн олдхла яахмб?

– Кемр тенд һучн кү олж авхла, Би тиим юм кешгов, – гиж Тер хэрү өгв.

³¹ Абрахам иигж келв:

– Деед Эзнд зөрцж иигж келхэр седжэнэв. Тенд зуг хөрн күн олдхла яахмб?

– Хөрн күүнэ төлө, Би терүг уга кешгов.

³² Тиигхлэ Абрахам келв:

– Деед Эзн бичэ уурлтха, зуг нанд бас келх зөв өгтхэ.

Кемр арвхн күн олдхла яахмб?

– Арвн күүнэ төлө Би терүг уга кешгов, – гиж Тер келв.

³³ Абрахамла кесн күүндврэн төгсөһэд, Деед Эзн йовв, Абрахам герүрн хэрж ирв.

Содом болн Гомора балһсд нурв

19¹ Асхлад Бурхна хойр элч Содом тал ирнэ, Лот балһснур ордг үүднд сууж. Тедниг үзн, Лот босад тосна, һазрт күртлэн гекэд мендлнэ.

² – Мини нойд, буйн болтха, зарциннь герт ортн. Тадн көлөн уһаһад хонж чаджанат, өрүн өрлө эврәннь хаалһдан һарад цаарандан йовхт, – гиж тер келнэ.

– Уга. Бидн талвң деер хонनावидн, – гиж тедн хэрү өгв.

³ Болв Лот дегд сурад бээтл, тедн терүг дахад гертнь орна. Теднэ төлө Лот хот белднэ, экн уга өдмг болһна. Өгсн хотыг тедн иднэ. ⁴ Зуг тедниг кевтхэс урд, Содомин көгшн баһ уга залус цугтан гериг эргэд бүслнэ.

⁵ – Асхар ирсн улс яһла? Тедниг нааран һарһ, бидн тедниг күчэр эзлнэвидн, – гиж тедн хээкрнэ.

⁶ Лот ардан үүдэн хааһад, хээкржэх улс тал һарч ирнэ.

⁷ – Уга, мини үүрмүд, тиим му йовдл бичэ һарһтн.

⁸ Сонстн, нанд хойр күүкн бөөнэ. Тедн залушла бөөһэд уга. Би тедниг тадн тал һарһад авч ирсүв. Тедниг яһнат-кегнэт – тана дурн. Зуг мини герт орж ирсн улсиг бичэ көндөтн, – гиж Лот келнэ.

⁹ – Хаалһасмдн хооран һар. Чи нааран һазадын орна күн болж ирчкэд, ода мана зарһч болхар седжәнэч. Бидн теднэс дорар чамас өшөһән авхвидн, – гиж Лотд тедн хэрү өгнэ.

Тедн Лотыг түлкэд, үүдинь хамхлар өөрднэ. ¹⁰ Болв гер дотр бээсн гиичнр Лотыг гертнь татж орулад, үүдинь оньслна. ¹¹ Герин үүднд бээсн көгшн баһ уга эмтиг үүд олж чаддгоһар Бурхна элчнр сохрулна.

¹² Гиичнр Лотд иигж келнэ:

– Чамла энд бас кен бөөнэ? Күргд, көвүд, күүкд, балһснд кенчнь бөөнэ? Теднэн эндэс авад һар, ¹³ яһад гихлэ бидн эн ормиг уга кехэр бөөнэвидн. Балһснд бөөх улс йир һалзу гиж Деед Эзн эн эмтнэ тускар сонсла. Тер төлөд тедниг уга кетхэ гиж мадниг Деед Эзн илгэв.

¹⁴ Лот һарад, күүкдэн авхар бээсн күргдт иигж келнэ:

– Шулуһар эндэс һартн: Деед Эзн балһсиг уга кехэр бөөнэ!

Болв тедн Лотыг наадлжана гиж санв.

¹⁵ Өр шарлад һарчах кемлэ, Бурхна элчнр Лотыг адһаһад келнэ:

– Бос. Гергән, хойр күүкән авад һар эндэс, эс гиж чи эн килнцтэ балһсна эмтнлэ хамдан алгдхч.

¹⁶ Лот маһдлна. Болв хойр гиич терүг, терүнэ гергиг болн хойр күүкинь һараснь авад, балһсна ца һарһна. Яһад гихлэ, Деед Эзн тедниг хээрлв. ¹⁷ Балһснас һархла, теднэ негнь иигж келнэ:

– Гүүтн эндэс! Бичэ ардан хэлэтн, зууран тегш һазрт бичэ зогстн! Уул тал гүүтн, эс гиж алгдхт!

¹⁸ Болв Лот теднд келнэ:

– Уга, мини нойд! ¹⁹ Тадн нанд, эврәннь зарцдан, цаһан седклэн һарһвт. Тадн мини эмиг аврхларн, нанд ик хээрлт күртэвт. Зуг би гүүж уулд күрч чадшгов: намаг аюл күцэд, би үкж одхв. ²⁰ Хол биш тер балһсн бөөнэ. Терүнд би гүүж күрч чадхв. Балһсн ик биш. Нанд тиигән гүүх зөв өгтн – тертн бичкн! Тенд би эмд үлдхв.

²¹ – Сэн. Би чини эн сурвричнь күцөнөв. Чини келжэх балһсиг би нурахшив. ²² Шулуһар тиигән гү. Яһад гихлэ, чамаг терүнд эс күртл, би тас юм кеж чадшгов, – гиж Деед Эзн Лотд хэрү өгнэ.

(Эн учр деерэс тер балһсн Цоар* гидг нертэ болсмн.)

²³ Лотыг Цоарт күрхд нарн һарч одсн цаг билэ. ²⁴ Тегэд Деед Эзн Содом Гомора хойр деер тенгрэс һал халун мок,

* ^{19:22} Цоар – эн нерн эәһәрн «бичкн» гидг еврей келнэ үгин бөөдлтэ.

хур мет, асхв. ²⁵ Балһсдыг болн цуг тегш һазриг, балһсдт бээсн цуг эмтиг, һазр деер урһжасн тоотыг Тер уга кев.

²⁶ Лотын гергн ардан хэлэхлэрн — давсн бахнд хуврж одв.

²⁷ Маңһдуртнь Абрахам эрт серэд, Деед Эзнэ өмн зогссн һазр тал хэрү ирнэ. ²⁸ Содомиг болн Гомораг, цуг тегш һазриг хэлэхэд, бешэс һарчах нигт утан мет һазрас утан өөдлжэсиг үзнэ. ²⁹ Тиигж Бурхн Лотын бээсн балһсдыг уга кехлэрн, Абрахамин тускар тодлад, Лотыг үклэс авч һарв.

Лот болн терүнэ күүкд

³⁰ Лот хойр күүктәһән Цоар балһсиг үлдәһэд, уулд бүрлнэ. Яһад гихлэ, тедн Цоарт үлдхэсн эәжэлэ. Лот хойр күүктәһән уулын көндә нүкнд бәәв.

³¹ — Мана эцк көгшн, болв цуг һазра авъясар, маниг буулһж авх залу күн энд уга. ³² Эцкәрн дамжад эврәннь тохман хадһлхин төлэ, чаһр өгэд согтачкад, терүнлэ кевтхм, — гиж эгчнь дүүдән келнэ.

³³ Тер сө тедн эцкдән чаһр өгэд согтачкад, ик күүкнь өвртнь орад, терүнлэ кевтнэ. Ик күүкнь кезэ кевтсинь, кезэ боссинь — юн болсинь эцкнь медсн уга.

³⁴ — Давсн сө би эцктәһән кевтлөв. Эн асхн бас чаһр өгэд терүг согтай. Эцкәрн дамжулад эврәннь тохман хадһлхин төлэ, чи, бас өвртнь орад терүнлэ кевт, — гиж маңһдуртнь ик күүкнь дүүдән келнэ.

³⁵ Тер сө тедн чаһр өгэд, эцкән согтана. Бичкн күүкнь өвртнь орад эцктәһән кевтнэ. Эцкнь бичкн күүкән кезэ кевтэд, кезэ боссинь — юн болсинь медхш. ³⁶ Тегэд хойр күүкн эцкәсн саата болна.

³⁷ Ик күүкн көвү һарһна. Терүндән Моаб* гидг нер өгнэ. Тер эндрк моабмудын эцк. ³⁸ Бичкн күүкнь бас көвү һарһна. Терүндән Бен-Ами** гидг нер өгнэ. Тер эндрк аммонмудын эцк.

* 19:37 *Моаб* — эн нерн эәһәрн «эцкәсн» гидг еврей келнэ үгин бәәдлтә.

** 19:38 *Бен-Ами* — эн нерн еврей келәр «мини келн-улсын үрн» гидг чинргә, эәһәрн «амонитмудин» гидг үгин бәәдлтә.

Абрахам болн Авимелех

20 ¹Тендәсн Абрахам Негев гидг һазр тал һарад, Кадеш Шур хойран хоорнд бүүрлнэ. Герарт тер күүнә күн болж бәәв. ²Тенд эврәннь гергн Сарран тускар келнэ: «Сарра мини дү күүкн». Герарин хан Авимелех Сарраг дуудулад, бий талан авна. ³Болв сөөһәр Авимелехин зүүднд Бурхн үзгдәд:

— Эн күүкд күүг авснас көлтә чи үкхч. Терчнь залута, — гиж келнэ.

⁴Зуг Авимелех терүг көндәһэд уга билэ. Тегэд тер келнэ:

— Деед Эзн, килнц уга улсиг Та алхийт? ⁵ «Эн мини дү күүкн», гиж Абрахам нанд келлүс. «Эн мини ах», гиж күүкд күн эврән келлэ. Мини санан цевр, бийдм нүл уга.

⁶⁻⁷ — Э, э, чини санан цевр бәәсинь Би меднөв: Мини өмнөс һарһх килнцәс Би чамаг зогсавв. Тегэд Би чамар терүг көндөлһсн угав. Ода эн гергиг залуднь хэрү өг. Залунь эәлдәч. Тер чини төлө мөргх. Чи ода әмд үлджәнәч. Болв кемр чи гергинь хэрү эс өгхлэ, эврәннь өөрхн улстаһан чи маһд уга үкхч, — гиж терүнд Бурхн зүүднднь келнэ.

⁸ Маңһдуртнь өрүн өрлэ, Авимелех эврәннь зарцнран цуглулад, учрсн йовдлын тускар келж өгнә: тедн дегд икәр чочна. ⁹ Дарунь Авимелех Абрахамиг дуудад иигж келнә:

— Чи мадниг яһвчи? Намаг, мини орн-нутгиг иигж икәр гемшәдгәр би чамд ямаран му юм үзүлүв? Чи нанла мел һарһшго юм һарһвч. ¹⁰ Тиим юм һарһхларн, чи юуна тускар ухалжалач?

¹¹ — «Эн һазрт Бурхнас әәдг улс уга, тедн намаг гергнәсм көлтә алх», — гиж би ухалув. ¹² Йосндан болхла, тертн мини дү күүкн. Мини экәс һарсн эс болв чигн, мини эцкин күүкн тертн. Тертн мини гергн болв. ¹³ Эцкинм герәс Бурхн намаг зуульчулад йовулхла, би терүнд иигж келлэв: «Бидн альд одв чигн, мини тускар эн мини ах гиһэд кел гиж би терүг эрж сурлав», — гиж Абрахам хэрү өгнә.

¹⁴ Тиигхләннь Авимелех терүнд хөд, мал, ялчнр кеж күүкд, залу улс өгв; Сарра гергинь хэрү өгв.

¹⁵ – Мини һазр эн: дурлсндан бэ, – гиж Авимелех терүнд келв. – ¹⁶ Чини ахд би миңһн цаһан мөңг өгчөнэв. Энүгэрн чини һундлыг хамдан бээсн улсин нүүрт мартулхар седжэ-нэв. Чи мел гем уга болжанач, – гиж тер Саррад келнэ.

¹⁷⁻¹⁸ Тегэд Абрахамин гергн Сарраһас көлтэ Авимелехин герт үрн олддгинь Деед Эзн зогсаж. Абрахам Бурхнд мөргнө. Бурхн Авимелехиг, терүнэ гергиг, ялчнр күүкд улсиг эдгэнэ. Тегэд теднь дэһнэс үр һарһдг болв.

Ицхакин төрлһн

21¹ Деед Эзн келсэрн Саррад цаһан санаһан күртэв, Саррад өгсн үгэн күцэв. ² Сарра саата болад, көгшрх наснднь, Бурхна заасн цаглань Абрахамд көвү һарһна. ³ Нилх көвүндөн Абрахам Ицхак гидг нер өгнө. ⁴ Терүнэ Ицхак көвүнү төрж һарад нөөм хонсна дару, Бурхна келсэр, Абрахам терүнд керчлһ кенэ. ⁵ Ицхак төрхд Абрахам зун наста бөөж.

⁶ – Бурхн намаг күчэр инэлһв. Энүнэ тускар соңссн күн болһн намаг даһад инэх, – гиж Сарра келв.

⁷ – Сарра көкэрн күүкд асрх гиж кен Абрахамд келх бөөсмб? Болв би терүнд көгшрх наснднь көвү һарһж өгүв, – гиж Сарра немв.

Хагар Ишмаил хойриг көөлһн

⁸ Көвүн өснэ, көкнэс һарһна. Ицхакиг көкнэс һарһсн өдрлэ Абрахам ик нэр кенэ. ⁹ Болв Абрахамд Египетин Хагарин һарһж өгсн көвүн Ицхакиг наадлад наад бөржэхиг Сарра үзэд, ¹⁰ залудан келнэ:

– Эн зарцан Ишмаил гидг көвүтэһинь көөчк. Яһад гихлэ, эн зарцин көвүн мини Ицхак көвүнлэ үлдл зөөр хувалцшго.

¹¹ Абрахам йир икэр һундрхна, юнгад гихлэ, Ишмаил терүнэ көвүн болжана. ¹² Болв Бурхн терүнд келнэ:

– Көвүнэсн болн зарц күүкд күүнэс көлтэ бичэ һундрх. Сарраг соңс, терүнэ келсэр ке. Чини тохм Ицхакар дамжад тарх. ¹³ Болв Би зарц күүкд күүнэс һарһн көвүнэс бас улс үүдэнэв. Яһад гихлэ, эн чини көвүн болжана.

¹⁴ Манһдуртнь өрүн өрлэ Абрахам хотта, уста бортх авад Хагарин ээм деер тэвэд, көвүтэһинь хамднь йовулчкна. Хагар йовад, Беер-Шива гидг көдө һазр эргэд төөрнө.

¹⁵ Бортхд бээсн усн чилхлэ, көвүһән бичкн модн дор үлдэчкэд, ¹⁶ саадг сумн нисэд күрх дүнгэ һазрт хооран һарад сууна.

– Көвүм яһж үкчэхинь хэлэхшив, – гиж экнь санна. Тенд суухларн, Хагар икэр уульна. ¹⁷ Бурхн көвүнэ уульсиг соңсна. Тенгрэс Бурхна элч Хагариг дуудад келнэ:

– Хагар, юн болв? Бичэ ө. Көвүн уульжасиг Бурхн соңсв. ¹⁸ Бос, көвүг босһад, һараснь ав. Би терүнэс алдр улс үүдэнэв.

¹⁹ Эн кемлэ Бурхн Хагарт уста худг үзүлнэ. Бортхан усар дүүргэд, экнь көвүндөн ус өгнө. ²⁰⁻²¹ Көвүн өстл, Бурхн терүнлэ бөөв. Көвүн Паран гидг эжго көдэд бөөһөд, саадгар хадг күн болв. Экнь энүнд Египетэс күүк авч өгв.

Беер-Шивад кесн бооцан

²² Тер цагт Авимелех болн терүнэ цергин һардач, Пихол, Абрахамд иигж келцхэнэ:

– Бурхн альд чигн, ю кежэв чигн чамла бөөнэ. ²³ Тегэд эн ормд, Бурхна өмн, нанд чигн, мини үрдт чигн, мини хөөт үйрт чигн му юм үзүлшгоһан лавлж андһар өг. Нанд болн күүнэ күн болж чини бөөх орн-нутгт, мини чамд өгсн хөөртлэ өдлэр хөөртлән күрг, – гиж келв.

²⁴ – Андһаран өгчөнэв, – Абрахам гив.

²⁵ Дэкэд Авимелехин зарцнр уста худг булаж авснд Абрахам Авимелехиг бурушав. ²⁶ Болв Авимелех иигж келв:

– Кен тиигсинь би меджэхшив. Чи нанд келсн угач, би эндр өдр күртл энүнэ тускар соңсад угав.

²⁷ Абрахам хөд, мал дахулж авч ирэд, Авимелехд өгнө. Тенд бооца кенэ. ²⁸ Абрахам сүргэс долан бааһн наста хө йилһж һарһна.

²⁹ – Чини шишлң йилһж авсн долан бааһн наста хөн юн учрта болжахмб? – гиж Авимелех Абрахамас сурна.

³⁰ – Тер худгиг намаг малтсиг герч кеж эн долан баахн наста хө нанас ав, – гиж тер хэрү өгв.

³¹ Тер учр деерэс тер назр Беер-Шива* гиж нерэдгдв. Тедн хойр тенд андһар өглө. ³² Беер-Шивад бооца кехэд, Авимелех болн Пихол пилистмүдин назр тал хэрү ирц-хэв. ³³ Беер-Шивад Абрахам тамариск модд тэрнэ, тенд мөнк Бурхна, Деед Эзнэ нер дуудна. ³⁴ Пилистмүдин назрт Абрахам удандан бээв.

Абрахамиг сөрлһн

22¹ Цаг давад, Бурхн Абрахамиг сөрж хэлэнэ.
– Абрахам! – гиж Тер келнэ.

– Би энд бээнэв, – гиж Абрахам хэрү өгнэ.

² – Ор һанцхн дурта Ицхак көвүһән авад, Мориа гидг назр тал йов. Тенд уул деер көвүһэрн тэкл тэк. Альк уулд кехинь Би чамд келж өгнэв, – гиж Бурхн келнэ.

³ Маңһдуртнь өрүн өрлө Абрахам босад, элжгнөн тохж авад, хойр зарцан болн Ицхак көвүһән дахулад, шатах мод хамхлж авад, Бурхна заасн назр тал һарад йовна.

⁴ Һурвдгч өдртән Абрахам холас тер назриг үзнэ.

⁵ – Тадн элжгнтөһән энд үлдтн, бидн көвүтөһән тиигэрэн одад, мөргэд, дөкэд тадн тал хэрү ирнөвидн, – гиж Абрахам зарцнртан келнэ.

⁶ Абрахам шатах модан авад, Ицхакин нурһн деер төвөд үүрүлнэ, эврэн һал, утх авна. Хоюрн тегэд йовна. ⁷ Ицхак эврәннь эцк Абрахамд келнэ:

– Эцк!

– Э, э, көвүм минь, – гиж Абрахам хэрү өгнэ.

– Маднд һал болн модн бээнэ, зуг тэкл тэкх хурһн альд бөөхмб? – гиж Ицхак сурв.

⁸ – Көвүн минь, Бурхн Эврэн тэкл тэкх хурһиг хөлөх, – гиж Абрахам хэрү өгнэ. Цаарандан эдн хоюрн йовад йовв.

* ^{21:31} *Беер-Шива* – эн нерн еврей келэр «долана худг», эс гихлэ «андһарин худг» гидг чинртэ.

⁹ Бурхна заасн назрт тедн күрхлэрн, Абрахам тэкл тэкх бээр белднэ, терүн деер модан төвөд, деернь эврәннь Ицхак көвүһән күлэд кевтүлнэ. ¹⁰ Абрахам көвүһән алхар һартан утх авна. ¹¹ Болв тенгрэс Бурхна элч терүг дуудна:

– Абрахам! Абрахам!

– Би энд бээнэв, – гиж тер хэрү өгнэ.

¹² – Көвүн тал бичэ һаран өрг, бичэ терүг көндө. Ода чи Бурхнас ээдгиг Би межджәнэв. Яһад гихлэ, чи Мини төлө ор һанцхн көвүһән хармнсн угач, – гиж Бурхна элч келнэ.

¹³ Деегшән хэлэхлэрн, Абрахам нигт бура модн дотр өврэрн орадсн хуц үзнэ. Тер хуциг татж авад көвүнәннь ормд шатаһад, тэкл тэктнэ. ¹⁴ Тер ормиг Абрахам «Деед Эзн хөлөх» гиж нерэднэ. Тегэд ода күртл «Деед Эзн уул деерэн хөлөх» гиж келцхэнэ.

¹⁵ Деед Эзнэ элч тенгрэс хойрдад Абрахамиг дуудад иигж келнэ:

¹⁶ – Деед Эзн бийөрн андһар өгчөнөв гиж келжәнэ. Чи иим юм һарһад, Мини төлө ор һанцхн көвүһән хармнсн угач, ¹⁷ тегэд,

Би маһд уга чамд цаһан санаһан күртәнэв,

Чини хөөт үйнриг тооһарнь икдүлнэв:

Тедн тенгртк одд мет,

тенгсин көвөн элсн мет олн болх.

Чини хөөт үйнр дээсдиннь балһсд ээлж авх.

¹⁸ Чи Намаг соңснас иштэ,

Чини хөөт үйнрэр дамжад,

һазр деерк цуг улс эдслгдх.

¹⁹ Абрахам зарцнр талан хэрү ирв. Тегэд тедн хамдан Беер-Шива тал йовцхав. Абрахам Беер-Шивад бөөлө.

Нахорин көвүд

²⁰ Цаг давна. Милка бас эк болв, чини ах Нахорт көвүд һарһж өгв, гиж Абрахам сонсна. ²¹ Түрүнкнь Уц гидг нертэ, терүнө дү Буз, Кемүел (Арамин эцк), ²² Кесед, Хазо, Пилдаш, Идлап болн Бетүел.

²³ Ребекан эцк Бетүел болв. Эн нээмн көвүг Милка Абрахамин ах Нахорт харһж өгв. ²⁴ Реума гидг нертэ терүнэ хөөт гергн бас көвүд харһна. Теднэ нерд: Тевах, Гахам, Тахаш болн Мааха.

Сарран үкл

23 ¹ Сарра зун хөрн долан жилдэн эмд йовв. ² Кирьят-Арбад (эс гихлэ Хевронд) Канан гидг назрт тер өнгрв. Абрахам Саррад уйдж уульхар ирнэ. ³ Дөкэд Абрахам гергнәннь цогцас хооран нарад, хетмүдлэ күүнднэ. Тер иигж келнэ:

⁴ – Би тадн дунд күүнэ күмб, нүүж ирсн күмб. Тадн нанд үкэрин назр хулдтн. Тенд би өнгрсн гергэн оршанав.

⁵ Хетмүд Абрахамд иим хэрү өгнэ:

⁶ – Тана зергэс, сонстн. Та мадн дунд күчтэ нойн болжанат. Эврәннь гергэн өнгрсн цогц хадһлдг мана хамгин сэн назрт оршатн. Маднас кен чигн күн танд өнгрсн күүһән оршахд тиим назр өгшгов гиж келшго.

⁷ Тиигхлән Абрахам босад, тер назра хетмүдт ханлтан өргв.

⁸⁻⁹ – Кемр тадн, намаг гергэн энд оршахд буру эс гижэхлэ, тиигхлэ, буйн болтха, мини төлэ Цохарин көвүн Епронас нанд Махпела гидг хадын көндэ хулдтха гиж суртн. Эн хадын көндэ терүнэ тэрэнэ захд бээнэ. Епрон йосн үнэрнь тер бээриг нанд тадна нүүрт хулдтха. Тегэд тер бөөрн оршагдлһна назр болх.

¹⁰ Хет Епрон эврәннь улс дунд сууж. Терүнэ балһсна үүдн тал ирсн цуг хетмүдин нүүрт тер Абрахамд иим хэрү өгнэ:

¹¹ – Уга, мини нойн, буйн болтха, намаг сонстн. Би танд тэрэнэ назр, терүн деер бээх хадын көндэ өгчөнөв. Би энүг танд мини улсин нүүрт өгчөнөв. Эврәннь гергэн оршатн.

¹² Абрахам шинэс тер назра эмтнд ханлтан өргэд гекв.

¹³ Цуг хетмүд сонсдгар Епронд иигж тер келнэ:

– Буйн болтха, чи бас намаг сонс. Би тэрэнэ назрин үнинь өгнөв. Би өнгрсн гергэн оршаж чаддгар, тер мөнгинь нанас ав.

¹⁴ Епрон Абрахамд келнэ:

¹⁵ – Сонстн намаг, мини нойн: назрин үннь дөрвн зун цаһан мөнгн болжана. Эннь нанд, танд юмб? Оршатн өнгрсн күүһән.

¹⁶ Абрахам Епрона келснлэ зөвшәрэд, терүнд хетмүдин чирэд заасн назрин үнинь цаһан мөнгөр чиннүрдэд өгнэ. Тернь кувцнрин кемжәһәр дөрвн зун цаһан мөнгн болна. ¹⁷ Тегэд Мамрен хажудк Махпелад бээсн Епрона назр – тэрэнэ назр, терүн деерк хадын көндэ, тэрэнэ назрин эргнд урһжах цуг модд – ¹⁸ балһсна үүдн тал ирсн хетмүдин нүүрт Абрахамин зөөр болв. ¹⁹ Терүнэ хөөн Абрахам Сарраһан тенд оршав. ²⁰ Тэрэнэ назр, терүн деер бээсн хадын көндэ оршалһна назр болж Абрахамд хетмүдэс күртв.

Ицхак болн Ребека

24 ¹ Абрахам көгшрж одсн билэ, зөвөр наста. Деед Эн терүнэ цуг кесн тоотднь эдс өгв. ² Гертнь эзн болад цугинь бөржэсн ах зарцдан Абрахам иигж келв:

– Наран мини ташад күрг*. ³ Мини бээх Канана гидг отга күүк көвүндм авч өгшгов гихэд тенгр болн назр үүдэсн Деед Эн Бурхар нанд андһар өг. ⁴ Болв мини төрскн назрт одад, мини төрл-саднд одад, мини Ицхак көвүнд күүк авч өгхч.

⁵ – Кемр тер күүкд күн нанла нааран, эн назр тал, иршгоһар седхлэ яахмб? Би ю кехмб, тана төрсн орн-нутг тал көвүһитн йовулхмби? – гиж зарц терүнэс сурна.

⁶ – Көвүһим тиигэн төрүц бичэ йовул. ⁷ Эцкинм гертгэс болн мини төрсн назрас намаг дахулж харһсн Деед Эн, тенгрин Бурхн, нанла күүндэд иим андһар өглэ: «Би эн назриг чини хөөт үйрт өгнөв». Тегэд Тер Эврәннь элчиг илгәһэд, мини көвүнд күүк авч өгхд чамд дөң болх. ⁸ Кемр күүкн чамла йовшгоһар седхлэ, чи тер андһарас сулдхгдхч. Зуг мини көвүт тиигэн төрүц бичэ йовул, – гиж Абрахам хэрү өгв.

⁹ Зарц эврәннь нойн Абрахамин ташад һаран күргэд, тиим юм кех болж андһар өгнэ.

* ^{24:2} Иим йовдл тер цагин авьясар дааврта андһар медүлжәнэ.

¹⁰ Дэкэд зарц эврэннь нойна темэдэс арвн темэ авад, хамгин сэн белг авад, һарад йовна. Арам-нахараим* тал бөөх Нахора балһс тер орна. ¹¹ Балһсна ца худгин өөр темэсэн тер кевтүлнө. Эннь асхн шидр күүкд улс ус авхар һардг цаг билэ.

¹² – О, Деед Эзн, мини нойн Абрахамин Бурхн, эндр нанд күцэмжим зайтн, мини нойн Абрахамд өгсн андһаран күцөтн. ¹³ Би ода худгин хажуд зогсчана. Балһсна улсин күүкд ус авхар һарч аашна. ¹⁴ Кемр би күүкдин негнднь: «Буйн болтха, ээм деерк буйшан буулһ, би ус уухар седлэв», – гиж келхлэ тер келх: «Уу, би чини темэдиг услсув», – тер күүкн тана зарц Ицхакин төлэ тана зааснь болтха. Тиигж мини нойнд өгсн андһаран күцэситн би медхв.

¹⁵ Терүг зальврһан чиләһэд уга бөөтл, ээм деерән буйш бәрсн Ребека һарч ирв. Эн күүкн Абрахамин Нахор ахин болн терүнэ гергн Милкин көвүнэ Бетүелин күүкн бөөж.

¹⁶ Тер йир сөөхн күүкн, хәрд һарад уга, залусла бөөһэд уга билэ. Худг тал тер одад, буйштан ус авад, хәрү һарна.

¹⁷ Зарц терүн тал гүүж одад:

– Буйн болтха, нанд невчкн ус эврэннь буйшас ас, – гинэ.

¹⁸ – Уутн, мини нойн, – гиж тер келәд, шулуһар буйшан ээмәсн буулһад, ус уулһв. ¹⁹ Терүг ус уухла, күүкн келнэ:

– Би тана темәд ундан ханһатл ус татж өгнөв.

²⁰ Күүкн буйшта усан идшт кечкәд, хәрү худг тал ус авхар гүүнэ. Тегәд темәсиг цугтаһинь услна. ²¹ Зарц тагчгар терүг шинжләд, Деед Эзн терүнэ зуульчллһинь әдслсинь медхәр зогсв. ²² Темәд усан ууһад цадхла, хамрт зүүдг алтн билшг зарц һарһна. Тернь йир үнтә бөөж. Дәкәд хойр алтн буйһу һарһна. Теднь йир ик бөөж.

²³ – Кенә күүкмбч, кел нанд? Чини эцкин герт хонх орм маднд олдхий? – гиж зарц сурна.

²⁴ – Би Нахорт Милкин һарһж өгсн көвүнэ Бетүелин күүкмб, – гиж тер келнэ. ²⁵ Деернь немнә:

– Манад соллом чигн, малын хот чигн элвг, хонх орм чигн бөөнә.

* 24:10 Эс гихлэ Месопотамин.

²⁶ Тиигхлэ зарц Деед Эзнд сөгдәд мөргн ²⁷ иигж келнә:

– Мини нойн Абрахамин Деед Эзн Бурхн Эврәннь хөөрлтәрн болн иткләрн мини нойниг дөннсндән тууртха. Деед Эзн намаг шудтан мини нойна төрлин герт көтлөд авч ирв.

²⁸ Күүкн гүүж одад, экиннь герт цугинь келж өгнә. ²⁹ Ребека Лаван гидг нертә ахта бөөж. Худгин өөр бөөсн күн тал Лаван адһад гүүнә. ³⁰ Дү күүкнәннь һарт буйһу, хамрт зүүдг билшг үзәд, дәкәд тер күн Ребекад ю келсинь сонсхларн, Лаван тер күн тал одна. Зарц темәдтәһән худгин өөр тер кевтән зогсчаж.

³¹ – Деед Эзнә әдстә күн, нааран ортн. Яһад һаза зогсчанат? Би танд хонх гер, темәдтн орм белдчкүв, – гиж Лаван келнә.

³² Тер күн герт орна, темәдинь ацанаснь сулдхад, соллом, хот өгнә. Зарцд болн терүнә улст көлөн уһах ус авч ирнә. ³³ Әмтнә өмн хот тәвнә. Болв зарц иигж келнә:

– Нанд өгсн даалһврн тускар эс келтлән, би хот уушгов.

– Келтн, – гиж Лаван хәрү өгнә.

³⁴ – Би Абрахамин зарцв. ³⁵ Деед Эзн мини нойнд элвгәр цаһан санаһан күртәв, тегәд тер байжв. Деед Эзн терүнд хөд, ямад болн бод мал, цаһан мөнг болн алт, залу болн күүкд улс-зарцнр, темәд болн элжгнс өгв. ³⁶ Мини нойна гергн Сарра көгшрх насндан терүнд көвү һарһж өглә. Эцкнь бөөсән кевтнь көвүндән герәслә. ³⁷ Мини нойн нанас андһар авад иигж келв: «Көвүндм мини бөөх Канана отга күүкдәс күүк бичә авч өг. ³⁸ Зуг мини эцкин өрк-бүл тал, төрскн һазр талм йов. Тендәс мини көвүнд күүк авч өг. ³⁹ «Кемр тер күүкн нанла эс йовхла яахмб?» – гиж би эврәннь нойнас сурув. ⁴⁰ Тер келв: «Мини жирһл Деед Эзнә өмн ил. Мини Деед Эзн чамла Эврәннь элчән илгәх, чини зуульчллһнд күцәмж өгх. Иигхләрн көвүндм мини төрлөс болн мини эцкин өрк-бүләс герг авч өг. ⁴¹ Болв мини эцкин өрк-бүлд одхла, тедн күүкән чамд өгшго болж һархла, зуг тер цагт чи андһарас сулдхч. ⁴² Эндр худг тал ирәд би келүв: «О, Деед Эзн, мини нойна Абрахамин Бурхн, нанд өггдсн даалһврт Та зуг күцәмж белглсн болхнь! ⁴³ Би ода худгин хажуд зогсчана. Кемр күүкн нааран ирәд ус авхар седхлэ,

би терүнд келнэв: „Буйн болтха, эврэннь буйшас нанд уух ус өгич“. ⁴⁴ Кемр тер „Уу, би чини темэдт бас ус татж өгнэв“, гиж келхлэ, тер мини нойна көвүнд Деед Эзнэ шидсн күүкн болтха». ⁴⁵ Намаг дотран зальврлһан чилөһөд уга бөөтл, ээм деерэн буйш бэрсн Ребека нарч ирв. Терүг худг тал ирэд ус авхла, би иигж келүв: «Буйн болтха, нанд уух ус өгич». ⁴⁶ Күүкн шулуһар буйшан ээмэсн буулһад иигж келв: «Уутн, би тана темэд бас услнав». Би ус уувв, темэдим күкн услв. ⁴⁷ Би терүнэс суржанав: «Кенэ күүкмбч?» Тер иигж келв: «Нахорт Милкин нарһсн көвүнэ Бетүелин күүкмб». Тиигхлэнь би терүнэ хамрт билцг, хартнь буйһус зүүһэд, ⁴⁸ Деед Эзнд сөгдэд мөргүв. Мини нойна ахин ач күүкиг терүнэ көвүнд герг келәд авч өгхд итклтә хаалһар намаг авч ирсн мини нойн Абрахамин Бурхнд, Деед Эзнд би магтал өргүв. ⁴⁹ Ода тадн келтн. Мини нойна сурвр күцэхэр бөөнт? Цааранднь ю кехэн медхин төлэ, нанд хэрүһинь өгтн.

⁵⁰ – Энтн Деед Эзнәһәр бүтх керг. Тегәд бидн тиим-иим гиж келж чадшговидн. ⁵¹ Ребека тана өмн бөөнә; энүг авад йовтн. Деед Эзнә заасар эн тана нойна көвүнә гергн болг, – гиж Лаван болн Бетүел хэрү өгцхәнә.

⁵² Эн үгмүд сонссн Абрахамин зарц Деед Эзнә өмн һазрт күрч мөргв. ⁵³ Дәкәд тер алтн, цаһан мөнгн ке кегдлмүд болн хувц һарһад, Ребекад өгнә. Күүкнә ахд, экднь үнтә белгүд бас өгнә.

⁵⁴ Зарц эврәннь ирсн улстаһан хот идәд, ууһад, доран хонад үлднә. Өрүнднь тедн босна, зарц иигж келнә:

– Мини нойн тал намаг йовултн.

⁵⁵ Болв күүкнә ах эк хойр иигж хэрү өгнә:

– Күүкн мадла арвхн хонгтан болв чигн бөөтхә, дөкәд йовж чаджанат.

⁵⁶ – Деед Эзн мини кергт күцәмж өгв, тегәд бичә намаг бәртн. Эврәннь нойнд хэрү күрдгәр намаг хаалһдм һарһтн, – гиж тер келв.

⁵⁷ – Күүкиг дуудад терүнәс сурий, – гиж тедн келнә.

⁵⁸ Тедн Ребекаг дуудад сурна:

– Эн күүнлә йовнчи?

– Йовнав, – гиж күүкн хэрү өгнә.

⁵⁹ Тегәд тедн Ребекаг бичкнәснь асрсн зарцтаһинь, Абрахамин зарциг дахж йовх улстаһинь хаалһднь орулад йовулна. ⁶⁰ Тедн Ребекад әдс өгәд иигж келнә:

– Мана дү күүкн, чамас

Миңһн болн миңһн миңһәд күн нарч өсх,

Чини хөөт үйнрин өмн

Дәәсдин үүдд секгдж йовтха.

⁶¹ Ребека зарцнртаһан босад, темәд деер сууһад, Абрахамин зарциг дахад һарна.

⁶² Тер өдрмүдт Ицхак Беер-лахай-ройяс хәрж ирв. Тер Негевд бөөж. ⁶³ Тегәд тер асхар теегт сергхәр һарна, хәләхлә – темәд аашна. ⁶⁴ Ребека Ицхакиг үзәд, темәнәс һәрәдж бууһад, ⁶⁵ зарцас иигж сурна:

– Теегәр мана өмнәс тосч аашх тер күн кемб?

– Терчнь мини нойн, Ицхак, – гиж зарц хэрү өгнә.

Тиигхлә күүкн бүркәһәр чирәһән бүркнә.

⁶⁶ Зарц Ицхакд ю кесән цугтаһинь келж өгв. ⁶⁷ Ицхак Ребекаг экиннь сегд орулна. Ребека терүнә гергн болна, Ицхак терүнд дурлна. Тегәд экән өнгрснә хөөн тер гейүрән тогтнулна.

Абрахамин үкл

25 ¹ Абрахам талдан герг бийдән авна. Терүнә нерн Хетура. ² Тер Абрахамд Зимранаг, Йокшанаг, Меданаг, Мидьянаг, Ишбакаг болн Шуахаг нарһж өгнә. ³ Шеван Деданан хойрин эцк Йокшан бөөж. Деданан хөөт үйнр ашурнр, летушнр болн леюмнр бөөж. ⁴ Ефа, Ефер, Ханох, Авида болн Елда Мидьянан көвүд. Тедн цугтан Хетуран хөөт үйнр. ⁵ Абрахам бийдән бөөсән цугтаһинь Ицхакд үлдәнә. ⁶ Әмд бәәхдән Абрахам хөөт гергдиннь көвүдт белг өгәд, Ицхак көвүнәсн хольжулад, дорд үзгин һазрур йовулж.

⁷ Абрахам ут турштан зун далн тавн нас наслна. ⁸ Түүнә наснь күцәд, икәр көгшрәд, тер сүл әмсхлән һарһад өнгрнә. Эврәннь өвкнр тал үклин һазрт тер һарна. ⁹ Терүнә Ицхак Ишмаил хойр көвүнә эцкән Махпела гидг хадын көндәд

оршана. Тернь Абрахамин хетмүдэс хулдж авсн Мамренэс дорд үзг тал бээсн Цохарин көвүнэ Епрона тэрэнэ назр билэ. ¹⁰Тенд Абрахам Сарра гергнөннь хажуд оршагдв. ¹¹Абрахамиг өнгрснэ хөөн Бурхн тиигхд Беер-лахай-ройин хажуд бээсн терүнэ көвүн Ицхакд эдс өгнэ.

Ишмаилин көвүд

¹²Сарран зарц Египет назра күүкд күн Хагар Абрахамд хархж өгсн Абрахамин Ишмаил көвүнэ тохм унг эн. ¹³Ишмаилин көвүдин нерд төрсн диг-дараһарн эн: Невайот – Ишмаилин түрүнк көвүн, Кедар, Адбеел, Мивсам, ¹⁴Мишма, Дума, Масса, ¹⁵Хадад, Тема, Етур, Нафиш болн Кедма. ¹⁶Эннь Ишмаилин көвүд – арвн хойр хан. Цаг зуур бүүрлсн болн бөөрн назра отгуд теднэ нерд зүүнэ. ¹⁷Ишмаил зун һучн долан жилд эмд бөөв. Сүл эмсхл харһад өнгрв, эврөннь өвкнр тал үклин назрт одв. ¹⁸Терүнэ хөөт үйнр Ашур ордг хаалһар Египетин межән хажуд Хавилас Шур күртл бөөх назрт бүүрлцхэв. Тедн эврөннь ахнр-дүүнртэһән өшөркж бөөцхэв.

Яков Эсав хойр

¹⁹Абрахамин көвүн Ицхакин туск келвр эн: Ицхак Абрахамин көвүн. ²⁰Паддан-Арамас* Лавана дү күүкн болн арамей Бетүелин күүкн Ребекаг буулһж авхд Ицхак дөчтэ билэ. ²¹Ицхак Деед Эзиг гергнөннь төлө эрж сурна, яһад гихлэ, терүнд үрн олддог билэ. Деед Эзн терүнэ зальврл-ниг сосна – терүнэ гергн саата болна. ²²Геснд бөөх үрдүднь нег-негән тиирэд бөөхлэ, Ребека келнэ:

– Нанла яһад иим юмн учржахмб?

Деед Эзнэс сурхар тер йовна.

²³Деед Эзн иигж келнэ:

– Чини геснд хойр отг бөөнэ,

Чамас хойр келн-улс үүдэд салх,

Негнь негнэсн күчтэ болх,

ахнь дүүдән заргдх.

* 25:20 Эс гихлэ Месопотамин барун ар үзг.

²⁴Күүкд харһх цаг ирхлэ, гергнэ геснд икр көвүд бөөдг болна. ²⁵Түрүнкнь улан махмудта харна. Цуг махмуднь килц хувцар бүркэтэ мет болна. Тегэд терүнд Эсав* гидг нер өгнэ. ²⁶Дарунь Эсавин дүннь терүнэ тавгаснь бөрсн харна. Тегэд дүүднь Яков** гидг нер өгнэ. Ребекаг тедниг харһхд Ицхак жиртэ бөөж.

²⁷Көвүд өснэ. Эсав мергн аңһуч, кеерин күн болна. Яков болхла тогтун, герән эргэд бөөдг күн болв. ²⁸Ицхак зерлг аңгудт дуртадан Эсавд икэр дурлдмн, Ребека болхла Яковд икэр дурта бөөж.

²⁹Нег дөкж Яковиг буда чанжахла, Эсав муурад, өлсэд кеерэс орж ирнэ.

³⁰– Шулуһар тер улан юмнасн нанд ас! Би харһнад үкжөнөв! – гиж Яковд тер келнэ. (Эн учрар терүнд Эдом*** гидг нер бас өглэ.)

³¹– Түрүлэд нанд түрүлж төрснэ зөвөн хулд, – гиж Яков хэрү өгнэ.

³²– Нэ сэн! Би үкжөнөв. Түрүнк болж харснас нанд ямаран олз болжана? – гиж Эсав келнэ.

³³– Түрүлэд андһар өг, – гиж Яков келнэ.

Эсав андһар өгнэ. Тегэд тер түрүн болж харсан Яковд хулдна. ³⁴Терүнэ хөөн Яков Эсавд өдмг болн бурцгар кесн буда өгнэ. Тернь идэд, ууһад, босад йовж одна. Тиигж Эсав түрүн болж харсн зөвдән оньган өгсн уга.

Ицхак болн Авимелех

26 ¹Назр деер харһнлһн болв. Абрахамин цагт болсн урдк харһнлһнас даву. Герарт бээсн пилистмүдин хан Авимелех тал Ицхак одна. ²Деед Эзн Ицхакд үзгдэд иигж келнэ:

* 25:25 Эсав – хөөннь Эсавин хөөт үйнр бээсн Сеир гидг назрла эн нерн ирлцжөнэ. Эәһәрн Сеир «нооста» гисн еврей келнэ үгин бөөдлтэ.

** 25:26 Яков – эн нерн «тавгас тер бәржәнэ» гидг чинртэ (тежгэр келхлэ «тер меклжәнэ»).

*** 25:30 Эдом – эн нерн эәһәрн «улан» гидг еврей келнэ үгин бөөдлтэ.

– Египет бичэ ор. Мини келсн һазрт чи бэ. ³Эн һазрт бүрлэд бэ, Би чамта бөөхүв, чамд эдс өгнөв. Яһад гихлэ, чини эцк Абрахамд өгсн Эврәннь андһаран күцэхэр чамд, чини хөөт үйнрт Би цуг эн һазриг өгнөв. ⁴Чини хөөт үйнириг тенгртк одд мет тооһарн олн болдгар Би кенэв. Теднд цуг эн һазрмудыг өгнөв. Чини хөөт үйнрэр дамжад һазр деерк цуг улс эдс авцхал. ⁵Юңгад гихлэ, Абрахам Намаг сонсдг билэ, Мини некврэр, зааврар, зокъялмудар болн закаһар бөөдг билэ.

⁶Тегэд Ицхак Герарт бөөрлнэ. ⁷Тер һазра залус гергнәннь тускар сурхла, «Энтн мини дү күүкн», – гиж Ицхак келдг бөөж. Яһад гихлэ, «мини гергн», – гиж келхэсн Ицхак ээжэв. «Эн һазра залус намаг Ребекаһас көлтэ алчкх, яһад гихлэ, тер сөөхн», – гиж Ицхак ухалжав. ⁸Нег дэжж Ицхакиг удандан тенд бөөснэ хөөн, пилисмүдин хан Авимелех терзэрн хэлэхлэрн, Ицхак эврәннь Ребека гергән таалжасиг үзнэ. ⁹Авимелех Ицхакиг дуудад иигж келнэ:

– Терчнь чини гергн болжана! «Мини дү күүкн энтн», – гиж чи яһад келлэч?

– Терүнэс көлтэ би үкж одхув гиж санжалав, – гиж Ицхак терүнд хэрү өгнэ.

¹⁰– Чи мадниг яһвчи? Залусин негнь чини гергнлэ кевтх билэ, тегэд чи мадниг килнцд орулх билэч, – гиж Авимелех келнэ.

¹¹– Эн күүг эс гихлэ энүнэ гергиг көндэсн кен чигн күн алгдх, – гиж Авимелех цуг эмтнд закна.

¹²Ицхак тер һазрт тэрэ тэрнэ. Тегэд Деед Эзн терүнд эдсэн өгсэр, тер жилд Ицхак зун холван икэр тэрэ хураж авна. ¹³Ицхак байжна, терүнэ бөөдл байжх дутман улм ясрад йовв. ¹⁴Терүнд пилисмүд үлү үзжэв, тедү дүнгэ терүнэ бод малын сүргүд, хөөдин сүргүд, зарцнр йир олн билэ. ¹⁵Терүнэ эцк Абрахамин цагт эцкиннь зарцнр малтсн цуг худгудиг тедн шаврар булв.

¹⁶– Маднас салад, һарад йов. Чи мадн дунд дегд күчтэ болжанач, – гиж Авимелех Ицхакд келнэ.

¹⁷Ицхак тендэс һарна, Герарин тегш һазрт хошарн зогсад, тенд бөөрлнэ. ¹⁸Абрахамин цагт малтгдсн, терүг өнгр-

снэ хөөн пилисмүдин булсн худгудиг Ицхак шинэс малтад, урднь эцкиннь өгсн нерд босхна. ¹⁹Ицхакин зарцнр тегш һазрт малтжаһад, тенд булгин уста худг олж авна. ²⁰Болв Герарин малчнр Ицхакин малчнрла «энтн мана усн» гихэд цүүглднэ. Тер худгт Есек* гидг нер Ицхак өгнэ, яһад гихлэ, тедн терүнэс көлтэ зүтклдлэ. ²¹Дэкэд тедн талдан худг малтна, болв терүнэс көлтэ бас цүүглднэ. Тегэд терүнд Ситна** гидг нер өгнэ. ²²Ицхак тендэс йовад, бас нег худг малтна. Энүнэс көлтэ цүүгән болсн уга. «Ода Деед Эзн маднд орм өгв, бидн эн һазрт өсхвидн», – гиж келэд Ицхак терүнд Реховот*** гидг нер өгнэ.

²³Тендэс Ицхак Беер-Шива орна. ²⁴Тер сө Деед Эзн терүнд үзгдэд иигж келнэ:

– Би чини эцк Абрахамин Бурхнв. Бичэ э, Би чамта бөөнөв. Би эврәннь зарц Абрахамин төлө чамд эдс өгнөв, чини хөөт үйнрин тоог икдүлнэв.

²⁵Тенд Ицхак тэкл тэkdг бөөр кенэ, Деед Эзнэ нер дудна, тенд сег бэрнэ, зарцнрнь болхла худг малтна.

²⁶Авимелех эврәннь Ахузат гидг шишлң нөөжтөһөн болн цергин һардач Пихолла хамдан Герарас терүн тал ирнэ. ²⁷Ицхак теднэс сурна:

– Тадн ю хөөж ирвт? Нанд дурго болжалат, тадн намаг бийэсн көөлүст.

²⁸– Танла Деед Эзн бөөхнь маднд илэр медгдженэ. Та-на болн мадн хоорнд андһарта бооцан бөөх йоста гиж бидн шиидвидн. ²⁹Бидн таниг эс көндэснлэ эдл, та маднд му юм үзүлшгот гисн бооца кей. Болв бидн танла сөөнэр бөөлөвидн, таниг тегэд эвэр сул тэвлөвидн. Ода таниг Деед Эзн эдслв, – гиж тедн хэрү өгнэ.

³⁰Теднэ төлө Ицхак нэр кенэ, нөөрт тедн хот иднэ, ууна. ³¹Маңдуртнь өрүн өрлэ тедн нег-негндэн андһар өгнэ. Ицхак тедниг хаалһднь йовулна, ирсн улс ээлтэ кевэр һарна.

* 26:20 *Есек* – эн нерн «меткән» гидг еврей келнэ үгин чинртэ.

** 26:21 *Ситна* – эн нерн «өшөрклһн» гидг еврей келнэ үгин чинртэ.

*** 26:22 *Реховот* – эн нерн «сарул һазр» гидг еврей келнэ үгин чинртэ.

³² Тер өдр зарцнр ирэд, Ицхакд малтсн худгиннь тускар келж өгнө.

– Бидн ус олж аввидн! – гиж тедн келнэ. ³³ Терүнд Ицхак «Шива»* гидг нер өгнө. Тегэд ода күртл тер балһсна нерн – Беер-Шива.

Эсавин талдан отга гергчүд

³⁴ Эсав дөчтэдэн Беери гидг хетин Йудит гидг күүк болн Элона гидг хетин Басемат гидг күүк буулһж авна. ³⁵ Ицхак Ребека хойрт теднлэ бээхд кецү болад бээв.

Ицхак Яковд эдс өгнө

27 ¹ Ицхак көгшрэд, нүднэ харань буурал, юм үздгэн уурал ирхлөрн, эврәннь ик көвүн Эсавиг дуудад иигж келнэ:
– Көвүн минь.

– Би эн бээнэв, – гиж Эсав хэрү өгнө.

² – Би ода көгшмб, эврәннь үкх өдрэн меджэхшив. ³ Чи эврәннь зер-зев, саадгин сум болн саадг авад, кеерэгшэн харч нанд аң хэ. ⁴ Мини дурта шимтэ хот кеһэд нанд авч ирэд идүл, би үкхэсн өмн чамд эдс өгнөв, – гиж Ицхак келнэ.

⁵ Ицхак эврәннь Эсав көвүндэн иигж келжэсиг Ребека соңсч. Эсавиг кеер аң хаһад авч ирхэр хархла, ⁶ Ребека Яков көвүндэн иигж келнэ:

– Эцкчнь чини Эсав ахд иигж келсиг би соңсув: ⁷ «Аң авч ирэд, нанд шимтэ хот кеһэд идүл, тегэд би чамд үкхэсн урд Деед Эзнэ өмн эдс өгнөв». ⁸ Көвүн минь, оньган өгэд намаг соңс, мини келсэр күцэ. ⁹ Малың сүрг тал одад, нанд чинэтэ ямана хойр ишк авад ир. Би чини эцкд дурта хотын шимтөһөр болһад өгсүв. ¹⁰ Дөкэд тер хотыг эцкдэн чи авч од, тер идэд, үкхиннь өмн чамд эдс өгх.

¹¹ – Мини ах Эсавин цогц махмуднь ноосар бүркэтэлм, мини махмуд болхла ноосн уга гилгрлм. ¹² Кемер эцкм намаг харарн бэрэд хэлэхлэ яахмб? Би тегэд мекч болж

* ^{26:33} Шива – эн үг эәһэрн «андһар» гидг үгин бээдлтэ.

хархв. Эдс авхин ормд, би терүнэ харалла харһсав, – гиж Яков эврәннь экдэн келнэ.

¹³ – Харал нанд күрттхэ, көвүн минь. Чи мини келсэр ке: одад тедниг нанд авад ир, – гиж экнь Яковд келнэ.

¹⁴ Яков йовад, ямана ишксиг авч ирэд, экдэн өгнө. Ребека залуһиннь дурта хотын шимтөһөр болһна. ¹⁵ Тегэд Ребека герт бээсн ик көвүн Эсавин хамгин сэн хувцин авад, Яковд өмскнэ. ¹⁶ Терүнэ харинь, күзүнэ гилгр махмудын ишкин арсар экнь бүркнэ. ¹⁷ Белдсн шимтэ хот болн өдмг Яковд экнь бэрүлнэ.

¹⁸ Тернь эцк талан ирэд келнэ:

– Эцк минь.

– Би эн бээнэв. Чи мини альк көвүмбч? – гиж Ицхак келнэ.

¹⁹ – Би Эсав, тана ууһн көвүмб. Би тана келсэр кевүв. Эржәнэв, өндөһэд суутн, мини хот зооглад, нанд эдсэн өгтн, – гиж Яков эцкдэн келнэ.

²⁰ – Яһж тиим шулуһар олвч терүг, көвүн минь? – гиж Ицхак көвүнэсн сурна.

– Деед Эзн, тана Бурхн, нанд күцэмж белглв, – гиж тер хэрү өгнө.

²¹ – Көвүн минь, нааран өөрд. Йосндан мини көвүн Эсав мөн, бишинь медхэр, би чамаг бэрэд хэлэнэв, – гиж Ицхак Яковд келнэ. ²² Яков эцк талан өөрдэд зогсна, тернь көвүһән бэрж хэлэчкэд иигж келнэ:

– Дунь болхла, Яковин дуута, болв харнь – Эсавин харин бээдлтэ.

²³ Ицхак терүг таньсн уга. Яһад гихлэ, терүнэ харнь Эсавин харла эдл нооста. Тегэд эцкнь Яковд эдс өгнө.

²⁴ – Чи, үндэн мини Эсав көвүмбчи? – гиж Ицхак сурна.

– Э, энтн бив, – гиж тернь хэрү өгнө.

²⁵ – Көвүн минь, авч ирсн хотан нанд идүл, би чамаг эдслнэв, – гиж Ицхак келнэ.

Яков хотыг өөрдүлэд эцкдэн өгнө, тернь иднэ; чаһр авч ирнэ, тернь ууна. ²⁶ Дөкэд эцкнь иигж келнэ:

– Көвүм минь, наар, намаг үмс.

²⁷ Көвүн өөрдэд үмснө. Ицхак көвүнөннь хувцна үнр анад, терүг эдслэд келнө:

– О-о, мини көвүнэ үнр

Деед Эзнэ эдслсн теегин үнр мет.

²⁸ Бурхн чамд тенгрин чиг,

һазра урһц, аһу ик буудя болн шин чаһр өгтхэ.

²⁹ Отгарн чамд заргдтхэ,

Өмнчнь улс сөгдтхэ.

Төрл-саднаннь нойн бол,

Чини экин көвүд чамаг күндлж йовтхэ.

Чамаг харасн күн эврэн харалла харһтхэ,

Чамаг йөрөсн күн эврэн йөрэл автхэ.

³⁰ Ицхакиг эдсэн өгснө хөөн, Яков эцкэсн һарад йовна. Тер дарунь Эсав ахнь аһуучлад ирнө. ³¹ Тер бас шимтэ хот кеһэд, эцкдэн авч ирнө.

– Эцк минь, эржэнэв, өндөһэд суутн, та нанд эдсэн өгдгөр мини хотас идтн, – гиж терүнд Эсав келнө.

³² – Чи кембвч? – гиж Ицхак сурна.

– Би тана көвүмб. Тана ууһн Эсав көвүнтнь, – гиж тер хэрү өгнө.

³³ Ицхак бийэн бэрж чадлго чичрэд, иигж келнө:

– Аң бэрж авч ирэд, нанд хот кеж өгсн күн кен болжахмб тегэд? Чамаг ирхэс өмн хотынь идэд, тер күүнд эдс өгүв. Тер ода эдс авсн күн болх!

³⁴ Эцкиннь келсиг сонсад, Эсав орклад, һашутаһар хэ-экрэд эцкдэн иигж келнө:

– Эцк минь, нанд бас эдс өгтн, нанд бас өгтн!

³⁵ – Чини дү мектэ йовдл һарһв, чамас эдс булаж авв, – гиж тернь хэрү өгнө.

³⁶ – Үндөн терүнд Яков гидг нер өгсмн болжану? Хойр дэкж тер намаг шахж һарһжана: мини түрүлж төрсн зөвиг бийдэн авчкв, ода болхла – мини эдсиг авчкв! – гиж Эсав келнө. – Та нанд эдс үлдэсн угайт? – гиж сурна.

³⁷ – Би чамд терүгэр ной кевүв, терүнэ цуг төрл-садыг терүнд зарц болтхэ гиһэд өгүв, терүнд буудя болн шин

чаһр нерэдүв. Көвүн минь, ода би чини төлө ю кеж чадхмб? – гиж Ицхак Эсавд хэрү өгнө.

³⁸ – Эцкм, танд ор һанцхн эдс бөөнү? Нанд бас эдсэн өгтн, эцкм! – иигж келэд, Эсав хээкрэд уульна.

³⁹ Эцкнь терүнд иигж хэрү өгнө:

– Чини бөөх һазрчн урһцста һазрас холд бөөх, деерэс тенгрин чиигэс холд бөөх. ⁴⁰ Чи үлдөрн бөөхч, эврәннь дүүдэн заргдхч. Болв чи буцхларн, терүнэ ярмиг эврәннь күзүнэсн авч хайхч.

Яков Лаван тал гүүнэ

⁴¹ Эсав эцкиннь өгсн эдсэс көлтэ Яковас өшөһөн авх сана зүүнэ. Бийдэн тер иигж келнө:

– Эцкэн хармнад уульх өдр өөрхн, тегэд би эврәннь дү Яковиг алнав.

⁴² Ик көвүн Эсав ю келсинь Ребекад күргж сонсхна. Тегэд Яковиг дуудулад келнө:

– Чини ах Эсав чамаг алх уха зүүһэд бийэн ээтрүлжөнө. ⁴³ Көвүм минь, мини келсэр ке: эрк биш Харан орад мини ах Лаван тал гү. ⁴⁴ Чини ахин һалзурлһн тогнтл, теднэд бөөжэ. ⁴⁵ Ахинчн һалзурлһн тогтнад, чини кесиг тер мартхла, чамд хэрү ирж болжана гиж би келүлхв. Тадн хойриг би ю хөөж нег өдр геехв?

⁴⁶ Дэкэд Ребека Ицхакд иигж келнө:

– Эсавин гергд – хетмүдэс цуцрад бөөвв, би эмд бөөсндэн байрлжахшив. Кемр Яков бөөрн күүкдэс – мел иим хетиг, эднлэ эдлэс мордулж авхла, би ю хөөж эмд бөөхв?

28 ¹ Ицхак Яковиг дуудад, йөрөһэд, терүнд иим заавр өгнө: – Канана отга күүк бичэ ав. ² Маһд уга Паддан-Арам тал йов, һаһцх аав Бетүелин герт од. Тенд һаһцх Лавана күүкдэс герг ав. ³ Хамгин Күчтэ Бурхн чамд эдс өгтхэ, чамас олн улс үүдгэр чамаг өслттэ кетхэ, чамаг тооһарчн икдүлтхэ. ⁴ Талын күн болад ода чини бөөх һазриг – Бурхн Абрахамд өгсн һазриг – чи эзлэд авдгар, Тер чамд болн чини хөөт үйнрт Абрахамд өгсн эдсэн күртэтхэ.

⁵ Дэкэд Ицхак Яковиг йовулна. Тер Паддан-Арам орна, арамей Бетүелин көвүн, Яковин болн Эсавин эк Ребекан ах Лаван тал одна.

⁶ Ицхак Яковиг эдслэд, терүг Паддан-Арам тал йовулад, тендэс герг автха, Канана отга күүк бичэ автха гисн заквринь Эсав сонсна. ⁷ Эцк, экэн сонсад Яков Паддан-Арам орхла, ⁸ канана отга күүкнд терүнэ эцк Ицхакин седкл эс туссиг Эсав медв. ⁹ Тер учр деерэс, Эсав Абрахамин көвүн Ишмаил тал одад, терүнэ күүкнэ Невайотан дү Махалатыг авна. Бээсн гергдэсн талдан герг тер авна.

Бетелд Яковин үзсн зүүдн

¹⁰ Яков Беер-Шиваг үлдэхэд, Харан тал йовна. ¹¹ Нег хазрт күрэд, нарн суусн учрар, тендэн тер хонна. Толһа доран нег чолу тэвэд, унтхар кевтнэ. ¹² Терүнд зүүдн орна: хазр деер зогсчасн дөрө тенгрт күрчэсиг үзнэ: Бурхна элчнр терүгэр деегшэн нарад, дорагшан бууһад бээцхэнэ. ¹³ Яковин хажуд Деед Эзн зогсчана:

– Би Деед Эзн болжанав, чини өвк Абрахамин болн Ицхакин Бурхнв. Чини кевтх хазриг чамд болн чини хөөт үйрнт өгнөв. ¹⁴ Тедн хазрин элсн мет олн болх, дөрвн үзгт делгрч өргжх. Хазр деерк цуг улс чамар болн чини хөөт үйрэр дамжж эдс авх. ¹⁵ Би чамта бээхв, чамаг альдаран одв чигн Би хэлэхв. Чамаг эн хазрт хэрү авч ирхв. Чамд келсэн эс күцөтл, Би чамаг үлдэшгов.

¹⁶ Яков серэд иигж ухална:

– Мел үнн, эн ормд Деед Эзн бээж, би медсн угав.

¹⁷ Тер ээнэ.

– Эн орм яһж ээлһжэнэ. Энд Бурхна гер бээнэ, эннь тенгр тал харх үүдн, – гиж тер санна.

¹⁸ Яков өрүн эрт босад, толһа доран тэвсн чолуг авад, терүгэрн санлын темдг кехэд, деернь олив модна тос асхна. ¹⁹ Эн ормиг тер Бетел* гиж нерэднэ. Тер балһсн урднь Луз гидг нертэ бээж. ²⁰ Дэкэд Яков Бурхнд иигж келэд андһар өгнэ:

* ^{28:19} *Бетел* – эн үг еврей келнд «Бурхна гер» гидг чинртэ.

– Кемр Та нанла бөөһэд, эн йовдлдм намаг хархла, нанд хот кех өдмг болн өмсх хувц өгхлэ, ²¹ би хэрү ирэд, эврэннь эцкин герт төвкнүн бөөхлэ, тегэд Та, Деед Эзн, мини Бурхн болхт. ²² Мини санлын темдг кесн эн чолун Бурхна гер болх. Тана нанд өгчэх тоотас, би Танд арвдгч хувинь өгнөв.

Яков Паддан-Арамд ирнэ

29 ¹ Яков эврэннь зуульчлһан цаарандан кехэд, дорд үзгэ улс бээдг хазрт ирнэ. ² Кеер тер генткн худг үзнэ, хажуднь һурвн сүрг хөн бээнэ. Юнгад гихлэ, тер худгас хөд услдг билэ. Худгин амн ик чолуһар дарата билэ. ³ Цуг сүргүд цуглрхла, хөөчнр тер чолуг авч хаяд, хөөдөн услад, дарунь чолуг хэрү ормднь тэвдг бээж.

⁴ – Залус, тадн альдасвт? – гиж Яков хөөчнрэс сурна.

– Бидн Харанасвидн, – гиж тедн хэрү өгнэ.

⁵ – Тадн Нахоран ач Лаваниг меддвт? – гиж тер сурна.

– Э, меднөвидн, – гиж тедн хэрү өгнэ.

⁶ – Сэн бөөнү? – гиж Яков сурна.

– Сэн. Терүнэ күүкн Рахел хөөдөн дахж эн аашна, – гиж тедн келнэ.

⁷ – Нарн суухас эрт. Хөд цуглулх цаг болад уга. Хөөдөн услад, хэрү идгтнь һарһтн, – гиж Яков келнэ.

⁸ – Цуг сүргүд цуглртл бидн тиигж чадшговидн. Тедниг ирхлэ, чолуг худгин амнас авч хаяд бидн хөөдөн услх-видн, – гиж тедн хэрү өгнэ.

⁹ Рахел эцкиннь хөд тууһад иртл, Яков хөөчнрлэ күүнджэв. Рахел хөд хэрүлдг билэ. ¹⁰ Яков эврэннь авһ Лавана Рахел гидг күүкиг, Лавана хөд үзхлэрн худгин амн деерк чолуг авч хаяд, Лавана хөд услна. ¹¹ Дэкэд Яков Рахелиг үмсэд, байрлад уульна.

¹² – Эцкинчн төрл, Ребекан көвүннь, – гиж тер Рахелд келнэ.

Рахел гүүһэд энүнэ тускар эцкдөн келнэ. ¹³ Лаван эврэннь зе Яковин туск зэнг сонсад, адһад тосна, терүг теврэд, үмсэд, герүрн авч ирнэ. Яков терүнд цугинь келж өгнэ.

¹⁴ – Чи йосндан мини нег цусн-махн төрл болжанач, – гиж Лаван терүнд келнэ.

Яков Лавана күүкдиг буулхжэ авсна тускар

Яков Лаванад сардан бээхлэнь, ¹⁵ Лаван терүнд иигж келнэ:

– Чи мини төрл болв чигн, яһад өңгэр көдлхмч? Ю чамд өгхмб, нанд кел?

¹⁶ Лаван хойр күүктэ билэ: ик күүкнэ нернь Лия, бичкнәннь нернь – Рахел. ¹⁷ Лиян нүдн сээхн биш билэ, Рахел болхла сээхн цогцта, көрххн бээдлтэ. ¹⁸ Яков Рахелд дурлна.

– Би танд долан жилдэн Рахелин төлө көдлнэв, – гиж Яков Лаванд келнэ.

¹⁹ – Күүкэн талдан күүнд өгсн дорхнь, чамд өгсн деер. Мини герт үлд, – гиж Лаван келв.

²⁰ Рахелиг авхар Яков долан жилдэн заргдв, болв тернь цөөкн өдр болж терүнд медгдв. Яһад гихлэ, Яков Рахелд дурта билэ.

²¹ – Нанд гергим өгтн, би терүнлэ өрк-бүл болад бээнэв. Мини болзг күцв, – гиж дэкэд Яков Лаванд келнэ.

²² Лаван эргндэн бээх улсиг дуудад, хүрм кенэ. ²³ Болв асхн болхла, Лияг Яков тал тер орулна. Яков терүнлэ кевтнэ. (²⁴ Лаван эврәннь зарц Зилпаг Лия күүкндэн зарц болтха гиж өглэ.) ²⁵ Өрүндн хэлэхлэ, Яковин хажуд кевтсн Лия бээж!

– Та юн гидг юм һарһвт нанла? Би Рахелин төлө танд заргдлусв! Яһад та намаг меклвт? – гиж Яков Лаванд келнэ.

²⁶ – Бичкн күүкиг ик күүкнэс түрүлж мордулдг авьяс манад уга. ²⁷ Лияг хэрд һарсн долан хонгинь күцэ. Бидн чамд бичкн күүкэн өгнэвидн, зуг чи терүнэ төлө дэкэд долан жилдэн көдлхч, – гиж Лаван хэрү өгнэ.

²⁸ Яков Лавана келсиг күцэнэ. Лияла тер долан хонгтан бээнэ, дэкэд Лаван терүнд эврәннь бичкн күүкн Рахелиг гергн болтха гихэд өгнэ. (²⁹ Лаван эврәннь зарц Билхаг

Рахелин зарц болтха гиж өгнэ.) ³⁰ Яков Рахелла бээнэ, Рахелд тер Лияһас икэр дурта билэ. Яков Лаванд бас чигн долан жилдэн заргдв.

Яковин үрд

³¹ Деед Эзн Яковиг Лияд дургоһинь үзэд, терүнд үр һарһх арһ өгнэ. Рахел болхла, үр һарһдго билэ. ³² Лия саата болад, көвү һарһна. Көвүндэн тер Рубен* гидг нер өгнэ. Яһад гихлэ, иигж келнэ: «Учрнь юундв гихлэ, Деед Эзн мини дуту хөвтэ бээдлийг үзв. Ода мини залу нанд дурта болх». ³³ Лия дэкн саата болна. Көвү һарһхларн, тер иигж келнэ: «Деед Эзн нанд дургог сонсад, бас энүг нанд өгв». Лия терүндэн Шимон** гидг нер өгнэ. ³⁴ Лия дэкн саата болна. Көвү һарһхларн, тер иигж келнэ: «Ода мини залу нанла ижлдх. Яһад гихлэ би терүнд һурвн көвү һарһж өгүв». Тегэд һурвдгч көвүнь Леви*** гидг нер зүүв. ³⁵ Дэкн Лия саата болна. Көвү һарһхларн, тер иигж келнэ: «Эн саамдан би Деед Эзнд туурмж өргнэв». Тегэд көвүндэн Йуда**** гидг нер өгнэ. Дэкж тер үр һарһдган уурв.

30 ¹ Рахел Яковд үрд эс һарһсндан эгчдэн үлү үзнэ. – Нанд үрд өг, эс гихлэ би үкнэв! – гиж Рахел Яковд келнэ.

² – Чамд үрд эс өгх би Бурхн бишлм, – гиж терүнд уурлад Яков келнэ.

³ – Мини зарц Билха бээнэ. Терүнлэ кевт, нанд күүкд һарһтха. Терүгэр дамжад би үртэ болхв, – гиж Рахел келнэ. ⁴ Тиигж тер Билхаг зарцан Яковд герг кевтэ өгнэ. Яков терүнлэ кевтнэ. ⁵ Билха саата болад, Яковд көвү һарһж өгнэ. ⁶ Тиигхлэ Рахел келнэ:

* ^{29:32} *Рубен* – эн нерн эәһэрн «тер мини муульта бээдл үзв» гисн еврей үгин бээдлтэ. Рубен гидг нерн «хэлэ – көвүн» гидг чинртэ.

** ^{29:33} *Шимон* – эн нерн эәһэрн «сонсх» гидг еврей келнэ үгин бээдлтэ.

*** ^{29:34} *Леви* – эн нерн эәһэрн «боох» гидг еврей келнэ үгин бээдлтэ.

**** ^{29:35} *Йуда* – эн нерн эәһэрн «ханлтан өргх» гидг еврей келнэ үгин бээдлтэ.

– Бурхн мини зарһ кев. Тер мини зальврлһ соңсад, нанд көвү өгв.

Дэкэд көвүндөн Дан* гидг нер өгв. ⁷ Билха дэkn саата болад, Яковд хойрдгч көвү харһж өгнө.

⁸ – Би эгчлэхэн сүркэхэр дээлдэд диилүв, – гиж Рахел келнө. Тер көвүнд Наптали** гидг нер Рахел өгнө. ⁹ Лия дэkj күүkd харһдган уурсан медхлэрн, эврәннь зарц Зилпаг Яковд гергн болтха гиж өгнө. ¹⁰ Лиян зарц Зилпа Яковд көвү харһна.

¹¹ – Ямаран күцмж! – гиж тиигхлөнъ Лия келнө.

Лия тер көвүнд Гэд*** гидг нер өгнө. ¹² Зилпа Яковд хойрдгч көвү харһна.

¹³ – Би ямаран буйн-кишгтэ бээжв. Күүkd улс намаг кишгтэ күн гиж келх! – гиж Лия келнө.

Лия терүнд Ашер**** гидг нер өгнө.

¹⁴ Буудя хаджах цагла Рубен урһмлын һазрт одад, тенд үрн олдхд эм-дом болж тусан күргдг урһмлын унг***** олж авад эврәннь эк Лияд авч ирнө.

– Буйн болтха, көвүнәннь авч ирсн урһмлын домта йозурас нег цөөкиг өгич, – гиж Рахел Лияһас сурна.

¹⁵ – Мини залуг булаж авснчнь баһ болжану? Ода мини көвүнэ авч ирсн урһмлын йозурмуд авхар седжәнчи? – гиж тернь хэрү өгнө.

– Сән. Чини көвүнэ авч ирсн домта йозурин ормд, Яков эн сө чамла хонтха, – гиж Рахел келнө.

¹⁶ Асхар Яковиг тэрәнэс ирхлэ, Лия терүг һарад тосхларн иигж келнө:

– Чи нанла хонх йостач. Би чамла харһхин төлэ Рахелд көвүнәннь авч ирсн домта йозурмуд өгүв.

* ^{30:6} Дан – энд эн нерн «тер цеврлв» гидг чинртэ.

** ^{30:8} Наптали – эн нерн эәһэрн «ноолдх» гидг еврей келнэ үгин бээдлтэ.

*** ^{30:11} Гэд – еврей келэр эн нерн «күшт» гидг чинртэ.

**** ^{30:13} Ашер – еврей келэр эн нерн «кишгтэ» гидг чинртэ.

***** ^{30:14} Урһмлын унг – мандрагормуд. Энүгэр удһлдг бээж, дэкэд эн өвснө унгар үрн эс тогтхла эмндг бээж.

Яков тер сө Лияла хонна.

¹⁷ Бурхн Лияг соңсна. Лия саата болад, тавдгч көвү харһна. ¹⁸ Тиигхлэ Лия иигж келнө:

– Эврәннь залудан зарцан өгснд Бурхн намаг ачлв.

Тер көвүндөн Лия Иссахар* гидг нер өгв. ¹⁹ Лия дэkn саата болна, Яковд тер зурһадгч көвү харһна.

²⁰ – Бурхн нанд сән белг өгв. Ода залум намаг күндлх, би терүнд яһв чигн зурһан көвү харһж өгвшүв, – гиж тер келнө. Көвүндөн тер Завулун** гидг нер өгнө. ²¹ Невчк бээжәһэд, Лия күүк харһна. Терүндөн Дина гидг нер өгнө.

²² Тегэд Бурхн Рахелин тускар санна. Бурхн терүг соңсад, күүkd харһх арһ терүнд өгнө. ²³ Рахел саата болад, көвү харһна.

– Бурхн нанас му нерим авч хайв, – гиж тер келв. ²⁴ Көвүндөн Йосип*** гидг нер өгнө.

– Деед Эзн нанд бас нег көвү немж өгтхэ, – гиж Рахел келнө.

Яковин мал өсчәнэ

²⁵ Рахел Йосипиг харһсна хөөн Яков Лаванд иигж келнө:

– Би төрскн һазртан күрхэр бэәнэв. Намаг ода сулдхтн.

²⁶ Мини гергдиг болн үрдиг өгтн, яһад гихлэ, теднэ төлэ танд заргдлав. Би йовнав. Намаг тана төлэ яһж икэр келдсиг та меднөт?

²⁷ – Буйн болтха, соңс. Би белг бэрэд, Деед Эзн нанд чамас келтэ эдс өгсиг медүв, – гиж Лаван терүнд келнө.

²⁸ – Эврәннь үнинь кел, би мөңгинь өгнөв, – гиж тер немж келв.

* ^{30:18} Иссахар – эн нерн эәһэрн «нөөмөдлгдсн күн» эс гихлэ «ачлвр бэәнэ» гисн үгмүдин бээдлтэ.

** ^{30:20} Завулун – эн нерн «эрүн нерн» гидг чинртэ чигн болх, эәһэрн эн «белг» гидг еврей келнэ үгин бээдлтэ.

*** ^{30:24} Йосип – эн нерн эәһэрн «Тер талданиг өгх» болн «Тер авчкла» гисн үгмүдин бээдлтэ.

²⁹ – Би таднд яһж заргдсиг меднэлмт, дэкэд тана мал мини килмжэр ямаран болсиг меднэт. ³⁰ Намаг ирхэс өмн бээсн нег цөөкн тана мал икэр өсв. Деед Эзн намаг альдаран одв чигн тадниг эдслдг билэ. Би эврэннь герин төлө кергтэ тоотан кезэ кехмб? – гиж Яков терүнд хэрү өгнэ.

³¹ – Чамд ю өгхмб? – гиж Лаван сурна.

– Нанд юм бичэ өгтн. Негхн сурврим күцэтн, би цааранднь чигн тана мал хэрүлэд мансув: ³² тана цуг бог малын сүргүд дунд орад һарх зөв нанд өгтн. Теднэс цуг толвта болн алг хөд, хар өнгтэ хурһд болн цуг толвта, алг ямад салһх зөв өгтн. Тедн мини көлснэ хэрүнь болтха. ³³ Таниг нанд өгсөн тоолхар седсн цагт, үнн седклм иргчдэн мини ормд хэрү өгх. Ямаран чигн толв уга, алг биш ямад, ямаран чигн хар өнгтөһөс талдан хурһд мини мал дунд хулхалж авгдсна тоод орх, – гиж Яков хэрү өгв.

³⁴ – Болжана, үгций. Чини келсэр болтха, – гиж Лаван келнэ.

³⁵ Тер өдртэн Лаван толвта болн алг цуг текмүдиг, алг болн толвта цуг ямадыг, цаһан толвта хар өнгтэ цуг хурһдыг салһад, эврэннь көвүдтэн хэлэтхэ гийһэд даалһна.

³⁶ Ёурвн хонгт йовад күрх дүнгэ һазрт Лаван Яковас салж һарна. Яков терүнэ үүрмг малыг цааранднь хэлэжэв.

³⁷ Уласна, миндаль болн платан моддын бүчрмүд керчж авад, Яков тедн деер цаһан керчм кеһэд, көрсинь тасм-тасмар шулад, модна дотркинь һарһна. ³⁸ Мал ус уухар ирхлэнь шулгдсн бүчрмүд өмннь бээдгэр цуг тевшмүдт тер тэвв. Көг тэвх цагт үүрмг мал ус уухар ирхлэрн, ³⁹ бүчрин өмн тедн ханыцад, төлнь цоохр, алг болн толвта болж һардг бээж. ⁴⁰ Тер төлиг Яков салһад, Лавана цоохр болн хар өнгтэ мал тал хэләһэд зогсана. Тегэд Яков эврә малта болв, теднән Лавана малас салу бөрдг болв. ⁴¹ Чинәтә мал бухсхла, Яков тедниг ханыцтха гийһэд өмнк тевшднь бүчрмүд тэвдг билэ. ⁴² Кедр мал чинән уга болхла, бүчрмүд тер тэвдг билэ. Тиигж чинән уга мал Лаванд, чинәтән Яковд күртәд бээв. ⁴³ Яков йир икэр байжв, олн сүрг малта, зарцнрта, темәдтә, элжгнтә тер болв.

Яков Лаванас зулна

31¹ – Мана эцкд бээсиг цугтаһинь Яков авчкв, эцкд бээснэс бийдән зөөр хоршав, – гиж Лавана көвүд келжәсиг Яков соңсна. ² Лаван урдкасн ондарж одсиг Яков медәд бээв.

³ – Эцкиннь һазр тал, эврәннь төрл-садн тал хәр. Би чамла йовхув, – гиж Деед Эзн Яковд келнэ.

⁴ Хөд бээсн тег тал Рахел Лия хойр иртхә, гиж Яков келүлнэ.

⁵ – Тана эцк нанла урдк кевөрн хәрлцдгән уурсиг би үзжәнэв. Болв мини эцкин Бурхн нанла бэәнэ. ⁶ Би тана эцкд чидлән эрвллго заргдсиг тадн меднэт. ⁷ Тана эцк намаг мекләд, арв дэкж мини авх көлснэ хэрү – мөнгиг – сольв. Болв Бурхн терүнд намаг һундах зөв өгсн уга. ⁸ «Чини көлснэ хэрүд ачлврнь толвта мал болх», – гиж тер келхлэ, цуг мал толвта төл һарһдг билэ. Тер «Чини көлснэ хэрүһин – мөңгнэ ормд цоохр мал өгнэв» гихлэ – цуг мал цоохр төл өгдг билэ. ⁹ Тиигж Бурхн тана эцкәс малынь авад, нанд өгв, – гиж Яков күүкд улст келнэ. – ¹⁰ Нег дэкж, малын оруһин цагт, нанд иим зүүдн орна: ямад көөжәх текмүд цоохр, толвта болн алг бээдлтә болж үзгднэ. ¹¹ Бурхна элч зүүдндм намаг иигж дуудна: «Яков». «Би эндв», – гиж хэрү өгчәнэв. ¹² Тер келнэ: «Хэләлч, чи үзхч: ямад көөжәх текмүд цугтан цоохр, толвта болн алг, яһад гихлэ Лаван чамд ю һарһад бээсиг кевтнь би үзүв. ¹³ Би – Бетелд чамд үзгдсн Бурхмб. Чи санлын чолун деер тос кеһэд, нанд андһар өгләч. Ода эн һазриг үлдәһэд, эврәннь төрл-садна бээсн һазр тал хэрү йов».

¹⁴ – Эцкин үлдәсн зөөрт мана хүв ода уга. ¹⁵ Мадниг күүнә улст тер тоолжаснь үзгджәхший? Мадниг тер хулдла, хулдад авсан һарһчкв. ¹⁶ Эцкәсмдн Бурхна булаж авсн цуг зөөр мана болн мана үрдин болжахнь маһд уга. Тер учр деерәс Бурхн ке гисиг күцә, – гиж Рахел Лия хойр хэрү өгнэ.

¹⁷ Темэн деер күүкдэн болн гергдэн суулһад, ¹⁸ Яков өмнөн цуг малан тууһад, Паддан-Арамд* хоршасн зөөрэн авад, Кананд бөөх эцк талан һарад йовна. ¹⁹ Лаваниг хөөдөн кирххэр һархла, Рахел терүнэ герт бөөсн шүтэсиг хулхалж авна. ²⁰ Яков һарад зулсаннь тускар келл уга, арамей Лаваниг меклнэ. ²¹ Яков бөөсэн цугтаһинь авад зулна. Епрат хол һатлад, Гилада гидг уулта һазр тал тер йовна.

Лаван Яковиг мөрднэ

²² Һурвдгч өдртнь Яковиг зулж одсинь Лаванд күргж келнэ. ²³ Лаван төрлмүдэн бийтәһән авад, Яковиг көөлдэд, дола хонад Гилада гидг уулта һазрт терүг күцнэ. ²⁴ Арамей Лаванд сөөһөр зүүнднь Бурхн үзгдэд иигж келнэ:

– Сагл, Яковд сә чигн, му чигн бичә ке.

²⁵ Лаван Яковиг күцнэ. Гилад уулын һазрт Яков хошлж, Лаван төрлмүдтәһән тенд бас бөөрлнэ. ²⁶ Лаван Яковд иигж келнэ:

– Чи ю кеснчнь энви? Чи намаг мекләд, мини күүкдиг дөөнд кел бәргдсн улс кевтә авч йоввч. ²⁷ Яһад чи нуувчар, намаг мекләд зулвч? Чи нанд келсн болхла, би чамаг байртаһар, кеңкргин болн ятхин айст ду дуулад үдшәх билэв. ²⁸ Зеенрән болн күүкдән йовх деернь нам үмсх зөв нанд чи өгсн угач. Чи тоолвр уга йовдл һарһвч. ²⁹ Би таднас өшәһән авч чадх чидлтәв, болв давсн сөөһөр чини эцкин Бурхн нанд иигж келв: «Сагл, Яковд сә чигн, му чигн бичә ке». ³⁰ Эцкиннь герүр хәрү одхар тесч чадад чи йоввч, болв мини шүтәс чи яһад хулхалж аввч?

³¹ – Тадн күчәр нанас күүкдән булаж авхт гиһэд, би эәвв.

³² Кемр энд кенәднь болвчн эврәннь шүтәсэн та олж авхла, тер күн әмд бөөшго. Төрл-саднаннь нүүрт эврән негжәд хәләтн, кемр тана юмн бөөхлә, хәрү автн, – гиж Яков Лаванд келнэ.

Шүтәсиг Рахел хулхалж авсиг Яков меджәсн уга бәәж.

* ^{31:18} Месопотамин барун ар үзгт.

³³ Лаван Яковин сег негжнә, Лиян сег негжнә, хойр зарцин сег негжнә, болв юм олж чадсн уга. Лиян сегин дару Рахелин сег негжнә. ³⁴ Рахел гериннь шүтәсиг темәнә эмәл дотр бултулчкад, деернь һарад сууна. Лаван сегиг кевтнь негжнә, болв юм олж чадсн уга.

³⁵ – Мини нойн, намаг өмнчнь босч эс зогсснд бичә уурлтн. Бийм тас уга бәәнәв, сарин кир эклв, – гиж Рахел эцкдән келнә.

Лаван хәәж-хәәж, гериннь шүтәсэн олж чадсн уга.

³⁶ Яков дегд уурлна:

– Би ямаран хажр йовдл һарһсмби? Намаг ямаран килнц һарһсар та мини ардас көөлдж йовхмт? ³⁷ Та мини зөөриг кевтнь негжвт – эврәннь зөөрәс ю энд олвт? Олж авсан, та эврәннь болн мини төрл-садна өмн һарһад үзвт, тедн мана зарһ кетхә. ³⁸ Би хөрн жилдән танад бәәвв: тана хөд, ямад хурһ-ишкән хайсн уга, тана сүргәс хуцмуд би идсн угав. ³⁹ Зерлг ангуд шуучад тасчсн мал би тана тал авч ирдго биләв, эврән һаруһинь даадг биләв. Та болхла өдрәр чигн, сөөһөр чигн цуг хулхалгдсн юмна ял нанас некдг биләт. ⁴⁰ Би иим бөөдләр бөөләв: өдртнь һаң халунд шатх, сөөднь киитнд хавшх, нүдән «хум» гиж андго биләв. ⁴¹ Тана герт хөрн жилдән би тийгж бөөләв. Тана хойр күүкнә төлә би арвн дөрвн жилдән көдлүв, зурһан жилдән малын төлә көдлүв, та болхла, арв дәкж минни авх кәлснә хәрүг сольвт. ⁴² Кемр нанла мини өвкнр Абрахамин болн Ицхакин Бурхн уга болсн болхла, та намаг йирдән хоосн нудрмим атхулад йовулх биләт. Болв мини гежжәх юмиг болн һаринм кәлсиг Бурхн үзәд, урж сә намаг харсв, – гиж кевшж Лаванд тер келнә.

⁴³ – Эн күүкд – мини күүкд, үрд – мини үрд, сүрг мал – мини сүрг, чини үзжәх тоот – цугтан мини. Болв мини күүкдиг, эс гихлә теднә һарһсн үрдиг би ода яахмб? ⁴⁴ Бидн хойр бооца кей, тер бооцан ман хоорнд герч болтха, – гиж Лаван Яковд хәрү өгнә.

⁴⁵ Яков чолу өргәд, терүгәр санлын темдг тәвв. ⁴⁶ Эврәннь төрл-саднд тер иигж келнә:

– Чолуд цуглултн.

Теднь чолу цуглулад, ова кенэ, тер ованнь хажуд хот эдлхэр цугтан сууцхана. ⁴⁷ Тер назрт Йегар-Сахадута гидг нер Лаван өгнэ, Яков болхла терүг Галед гиж нерэднэ*.

⁴⁸ – Эн чолун ова – эндр мана герч болжана.

Тер төлөд энүнд Галед гидг нер өгв, ⁴⁹ бас Мицпа** болв.

– Кемр бидн нег-негэн эс үзлэг, Деед Эзн чамаг болн намаг мантха. ⁵⁰ Кемр чи мини күүкдиг мууһар бэрхлэ, эс гихлэ мини күүкдэс талдан гергд бийдэн авхла, тер цагт мана хажуд күн уга болв чигн, тодлад авчк: мана хоорнд герч болжахнь – Бурхн, – гиж Лаван немнэ.

⁵¹ Лаван Яковд бас иигж келнэ:

– Чи ман хойрин хоорнд тэвсн ова чолун болн санлын темдг эн бөөнэ. ⁵² Эн чолуд болн эн санлын темдг – герч. Эн чолун оваһас давж, чамур дэврх му юм би үзүлшго болжанав. Чи бас эн санлын темдг болн чолун оваһас давж, нан тал дэврж му юм бичэ үзүл. ⁵³ Чини өвк Абрахамин болн мини өвк Нахоран Бурхн мадна хоорндк зарһ кетхэ.

Яков эврәннь эцк Ицхакин шүтдг Бурхарн андһар өгнэ. ⁵⁴ Тенд, уул деер тер тэкл тэкэд, эврәннь төрл-садан хотд орлцтха гиж дуудна. Тедн хотыг эдлэд, доран хонна. ⁵⁵ Өрүн өрлэ Лаван зееврэн, күүкдэн үмсэд, тедниг эдслнэ. Тиигэд тер герүрн хэрү ирнэ.

Яков Эсавла харһхар белдөр кежэнэ

32 ¹ Яков цааран йовна, Бурхна элчнр терүг тосна. ² Яков тедниг үзэд иигж келнэ:

– Энтн Бурхна цергчнрин бөөрн!

Тегэд тер бөөрнд Маханаим*** гидг нер өгнэ.

* ^{31:47} Арамей келэр Йегар-Сахадута, еврей келэр Галед гидг үгмүд «герч болжах ова» гидг чинртэ.

** ^{31:49} *Мицпа* – эн нерн «мананин бөөрн» гидг чинртэ.

*** ^{32:2} *Маханаим* – эн нерн «хойр бөөрн» гидг чинртэ.

³ Бийэсн түрүлэд Яков Эдом гидг нутгт Сеир гидг назрт бөөсн эврәннь ах Эсавд зэнгчнриг йовулад, зэнг орулна.

⁴ – Мини нойн Эсавд тана зарц Яков иигж келжэнэ гихэд күргэд келтн: «Би Лаванд бүүрлэд, эндр өдр күртл тенд бөөлөв. ⁵ Нанд бод мал, элжгнс, хөд, ямад, зарцнр бөөнэ. Тана хээрлт үзхин төлө, би эн зэнгэн эврәннь нойнд илгэжэнэв», – гиж теднд Яков заквр өгнэ.

⁶ – Бидн чини ах Эсавинд одвидн, ода тер эврэн чамаг тосад аашна. Терүнлэ дөрвн зун күн йовна, – гиж зэнгчнр хэрү ирэд, Яковд келцхэнэ.

⁷ Яков икэр ээхэд, сахняд, бийлэхэн бөөсн улсан, бас хошлжасн сүргэн, бод малан болн темэдэн хойр бөөрнд хувана. ⁸ «Кемр Эсав нег бөөринь дэврхлэ, наадкнь бүтн үлдэд, амд харх», – гиж тер ухална.

⁹ – О, мини эцк Абрахамин болн Ицхакин Бурхн, О, Деед Эзн, төрскн назрурн хэрү йов, Би чамд делгрлт өгнөв, гиж келлэт. ¹⁰ Нанд өгсн мөнк дурндтн болн иткйдтн күрш уга тана зарц би болжанав. Йордан holyг hatлад хархлам, нанд тайгас талдан юмн уга билэ. Ода болхла нанд хойр бөөрн бөөнэ. ¹¹ Мини ах Эсавас намаг харстн гихэд танд зальвржанав. Яһад гихлэ, тер ирэд, намаг болн бичкдүдтэ гергдиг дэврэд алх гиж ээжэнэв. ¹² Эрк биш, чи делгрлт авчк, чини хөөт үрдиг тооһарн тенгсин элсн мет тоолж болшгоһар өскнэв, гиж Та келлэлмт, – гиж Яков зальврна.

¹³ Яков доран хонад, бөөсн юмнасн эврәннь ах Эсавд белг шүүж белднэ: ¹⁴ хойр зун яма болн хөрн тек, хойр зун хө болн хөрн хуц, ¹⁵ ботхдан дахулсн һучн темэн, дөчн үкр болн арвн бух, хөрн эм элжгн болн арвн эр элжгн. ¹⁶ Эврәннь зарцнртан сүрг болһниг онц толһалтха гиж заһад, тер иигж келнэ:

– Нанас түрүлж йовад, сүрг болһниг өөрдүлл уга тууһад йовтн.

¹⁷ Түрүн йовсн күүнд тер иим заквр өгнэ:

– Кемр мини ах Эсав чамла харһад: «Кенөвч? Альдаран йовж йовнач? Кенэ мал чи тууж йовнач?» гиж сурхла,

¹⁸ «Тана зарц Яковин мал тууж йовнав. Энтн терүнэс мини

нойн Эсавд илгэсн белг. Тергн эврэн мана ардас аашна», гиж чи кел, – гив.

¹⁹ Мал тууж йовх хойрдгч, хурвдгч болн дахж йовх цуг ах малчнрт Яков бас зачна:

– Эсав тадниг тосад ирхлэ, эрк биш тиигж келтн. ²⁰ Бас иигж келтн: «Тана зарц Яков мана ардас аашна».

«Өмнэснь илгэсн белгүдэрн би терүг жөөлдүлхүв. Намаг үзхлэрн, тер орулад авад чигн бээх», – гиж тер ухаль.

²¹ Тегэд Яков белгүдэн өмнэснь илгэв, бийнь болхла, бөөрдэн хонна.

Яков Бурхна ноолдна

²² Тер сө Яков хойр гергэн, хойр зарц гергэн, арвн негн көвүһэн дахулж авад, Ябок хол батлад харна. ²³ Эмтиг уснас харһчкад, тер эврэннь бээсн зөөрэн зөөһэд харһна.

²⁴ Тегэд Яков һанцарн үлднэ.

Терүнлэ нег юмн өр цээтл ноолдна. ²⁵ Яковиг диилж эс чадхларн, тер Яковин ташан хотхр ормиг көндөнэ. Ноолданд Яковин ташань булһрна.

²⁶ – Тэв намаг, өр цөөжөнэ, – гиж тер келнэ.

– Намаг эс эдслтл, би таниг тэвшгов, – гиж Яков хэрү өгнэ.

²⁷ – Нернчнь кемб? – гиж тер сурна.

– Яков, – гиж хэрү өгнэ.

²⁸ – Эндрэс авн чи Яков биш, Израиль* гидг нер зүүжэнэч. Яһад гихлэ, чи Бурхна болн эмтнлэ ноолдад диилвч, – гиж тер келнэ.

²⁹ – Эржэнэв таниг, нерэн келтн, – гиж Яков келнэ.

– Чи ю хээж мини нер суржахмбч? – гиж тер сурна.

Яковиг тер эдслнэ.

³⁰ Тер ормд Яков Пениэл** гидг нер өгнэ. Яһад гихлэ, «Би Бурхиг нүүрцэд үзүв, болв эмд үлдүв», – гиж тер келнэ. ³¹ Ташаһасн көлтэ Яков доһлад, Пениэлас хархла, нарн

* ^{32:28} *Израиль* – эн нерн эәһэрн «тер Бурхна ноолджана» эс гихлэ «Бурхн ноолджана» гисн бээдлтэ.

** ^{32:30} *Пениэл* – эн нерн «Бурхна чирэ» гисн чинртэ.

һарч ирнэ. ³² Тер учр деерэс авн Израилин улс ташан хотхрт бээсн шүрүсиг идхш. Юңгад гихлэ, тер Яковин ташан шүрүсинь көндөсн учр.

Яков Эсавла харһна

33 ¹ Эсав 400 кү дахулад өмнэснь аашхиг Яков үзнэ. Лиян, Рахелин, хойр зарц гергчүдин үрдиг экнриннь хажуд зогсчхатн гиж Яков заквр өгнэ. ² Тедниг иигж зогсана: түрүлэд зарц гергчүдиг үрдтэһинь, теднэ дару Лияг үрдтэһинь, дэкэд Рахел Йосип хойриг. ³ Яков эврэн өмн һарад, ах талан өөрдхэсн урд дола дэкж дөрв көлдэд, гекэд босна. ⁴ Болв Эсав өмнэснь адһад, терүг теврэд, чеждэн шаһад үмснэ. Хоюрн уульчхана.

⁵ Күүкд улсиг, бичкдүдиг үзэд, Эсав сурна:

– Эдн чамд кен болжахмб?

– Эдн нанд, тана зарцд, Бурхна цаһан санаһарн өгсн үрд, – гиж Яков хэрү өгнэ. ⁶ Зарц күүкд улс бичкдүдтэһэн өөрдэд, Эсавин өмн дөрв көлдэд, гекэд босна. ⁷ Дэкэд Лия бичкдүдтэһэн, дарунь Йосип Рахелта хоюрн өөрдэд тиигж күндлнэ.

⁸ – Хаалһдм харһсн мал юн мал болжахмб? – гиж Эсав сурна.

– Мини нойн, терчнь тана хээрлт авхар илгэгдсн мал, – гиж Яков хэрү өгнэ.

⁹ – Дү минь, нандчнь цугнь күшц бөөнэ. Тер зөөрэн бийдэн үлдэ, – гиж Эсав келнэ.

¹⁰ – Уга. Буйн болтха, кемр тана хээрлт нанд туссн болхла, мини белг автн! Таднла нүүрцэд харһлһн – нанд Бурхна нүүрцэд харһснла эдл, та йир цаһан санатат. ¹¹ Мини белг автн, мини хээрлт күрттхэ. Бурхн нанд элвгэр белгль, кергтэ тоотм нанд бөөнэ, – гиж Яков хэрү өгнэ.

Яков Эсавиг белгинь автха гихэд сурна, тернь зөв өгнэ.

¹² – Йовхмн. Би чамла йовнав, – гиж Эсав Яковд келнэ.

¹³ – Нойн минь, мини бичкдүд күчн угаһинь та меднэт.

Хөд, үкрмүд саагдна: кемр эдниг шулуһар туухла, нег өдр үкж одчихах. ¹⁴ Та, мини нойн, түрүлэд йовснь деер болх.

Би, тана ялч, малын, бичкдүдин йовдлар ардастн Сеир тал, таднд күртлөн аруул йовсув, – гиж Яков хэрү өгнө.

¹⁵ – Би эврәннь улсас зэрминь таднд үлдэнэв, – гиж Эсав селвг орулна.

– Ю хээж? Та, мини нойн, дегд цаһан санатат, – гиж Яков хэрү өгнө.

¹⁶ Тер өдртэн Эсав хэрү Сеир тал йовна. ¹⁷ Яков Сукот* тал харна, тенд тер бийдэн гер бэрж авна, малдан хашас кенэ. (Тер учр деерэс эн орм Сукот гидг нер авч.)

¹⁸ Паддан-Арамас хэрж ирэд, Яков Кананд бээх Шехем балһснд менд күрнэ, тендэс хол биш бүүрлнэ. ¹⁹ Хошлад бээсн һазран Яков Хаморин хөөт үйнрэс зун цаһан мөңгэр хулдж авч. Хамор Шехемин эцк бээж. ²⁰ Тендэн тер тэкл тэклг орм һарһад, Эл-Элохе-Израиль** гидг нер терүнд өгнө.

Дина болн Шехемин бээрн улс

34 ¹ Яков Лия хойрин күүкн Дина бээрн күүкд тал одна. ² Эн нутгин залач хиввей Хаморин көвүн Шехем Динаг үзн, бэрж авад, терүнд күч үзүлнэ. ³ Шехем Динад дурлад, седкльн авлгдэд, ээлтэ үгмүд келдг болна.

⁴ – Эн күүкиг нанд авч өг, – гиж тер эцкдэн келнэ.

⁵ Динан нерн һутагдсиг Яков медв. Тер цагт көвүднь кеер мал хэрүлж йовж. Тедниг ирл Яков тагчг бээв. ⁶ Шехемин эцк Хамор Яковла күүндхэр ирнэ. ⁷ Яковин көвүд юн болсинь соңсад, герүрн хэрж ирцхэнэ. Тедн дегд һундрхад, өшөркэд бээв. Яһад гихлэ, Яковин күүкнд күч үзүллһн – Израильд му нер өгсн болж һарчана. Тиим йовдл һарһж болшго.

⁸ – Мини көвүн Шехем тана күүкнд седклэрн авлгдв. Терүг Шехем буулһж автха. ⁹ Тадн маднла төрл болхт. Эврәннь күүкдэн манад мордулхт, мана күүкдиг бий талан мордулж авхт. ¹⁰ Мадн дунд бүүрлгн. Мана орн-нутг эн.

* 33:17 Сукот – еврей келэр эн нерн «хулсар бэрсн хашас» гисн чинртэ.

** 33:20 Эл-Элохе-Израиль – «Бурхн, Израилин Бурхн» гисн чинртэ.

Тадн терүнд бээж чаджанат, сансарн эргэд йовтн, һазр авад эзлгн, – гиж Хамор келнэ.

¹¹ – Буйн болтха, би таднд сурситн өгнөв! ¹² Хамгин ик үн, хамгин үнтэ белгүд суртн – би таднд сурситн цугтаһинь өгнөв, зуг эн күүкиг нанд өгтн. Би энүг авнав, – гиж Шехем Динад эцкднь болн ахнртнь келнэ.

¹³ Шехем Динад күч үзүлснэс кэлтэ Яковин көвүд терүнд болн терүнэ эцк Хаморд мектәһәр хэрү өгнө.

¹⁴ – Бидн тиигж чадшговидн. Керчүлэд уга залуд дү күкүкән өгнө гисн маднд йир ик ичр. ¹⁵ Зуг негхн үгцэ күцөхлэ, зөвөн бидн өгхвидн. Эннь – кемр тадн маднла эдл болад, тана цуг эр киистэ улс керчүлгдхлэ. ¹⁶ Тегэд бидн эврәннь күүкдэн таднд мордулхвидн, тадна күүкдиг бидн мордулж авхвидн. Бидн тегэд таднла хамдан бүүрлэд, таднла нег улс болхвидн. ¹⁷ Кемр тадн мадниг соңслго, бийдэн керчүллһ эс кехлэ, бидн эврәннь дү күүкән авад йовхвидн, – гиж тедн келнэ.

¹⁸ Хамор Шехем хойр зөв өгцхэнэ. ¹⁹ Шехем удл уга теднэ келсиг күцэнэ. Тер тедү дүнгэ Яковин күүкнд дурта билэ. Шехем эцкиннь тохм-унгд хамгин күндтэ күн бээж. ²⁰ Тегэд балһснд ордг ик үүднэ өмн зогсад, Хамор Шехем хойр тенд бээсн залуст иигж келнэ:

²¹ – Эн эмтн эвэр бээхэр седжэнэ. Эдн мана һазрт бүрүрлэд, сулдан эргэд йовтха. Теднд һазр дала. Бидн теднэ күүкдиг буулһж авхвидн, эврәннь күүкдэн теднд өгхвидн. ²² Зуг тедн маднла хамдан бээһэд, нег улс болхасн урд мадниг негхн үгцэ күцөтхэ гижэнэ. Эннь – цуг мана эр киистэ улс теднлэ эдл керчүлгдх зөвтэ. ²³ Теднэ сүрг мал, эдл-аху, үүрмг мал – цугтан мана болх, кемр бидн теднэ үгцэ күцөхлэ, тедн маднла хамдан бээцхэх!

²⁴ Балһсна залус Хамор Шехем хойрин келснлэ зөвшөрнэ. Цуг залу улс бийдэн керчүллһ кецхэнэ.

²⁵ Һурвдгч өдртнь тедниг өвчтэ кевтсн цагт Динан ахнр, Яковин көвүд, Шимон болн Леви, үлд авад, сөрлг угаһар балһснд орж ирэд, тенд бээсн цуг залу улсиг нег чигн кү үлдэлго ална. ²⁶ Тедн Хамор Шехем хойриг чавчад ална.

Динаг тедн Шехемин гертэс авад йовцхана. ²⁷ Дэкэд Яковин талдан көвүд алгдсн эмтн тал ирэд, Динад күч үзүлснэс көлтө балһсиг тонна. ²⁸ Теднэ бог-мал, бод-мал, элжгнс болн балһснд, теегт харһсн цуг тоотыг тер көвүд авцхав. ²⁹ Балһсна улсин эдл-ахуг, теднэ бичкдудиг, гергдиг, гертнь бээсн цуг тоотыг тер көвүд чидл үзүлэд булаж авцхав.

³⁰ Яков Шимон Леви хойрт иигж келнэ:

– Тадн нанд зовлң учравт! Бөөрн улс – кананахныг болн перизмудиг нанд дурго болһулжанат. Нанд олн улс уга. Тедн болхла негдэд, намаг, мана тохма улсиг цугтаһинь алх.

³¹ – Мана дү күүкиг цогцан хулддг күүкдлэ эдлцүлх зөв бидн терүнд өгшговидн, – гиж эцкдэн Шимон Леви хойр келв.

Яков Бетел тал хэрж ирнэ.

35¹ – Бос, Бетел тал йов. Тенд бүүрлэд, чамаг Эсав ахасн зулж йовхд үзгдсн Бурхнд тэкл тэkdг орм белд, – гиж Бурхн Яковд келнэ.

² – Таднд бөөх талдан улсин бурхдыг уга кетн, бийән цеврлтн, хувцан сольтн. ³ Бидн Бетел оржанавидн. Зовлнта цагтм нанд дөнгөн күргж үзгдэд, альд йовв чигн нанла бээсн Бурхнд би тэкл тэkdг орм тенд белднэв, – гиж Яков эврәннь өрк-бүлдэн болн цуг эврэ улстан келнэ. ⁴ Тедн бийдэн бээсн талдан улсин бурхдын шүтэсиг, чикндэн бээсн сииксэн сүһлад, Яковд өгцхэнэ. Эн өгсн юминь Яков Шехем балһсна хажудк хар модн дор булна.

⁵ Тедн хаалһдан һарна. Бурхна ээмштг даргдсн эргндк балһсдын улс Яковин көвүдин ардас көөлдсн уга. ⁶ Яков эврәннь улстаһан Канана һазрт бээсн Луз балһсн (өдгө цагт Бетел) тал йовна. ⁷ Тенд тэкл тэkdг орм тер белднэ. Тер ормиг Эл-Бетел* гиж нерэднэ, юнгад гихлэ, Яков ахасн зулж йовхд тенд терүнд Бурхн үзгдлэ. ⁸ Ребекаг асрсн Девора өнгрнэ. Энүг Бетелэс хол биш хар модна хажуд оршана. Тер хар модыг Аллон-Бахут** гиж нерэднэ.

* 35:7 *Эл-Бетел* – «Бетелин Бурхн» гидг чинртэ.

** 35:8 *Аллон-Бахут* – «Эмтн Уульдг Хар Модн» гидг чинртэ.

⁹ Яковиг Паддан-Арамас хэрж ирснэ хөөн, Бурхн дэkn терүнд үзгдэд, эдслэд, ¹⁰ иигж келнэ:

– Чини нерн Яков,
Чамаг хөөннь Яков гиж нерэдшго,
Эндрэс авн чини нерн – Израиль, – гив.
Тиигж Тер Израиль гидг нер терүнд өгв.

¹¹ Бурхн терүнд бас иигж келнэ:

– Би Хамгин Күчтө Бурхмб.
Чи өслттэ, өнр-өргн бол,
Чамас улс үүдх,
Олн улс!

Чамас хаадуд үүдх!

¹² Абрахамд болн Ицхакд мини өгсн һазриг

Би чамд болн чини хөөт үйнрт өгнэв.

¹³ Бурхн Яковиг үлдэхэд йовхла, ¹⁴ тер күүндсн ормднь Яков санлын чолу тэвнэ. Эн чолун деер чаһр, олив модна тос асна. ¹⁵ Тер ормд Яков Бетел гидг нер өгнэ.

¹⁶ Тедн Бетелэс һарад, Эпратас хол биш йовсн цагт, Рахелин гесн мошкль. Рахел үрэн һарһх деерэн ¹⁷ йир икэр зовна.

– Бичэ э. Хэлэ, бас нег көвүтэ болвч! – гиж эк болжах эмгн келнэ.

¹⁸ Үкжэх Рахел сүүлин эмсхлэн авад, көвүндэн Бен-Они* гидг нер өгнэ. Яков болхла терүнд талдан нер өгв – Бенямин**.

¹⁹ Рахел тиигж өнгрнэ. Терүг Эпрат ордг хаалһин хажуд оршана. (Ода тер Бетлехем гидг нертэ.) ²⁰ Рахелин үкэр деер Яков санлын чолу тэвнэ. Тер чолун ода күртл тенд бөөнэ. ²¹ Израиль цааранднь йовад, Мигдал-Эдеромин ца хошлад зогсна.

²² Тер цагт Рубен эцкиннь зарц гергн Билхала ханыцна. Энүнэ тускар эцкднь келнэ.

* 35:18 *Бен-Они* – еврей келэр эн нерн «мини зовлңгин көвүн» гидг чинртэ.

** 35:18 *Бенямин* – еврей келэр эн нерн «мини барун һарин көвүн» гидг чинртэ.

Яков арвн хойр көвүтэ билэ. ²³ Лиян көвүд: Рубен (Яковин түрүнк көвүн), Симон, Леви, Йуда, Иссахар болн Завулун. ²⁴ Рахелин көвүд: Йосип болн Бенямин. ²⁵ Рахелин зарц Билхан көвүд: Дан болн Наптали. ²⁶ Лиян зарц Зилпан көвүд: Гэд болн Ашер. Эннь Паддан-Арамд төрсн Яковин көвүд.

²⁷ Яков эцк талан ирнэ. Мамред Кирьят-Арба балһсна хажуд (өдгө цагт Хеврон нертэ) түрүлэд Абрахам, дөкэд Ицхак бээж. ²⁸ Ицхак 180 жилдөн бөөв. ²⁹ Жирһл үзэд, ик нас наслад, өңгрсн өвкнр талан тер харна. Терүг Эсав болн Яков көвүдн оршана.

36 ¹ Эсавин (эс гихлэ Эдомин) хөөт үйнр эн. ² Эсав Канана отга хойр гергтэ билэ: хет Элона күүкн Ада болн хиввей Цибеона Анан Оголивама күүкн. ³ Невайотан дү күүкн болн Ишмаилин күүкн Басемат бас терүнэ гергд. ⁴ Адаһас Эсав Элипаз гидг үртэ, Басематас – Реуел, ⁵ Оголивамас – Еуш, Ялам болн Корах үрдтэ билэ. Эдн Кананд төрсн Эсавин көвүд.

⁶ Гергдөн, көвүдөн, күүкдөн, бээсн цуг эмтэн, цуг малан, Кананд хоршасн эдл-уушан Эсав хураж авад, Яковас салат, талдан нутг орна. ⁷ Тедн дегд ик эдл-уушта болад, хамдан бээж чадад бөөцхөв. Теднэ бөөрлж бээсн һазрт малан бәрх арһ уга болад бөөв. ⁸ Эсав (эс гихлэ Эдом) Сеир гидг уулга һазрт бүүрлв.

⁹ Эсавин – эдомудын өвкин хөөт үйнр эн. ¹⁰ Эсавин көвүд: Адаһас һарсн Эсавин көвүн Элипаз, Басематас һарсн Эсавин көвүн Реуел. ¹¹ Элипазин көвүд: Теман, Омар, Цеппо, Гатам, Кеназ. ¹² Элипазин хөөт гергн Тимна терүнд Амалекиг һарһж өгв. Эннь Адаһас һарсн Эсавин хөөт үрд. ¹³ Реуелин көвүд: Нахат, Зерах, Шамма, Мизза. Эннь Басематас һарсн Эсавин хөөт үрд.

¹⁴ Цибеона Анан Оголивама күүкнэс Еуш, Ялам, Корах эдн төрж. Оголивама Эсавин гергн билэ.

¹⁵ Эсавин хөөт үрдин тохм-унг эн.

Эсавин түрүнк көвүн Элипазин хөөт үйнр: Темана энг, Омарин энг, Цепон энг, Кеназин энг, ¹⁶ Корахин энг,

Гатамин энг, Амалекин энг. Эдн Адаһас һарсн Элипазин тохм-унг Эдомин һазрт бөөцхөнэ.

¹⁷ Эсавин көвүн Реуелын тохм-унг: Нахатын энг, Зерахин энг, Шамман энг, Миззин энг. Эдн Басематас һарсн Эсавин хөөт үйнр – Реуелин тохм-унг. Тедн Эдомин һазрт бөөцхөнэ.

¹⁸ Оголивамас һарсн Эсавин хөөт үйнр: Еушан энг, Яламин энг, Корахин энг. Эдн Анан күүкн Эсавин гергн Оголиваман тохм-унг. ¹⁹ Эсавин хөөт үйнр (эн Эдом нертэ) болн теднэ тохм-унг тиим болжана.

²⁰ Эн нутгт бээсн хоррей Сеирин көвүд: Лотан, Шовал, Цибеон, Ана, ²¹ Дишон, Эцер болн Дишан. Эдн Эдомин нутгт бээсн хоррмудын өвк Сеирин хөөт үйнрин тохм-унг.

²² Лотана көвүд: Хори болн Хемам. Лотана дү күүкнэ нерн Тимна.

²³ Шовалин көвүд: Алван, Манахат, Эвал, Шепо болн Онам.

²⁴ Цибеона көвүд: Айя болн Ана (көдө һазрт эцкиннь элжгнс хөрүлж йовад булг олж авсн Ана). ²⁵ Анан үрд: Анан көвүн Дишон болн күүкн Оголивама. ²⁶ Дишона көвүд: Хемдан, Эшбан, Итран болн Керан.

²⁷ Эцерин көвүд: Билхан, Зааван, Акан.

²⁸ Дишана көвүд: Уц болн Аран.

²⁹ Хоррмудын тохм-унг иим: Лотана энг, Шовала энг, Цибеона энг, Анан энг, ³⁰ Дишона энг, Эцерин энг, Дишана энг. Эннь Сеир һазрт бээсн хоррмудын энгсин нердлһтэ даран.

³¹ Израильд хаадуд залхас урд Эдомд залжасн хаадудын нерд эн:

³² Түрүлэд Эдомд Беоран көвүн Бела залжала. Терүнэ хотл балһсна нерн Динхава бээж.

³³ Белаг өңгрснэ хөөн Боцрад бөөдг Зерахин көвүн Йовав орминь эзлнэ.

³⁴ Йовавиг өңгрснэ хөөн Темана хөөт үйнрин нутгас Хушам орминь эзлнэ.

³⁵ Хушамиг өнгрснэ хөөн Бедадын көвүн Хадад орминь эзлнэ. (Моавин нутгт мидьянмудыг каалсн күн.) Терүнэ хотл балһсн Авит билэ.

³⁶ Хададыг өнгрснэ хөөн Масрекад бөөдг Самла зална.

³⁷ Самлаг өнгрснэ хөөн Епрат холын хажуд бөөсн Реховот балһснас Шаул зална.

³⁸ Шаулыг өнгрснэ хөөн Ахборин көвүн Баал-Ханан зална.

³⁹ Ахборин көвүн Баал-Ханан өнгрснэ хөөн Хадар йос зална. Терүнэ хотл балһсн Пау гидг нертэ билэ. Мезахан ван зе күүкнэ, Матредин күүкн Мехетавель терүнэ гергн бөөж.

⁴⁰ Эсавин тохм-унгин, теднэ өрк-бүлмүдин, бөөрлсн һазрмудын нерд эн: Тимнан энг, Алван энг, Ететин энг, ⁴¹ Оголиванман энг, Элан энг, Пинонан энг, ⁴² Кеназан энг, Темана энг, Мивцаран энг, ⁴³ Магдиэлан энг, Ирамин энг – эннь Эдомин энгүд. Теднэ нерд бөөрн һазрмуд зүүнэ. Эдомудын өвк эцкнь – Эсав.

Йосип болн терүнэ ахнр-дүүнр

37¹ Яков Кананд бүүрлэд бөөнэ. Эн һазрт урднь энүнэ эцкнь бөөж. ² Яковин болн терүнэ өрк-бүлин туск тууж эн:

Йосип арвн долата бөөж. Ахнртаһан хамдан, Билхан болн Зилпан (эдн Йосипин эцкин гергд) көвүдтэ, бог мал тер хэрүлдг бөөж. Тер көвүдин му йовдлмудын тускар Йосип эцкдэн келдг бөөж.

³ Израилиг* көгшрх наснднь Йосип төрж, наадк көвүдэсн икэр эцкнь терүнд дурлв. Тегэд Йосипт тер шишлң кеерүлсн хувц белглж. ⁴ Эцкнь Йосипт икэр дурта болсар, ахнрнь терүнд дегд дурго болад, сэн үг келдго бөөж.

Йосипин зүүдд

⁵ Нег дэкж Йосипт зүүдн орна. Терүгэн Йосип ахнртан келж өгнэ. Теднь Йосипт улм дурго болцхана.

* ^{37:3} Яковд Бурхна өгсн талдан нерн.

⁶ – Соңслт, ямаран зүүдн нанд орв! ⁷ Тэрэнэ һазрт бидн боодгуд боож йовсн болнавидн. Мини боосн боодг хоодан зогсна, тадна боосн боодгуд терүг эргэд, һазрт күрч гекцхэнэ! – гиж тер келнэ.

⁸ – Чи маднд нойрххар седжэхмн болвач? Мана ахлач болхар седжэнчи?! – гиж ахнрнь келнэ.

Тер зүүднэс көлтэ, келсн үгэснь көлтэ ахнрнь Йосипт улм дурго болцхана.

⁹ Йосипт шинэс зүүдн орна. Терүгэн тер дэkn ахнртан келж өгнэ.

– Би зүүд үзүв. Нарн, сар болн арвн неgn одн намаг күндлэд гекцхэв.

¹⁰ Эн зүүдэн Йосип эцкдэн келж өгхлэ, эцкнь терүг керлднэ: – Юн гидг зүүдн чамд оржахмби? Бидн цугтан – би, чини эк, чини ахнр-дүүнр – ирэд келдчнь мөргхмн болва?!
¹¹ Ахнрнь Йосипт уурлцхана, болв эцкнь терүнэ келснэ тускар ухална.

Йосип Египет тал мухла болж хулдэгднэ

¹² Нег дэкж Йосипин ахнр эцкиннь бог мал Шехем гидг һазрт хэрүлхэр йовцхана. ¹³ Израиль Йосипт келнэ:

– Чини ахнр Шехемд хөд, ямад хэрүлж йовцхана. Чамаг би бас тиигэрэн илгэсүв.

– Би белмб, – гиж Йосип эцкдэн келнэ.

¹⁴ – Йовад теднэ керг яһж күцж йовхиг хэлэ, мал ямаран йовхиг мед. Ирхлэрн нанд келж өгхч, – гиж эцкнь келнэ.

Эцкнь Йосипиг йовулна. Хеврон гидг тегш һазрас һарад, Йосип Шехем орна. ¹⁵ Тенд Йосипла нег күн харһна.

– Чи энд ю хээж йовнач? – гиж теегэр тенж йовсн Йосипас тер сурна.

¹⁶ – Би эврэннь ахнран хээж йовнав. Тедн альд малан хэрүлж йовхиг нанд келж өгит, – гиж Йосип келнэ.

¹⁷ – Теднчн эндэс йовж одцхала. Тедниг Дотан гидг һазр тал йовхар келжэсинь би соңслав, – гиж тер күн келнэ.

Йосип ахнран хээһэд йовна, тедниг Дотанд олж авна.
¹⁸ Ахрнь Йосипиг аашхинь холас таяд, өөрдэд ирлнь терүг алх болад шиидцхэнэ.

¹⁹ – Зүүд үздг мана күн эн йовна! – гиж нег-негндэн тедн келцхэнэ. – ²⁰ Энүг алад, нүкнд хаяд, зерлг аңгуд шуучад алв гиж эцкдэн келхмн. Тегэд терүнэ зүүдн яһж бүтхинь хэлэхмн!

²¹ Эн күүндвриг соңссн Рубен Йосипин эм аврх арһ хээнэ.

– Бичэ энүг алтн, – гиж Рубен келнэ. – ²² Ю хээж цус асххмб? Энүг эврэннь һарар алхин ормд тег дунд бөөх тер нүкнд хайтн. (Үннднь болхла, Рубен Йосипин эм аврад, эцк талнь хэрү йовулхар седв.)

²³ Йосипиг өөрдэд ирхлэ, ахрнь терүг бөрж авад, ке хувцинь татж шуулад, ²⁴ бийинь нүкнд хайна. Нүкн усн уга хагсу бөөж.

²⁵ Йосипин ахр хотан эдлхэр суухларн, Гилад талас аашх мидьяна кувцнрин* цувсн темэд үзцхэв. Тедн Египет тал сээхн үнртэ модна салм, ладан, бальзам ачж йовцхаж.

²⁶ – Дүүһэн алад терүг нууснд юн олз бээнэ? ²⁷ Йосипиг кувцнрт хулдхмн. Мана һар цевр болх. Яһв чигн энтн мана һарлцсн дү, нег цусн-махн күн, – гиж Йуда келнэ.

Теднь зөвшөрнэ. ²⁸ Мидьяна кувцнр өөрдэд ирхлэ, ахрнь Йосипиг нүкнэс һарһж авад, хөрн цаһан мөнгнэс** теднд хулдна. Кувцнр Йосипиг Египет авад орцхана.

²⁹ Рубен хэрү ирэд, нүкн тал одна. Йосип уга! Һашудхларн эн деерк хувцан шуулна.

³⁰ – Көвүн уга! – гиж Рубен дүүнр талан ирхлэрн келнэ. – Би, би! Альдаран одхмб? Би яахмб?

* ^{37:25} Энд еврей келэр бичсн бичврт Ишмаилихн гиж бичэтэ, эннь кувцнр гисн үгин чинртэ.

** ^{37:28} Хөрн цаһан мөнгн гисн 223 дүнгэ грамм болжана. Эннь мухла көвү хулдлһна үн.

³¹ Йосипин ахрнь яма алад, ямана цуснд терүнэ хувцинь норһна. ³² Дэкэд терүг эцкднь авч ирэд иигж келцхэнэ:

– Бидн энүг олж аввидн. Хэлэлч: эн чини көвүнэ хувцн болвза?

³³ Яков көвүнәннь хувциг таяд хээкрнэ:

– Мини көвүнэ хувцн! Терүг зерлг аңгуд шуучад идчкж! Шуучж, шуучж, идчкж Йосипиг.

³⁴ Яков хувцан шуулад, ташадан шүрүн эдин тасрхаг бооһад, кесг өдртэн көвүндэн һундрхж уульна. ³⁵ Терүг төвкнүлхэр көвүд, күүкднь ирнэ, болв Яков тогтнхар седсн уга.

– Уга. Уульнав, көвүндэн һундрхжанав! Ууляд, көвүнэ дахад үкнэв, – гиж тер келнэ.

Йосипт һундрхад, эцкнь ууляд бөөв.

³⁶ Тер цагт мидьяна кувцнр Йосипиг Египетд күргэд, Потипарт хулдна. Потипар хаана бөөшнгин маначнрин ахлач бөөж.

Йуда болн Тамарь

38 ¹ Тер цагт Йуда ахр-дүүнрәсн салат, Хира гидг нертэ адулламитин хажуд нүүж олад бөөрлнэ. ² Тенд терүнд Канан һазра Шуа гидг күүнэ күүкн таасгдна. Йуда терүг мордулж авна. ³ Гергнь саата болад, көвү һарһна. Йуда терүнд Ээр гидг нер өгнэ. ⁴ Йудан гергн дәкн саата болад, хойрдгч көвүн һарна. Экнь терүндэн Онан гидг нер өгнэ. ⁵ Дэкэд бас көвү һарһна. Терүндэн Шелә гидг нер өгнэ. (Эн йовдл учрхд Йуда Кезива гидг балһснд бөөж.)

⁶ Йуда түрүк Ээр гидг нертэ көвүндэн Тамарь гидг күүк авч өгнэ. ⁷ Көвүнэ заң-бәрцнь му билэ. Деед Эзнд тернь таасгддго бөөж. Тегэд Деед Эзн Ээриг үкүлнэ.

⁸ Йуда Онан көвүндэн иигж келнэ:

– Ахиннь белвсн гергиг ав. Ахдан нерәдэд, түрүк үрәрн терүнэ хөөт үй ке*.

* ^{38:8} Кезәк авьясар үрн уга залу күн өнгрхлэ, терүнэ дүн өнгрсн ахдан хөөт үй үлдәхин төлө гергинь буулһж авдг бөөж.

⁹ Болв Тамаряс харсн үрн бийиннь үрн болшгоһинь Онан меджэлэ. Тегэд Онан тер гергнлэ кевтх болһндан, ахан үрн уга болтха гihэд, асаһан һазрт асхад бөөв. ¹⁰ Иим йовдл килнцтэ болжана. Тернь Деед Эзнд таасгдсн уга. Терүнэс кэлтэ Деед Эзн Онаниг үкүлв.

¹¹ Йуда Тамарыт келнэ:

– Мини Шелэ көвүн өстл, чи белвсн күн болад, эврәннь эцк-эктәһән бээжэ. (Тиигж келхлэрн, тер иигж санв: «Ах-нран дахад дү көвүн бичэ үктхэл!»)

Тамарь эцк-экиннь герт хэрү ирнэ.

¹² Кесг цаг давна. Йудан гергн, Шуана күүкн, өнгрнэ. Һашута өдрмүд давхла, Йуда нээж адулламит Хирата хамдан эврәннь хөд кирһлһнд Тимна гидг һазр орна. ¹³ Тамарь хадм эцкән хөд кирһлһнд йовжахинь медэд, ¹⁴ белвснэ хувцан соляд, чирәһән бүркэд, бийән далдлад Энаим балһс ордг хаалһин хажуд сууна. Эннь Тимна тал һардг хаалһ бөөсмн. (Ти-игхлэрн Шелэг өссн бийнь терүнд Тамариг авч өгчөсмн уга.)

¹⁵ Чирәнэ бүркэтэ болснднь, Йуда терүг цогцан хулддг күүкд күн гиж санв. ¹⁶ Йуда терүн тал өөрдөд келнэ:

– Би чамла кевтнөв.

Йуда терүг эврәннь бер гиж меджәсмн уга!

– Кедр би чамд зөв өгхлэ, чи нанд ю өгнэч? – гиж тернь сурна.

¹⁷ – Би чамд ямана ишк илгәнэв, – гиж Йуда хэрү өгнэ.

Болв күүкд күн келнэ:

– Терүг илгәтлән бэрүлх юм үлдэ.

¹⁸ – Чи ю бэрүлтхэ гиж суржана? – гиж Йуда сурна.

– Күзүндөн өлгэтэ тамһан*, һартан бәржәсн тайган үлдэ, – гиж күүкд күн келнэ.

Йуда цуг сурсинь өгэд, терүнлэ кевтнэ. Тамарь саата болна. ¹⁹ Дәкэд тер хэрэд, чирәһиннь бүркэг авч хаяд, саак белвсн хувцан өмснэ.

* 38:18 Тамһар бооца батлдг бээж. Тегэд баячуд бийләһән тамһан авч йовдг бээж.

²⁰ Йуда терүнд өгх болсн ямана ишкән нээж Хираһар илгәһэд, бэрүлсн юман авхар седхлэ, кедү йовв чигн хөөлһсн күүкд күн олдсмн уга. ²¹ Бөөрн улсас тер сурхла:

– Энаим ордг хаалһин хажуд суусн аля күүкд күн яһла?

– Тенд тиим күн мел уга билэ, – гиж теднь келцхәнэ.

²² Нөөжнь хэрү ирэд, Йудад иигж келнэ:

– Би терүг олж чадсн угав. Бөөрн улс тенд аля күүкд күн мел уга билэ гицхөв.

²³ – Бэрүлсн юмс терүнд үлдтхэ. Терүг хөөһэд бидн бийән өмтнд наад бэрүлхмн биш. Би терүнд ямана ишк йовулхлаг, чи терүг олж чадсн угач. Бэг, – гиж Йуда хэрү өгнэ.

²⁴ Һурвн сар давсна хөөн Йудад:

– Чини бер Тамарь килнц һарһж, ода аля кесндән саата чигн, – гиж келцхөв.

– Терүг һалд шататн, – гиж Йуда заквр өгнэ.

²⁵ Тамариг цаажлхар авч йовхла, хадм эцкдән тер иигж келүлнэ:

– Эн юмна эзнэс би саатав. Эн тамһ тайг хойриг тань-жант гиж терүнэс суртн.

²⁶ Йуда таньна.

– Эн күн нанас чик юм һарһла. Би Шелэ көвүндөн энүг авч эс өгснд болжах йовдл энтн, – гиж Йуда келнэ.

Йуда дөкж энүлнэ кевтсн уга.

²⁷ Тамарин үр һарһх цаг ирнэ. Үрднь икр бөөж. ²⁸ Гергнэ геснь мошклад, нилхин һар үзгдхлэ, нилхд эк болжах эмгн тер һартнь улан утц бооһад:

– Эннь түрүлж һарв, – гиж келв.

²⁹ Болв нилх үрн һаран хэрү татад авчкна. Терүнэ ормд хойрдгчнь һарч ирнэ.

– Чи яһж тасрж һарч ирвч? – гиж эк болжах эмгн нилхэс сурна. Энүнд Пәрец* гидг нер өгнэ. ³⁰ Пәрецин дару һартан улан утцтань һарч ирнэ. Терүнд Зерах** гидг нер өгнэ.

* 38:29 Пәрец – эн нерн еврей келәр «тасрх» гидг чинртэ.

** 38:30 Зерах – эн нерн «улавр сүүртэ солһ» гидг еврей келнэ үглэ өдл.

Йосип Потипарин герт

39 ¹Тер хоорнд Йосипиг Египетд авч ирнэ. Хаана бэ-
эшнд маначнрин ахлач болжасн Потипар кувцнас
Йосипиг мухла кехэр хулдж авна. ²Йосипт Деед Эзн дөң
болжав, тегэд кергнь күцж йовв. Йосип эзнэннь герт бэ-
эв. ³Тернь Деед Эзн Йосипла бээхиг үзнэ. Яһад гихлэ,
Йосип ю кевв чигн терүнд Деед Эзн дөңгөн күргдг билэ.
⁴Йосип эзндөн таасгдад, шишлин терүнэ мухла болна. Эзн
терүнд герэн даалһад, бээсн эдл-ахуһан терүнэ хардврт
өгнэ. ⁵Тер цагас авн Йосипин нилчэр Египетин күүнэ
герт бээсн, теегт бээсн эдл-ахуһнь Деед Эзнэ евэл буу-
жав. ⁶Бээсн цуг эдл-ахуһан тер Йосипин хардврт орулна.
Бийднь болхла, хот уухас талдан керг үлдсн уга.

Йосип сээхн цогцта, үзмжтэ билэ. ⁷Эзнэ гергнэ седкльн
терүнд тусч, тегэд иигж келнэ:

– Кевт нанла.

⁸Болв Йосип зөв өглго терүнд хэрү өгнэ:

– Мини эзн бээсн юман цугинь мини хардврт өгв,
бийнь гертэн мел юм хэлэхш. ⁹Эн герт би терүнлэ эд-
лэр харджанав. Эс кех юмн уга. Зуг таниг медшгов, та
терүнэ гергнт. Бурхна өмн килнц харһад, тиим му йовдл
би яһж кехмб?

¹⁰Эн гергн терүг өдр болһн цуцрлт угаһар ээрэд бээв,
болв Йосип терүнэс усхад зулна. ¹¹Зуг нег дэкж Йосип
көдлмш кехэр эзнэннь герт орж ирхлэ, тер гергнэс тал-
дан күн уга бээж. ¹²Эзнэ гергн терүнэ хувцнас татад:

– Кевт нанла, – гиж дэkn келнэ.

Йосип терүнэс мөлтрэд, хувцан хартнь үлдэчкэд, гер-
тэс зулад гүүнэ. ¹³Эзнэ гергн Йосипин хувциг хартан бэ-
рэд, терүг гүүһад йовж одсиг медхлэрн, ¹⁴мухласан дуудад:

– Хэлэтн: эн еврейиг нанар наад бэртхэ гийһэд нааран
авч ирсмн болжана! Тер нааран орж ирэд, намаг күчэр
эзлхэр седв! Би хээкрүв. ¹⁵Намаг чишкэд хээкрэд бээх-
лэ, тер зулад гүүв. Нам хувцан үлдөһэд гертэс һарад гүүв! –
гиж келнэ.

¹⁶Йосипин хувциг залуһан хэрж ирл тер бийлөһөн бэрв.
Залуһан ирхлэ, ¹⁷гергн дэkn тер кевтэн давтад келнэ:

– Еврей мухла нанд күч үзүлхэр ирв. Намар наад бэрт-
хэ гиж терүг чи авч ирвч! ¹⁸Би чишкэд хээкрүв. Тер нам
хувцан үлдэн гертэс зулад гүүв!

¹⁹Гергнэннь келсиг соңссн Йосипин эзн икэр уурлна.
²⁰Йосипиг түүрмд орултха гиж тер закна. Тиигж Йосип
хаана түүрмд орулгдна.

Йосип түүрмд

²¹Болв Деед Эзн терүнлэ бээсндөн, цаһан санаһан күртэ-
нэ: Йосип түүрмин ахлач таасгдна. ²²Түүрмин ахлач терү-
гэр бэрэнд бээсн улсин хардач кенэ. Йосип цугинь даана.
²³Түүрмин ахлач мел юмнд зовдго болв, яһад гихлэ, Деед
Эзн Йосипта бээв. Терүнд юунднь болвчн күцэмж өгчэв.

Бэрэнд бээх амтнэ зүүд Йосип тээлнэ

40 ¹Тер йовдлмудын хөөн невчкн цаг давхла, хаанд чаһр
белддг болн өдмг болһдг хойр күн буру йовдл харһна.
²Египетин хан теднд уурлна. ³Тегэд тедниг бэрэнэ ахла-
чин медэнд бээсн түүрмд орулна. Тер түүрмд Йосип бэ-
рэнд бээж. ⁴Бэрэнэ ахлач теднд зарц болтха гийһэд Йоси-
пиг тэвнэ. Цаг давна, ⁵нег дэкж сөөһэр бэрэнд бээх хойр
хардачнрт – хаанд чаһр белддгт болн өдмг болһдгт – зү-
үдн орна. Күн болһн эврэ чинртэ онц зүүд үзнэ. ⁶Йосип
өрүһэр ирхлэрн, тедн үүмэтэ бээсинь үзнэ.

⁷– Яһад тадн үүмжэнэт? – гиж Йосип сурна.

Хаана өөрхн улс – Йосипта хамдан бэрэнд бээх хойр
күн ⁸иигж хэрү өгнэ:

– Бидн зүүдд үзвидн. Терүг тээлдг күн энд уга.

– Бурхнас тээлвр ирдмн. Тер зүүддэн нанд келж өгтн, –
гиж Йосип келнэ.

⁹– Өмнм уста үзмин ац үзгдсн болж нанд зүүдн орна.

¹⁰Терүн деер һурвн иш бээж. Тедн урһжана, цецгүд хар-
на, темсн үзгднэ, уста үзмин темсн болна. ¹¹Һартм болх-
ла хаана чаһр уудг сав бэрэтэ. Би уста үзмин темс таслж

авад, базһад, шүүсинь савд кенәд, хаанд өгчөжүв, – гиж хаанд чаһр белддг күн келнә.

¹² – Чини зүүднә тәэлвр эн, – гиж Йосип терүнд келнә. – Һурвн иш гиснчнь энчнь һурвн өдр. ¹³ Һурвн өдр давхла, хан чамаг түүрмәс сулдхх: урдк ормдчнь чамаг дудж хәрү орулх. Чи урдклаһан әдл терүнд чаһрта сав бәрүлж өгдг күн болхч. ¹⁴ Зуг мини сурсиг күцә: кемр кишг учрхла, мини тускар хаанд келәд орк, бичә март. Намаг әндәс һарһж үзтхә! ¹⁵ Намаг еврейин һазрас хулхалж авлус! Әнд би түүрмд суулхх дүнгә юм мел һарһсн уга!

¹⁶ Терүнд сән тәэлвр өгжәхинь үзәд, хаанд өдмг болһдг күн иигж келнә:

– Нанд болхла, мини толһа деер һурвн зембл бәәсн болна: ¹⁷ дееркднь – һуйрар болһсн зүсн-зүүл хот. Тиим юм хаанд болһж өгнә. Тер зембләс шовуд чоңкад иджәж.

¹⁸ – Чини зүүднә тәэлвр эн, – гиж Йосип терүнд келнә. – Һурвн зембл – энчнь һурвн өдр. ¹⁹ Һурвн өдр болад, хан чамаг бас түүрмәс сулдхх, болв толһаһичн таслх. Чамаг үзүртә бахнд өлгх, чини махмудыг шовуд чоңкад идх.

²⁰ Һурв хонад хаана һарсн өдр болна. Хан эврәннь өөрхн улсан дуудад, нәр кенә. Хурсн улсин нүүрт хан тер хойр күүг сулдхна. Эннь чаһр белддг, өдмг болһдг хойр толһач күн. ²¹ Чаһр белддг толһалгч күүг урдк ормднь суулһна. Тер күн хаанд шинәс чаһрта сав бәрүлж өгхмн болжана. ²² Болв өдмг болһдг толһалгч күүг бахнд өлгәд ална. Эннь мел Йосипин келсәр һарна. ²³ Зуг чаһр белддг толһач күн Йосипин тускар, терүнә сурврин тускар төрүц мартчкна.

Египетин хаана зүүдд

41 ¹ Хойр жил давсна хөөн хаанд зүүдн орна: Тер Нил һолын эрг деер зогсчасн болж медгднә. ² Нилас долан үкр һарч ирнә. Үкрмүд сәәхн, тарһн, һолын эрг көөһәд, нигтәр урһсн урһмл дунд тедн идшлнә. ³ Теднә ардас ондан долан үкр һолас һарч ирнә. Тедн эщн, чинән уга, түрүнк үкрмүдлә зергләд зогсцхана. ⁴ Тер эщн, чинән уга үкрмүд сәәхн, тарһн үкрмүдиг идчхәнә. Хан сернә.

⁵ Дәкәд шинәс унтхларн, ондан зүүд үзнә: нег иш деер буудян долан толһа урһна. Тедн сән, дүүрң бәәдлтә. ⁶ Тедниг дахад, халунас шатж одсн буудян хоосн долан толһа һарч ирнә. ⁷ Эн хоосн, халунас шатж одсн буудян долан толһас сән, дүүрң бәәдлтә толһасиг зальгна! Хан сернә. Терүнд зүүдн орсиг медв.

⁸ Өрүнднь тер әәмцәд, Египетин цецн болн бө улсиг цуглулж авад, үзсн зүүддән келж өгнә. Болв нег чигн күн терүг тәәлж чадсн уга. ⁹ Тиигхләнә чаһр белддгиг толһалгч күн хаанд иигж келнә:

– Урднь мини һарһсн әндү санандм оржана! ¹⁰ Нег дәкж хан эврәннь зарцнртан уурлад, намаг өдмг болһдг толһалгч күүтә маначнрин ахлачин медәнд бәәсн бәрәнд орулла. ¹¹ Нег сөөһәр мадн хойрт зүүдн орна, күн болһнд эврә чинртә онц зүүдн орна. ¹² Манад ахлачин мухла болжасн нег баахн еврей бәәлә. Бидн терүнд эврәннь зүүдд келж өгвидн. Тер күн мана зүүддиг тәәләд, күн болһна зүүдн ямаран чинртәһинь келж өгв. ¹³ Минь терүнә келсәр һарв: намаг урдк кәдлмштм хәрү орулв, наадк күүг цаажлв.

Йосип хаана зүүдд тәәлнә

¹⁴ Хан Йосипиг дуудула. Түүрмәс терүг адһмтаһар һарһад, сахлынь хусад, хувцинь соляд, хаанд күргнә.

¹⁵ – Би зүүд үзүв, болв нег чигн күн терүг тәәлж чаджаш. Чи, сонсад бәәхлә, зүүд тәәлж чаддг чигнч гиж әмтн келнә, – гиһәд хан Йосипт келнә.

¹⁶ – Учр нанд биш, – гиж Йосип хәрү өгнә. – Хаана сәәһинь олж, Бурхн тәәлвр өгх.

¹⁷ Хан Йосипт зүүддән келж өгнә:

– Би Нил һолын эрг деер зогсчасн болнав. ¹⁸ Һолас долан үкр һарч ирнә. Тедн сәәхн, тарһн бәәдлтә, һолын эргин нигт урһмлд идшлжәнә. ¹⁹ Теднә ардас долан эщн, чинән уга, арсн ясн хойр болсн үкрмүд һолас һарч ирчхәнә. Египетд би тиим зута үкрмүд үзәд угав. ²⁰ Эн эщн, зута үкрмүд долан тарһн үкрмүдиг идчкв! ²¹ Тедниг идснә

хөөн геснь цурдажахмн уга: идсн үкрмүд тер кевтэн эщэрн үлднэ. Би серүв.

²² Дэкэд би ондан зүүд үзүв: буудян долан толһа нег иш деер урһж. Тедн сэн, дүүрн бөөдлтэ. ²³ Теднэ ардас хоосн, халунд шатж одсн буудян долан толһа харч ирнэ. ²⁴ Эн буудян хоосн толһас сэн, дүүрн буудян долан толһасиг зальгчкна. Эврәннь зүүдин тускар би бө улст келж өглөв. Болв тедн цөөлһж өгсн уга, – гив.

²⁵ Йосип хаанд келнэ:

– Тана үзсн хойр зүүдн нег чинртэ. Бурхн хаанд эврәннь зураһан медүлжэнэ. ²⁶ Долан сэн үкр – долан жил болжана. Буудян долан сэн толһа – бас долан жил болжана. Тегэд энтн мел нег зүүдн. ²⁷ Сэн үкрмүдин ардас харч ирсн долан эщн, зута үкрмүд, халунд шатсн буудян долан хоосн толһа – эннь харһнх дарук долан жилмүд болжана. ²⁸ Бурхн хаанд Эврәннь зураһан медүлжэнэ гиж келхлэрн би тиигж санлав. ²⁹ Египетин цуг һазрар элвг долан жил ирх, ³⁰ терүнэ ардас харһнулх долан жил эклх. Тер цагт элвг-делвг болжасн юмн мел мартгдх. Харһнх жилмүдт орн-нутг кевтэн хоосрх, ³¹ элвг-делвг бөөдлэс юмн үлдшго. Тер харһнлһн тедү дүнгэ күчр болх. ³² Зүүдн хойр дэкж ордгарн – Бурхн энүг лавтаһар зуралжана, удл уга күцх. ³³ Тегэд хан цецн болн хурц ухата кү йилһж авад, терүг Египетин залач тэвтхэ. ³⁴ Цуг орн-нутгар хан һардачнр тэвтхэ. Тедн элвг-делвг долан жилин эргцд эмтнэ хураж авсн тэрэнэс тавн хүвин нег эңгинь цуглуулж авад, ³⁵ тер буудяг хаана йосар балһснд цуглуулж бэртхэ. ³⁶ Тиигхлэ, Египетин харһнлһна долан жилд орн-нутг хот-хоолын көрңтэ болх. Орн-нутг тегэд тер харһнлһ даах!

Йосип Египетд һардач болж залгдна

³⁷ Йосипин зураг хан болн терүнэ өөрхн улс таасна.

³⁸ – Терүнлэ эдл ондан кү олж болшго, – гиж хан өөрхн улстан келнэ. – Терүнд Бурхна сөкүсн бөөнэ!

³⁹ Дэкэд Йосипт тер иигж келнэ:

– Кемр энүг чамд Бурхн медүлсн болхла, чамас цецн, хурц ухата күн уга болжана. ⁴⁰ Эндрэс авн чи мини нутгиг залхч, мини улс чамаг соңсдг болх. Зуг би хан болжах ямарн чамас ахлуув. ⁴¹ Ода би чамар Египетин һардач кевжэнэв!

⁴² Хан тамһта билцгэн төөлэд, терүгэн Йосипин хурһнд зүүнэ. Дэкэд нимгн эдэр кесн хувц өмскэд, Йосипин күзүнд алтн цев тер зүүнэ. ⁴³ Йосипт хан орн-нутгиннь хойрдгч күүнэ мөр татдг гиигн терг өгнэ. Терүг йовхла, өмннь «Сөгдтн!» гиж хөөкрдмн.

Тиигж хан Йосипиг цуг Египетин һардач кенэ.

⁴⁴ – Би хан болв чигн, – гиж тер Йосипт келнэ, – эндрэс авн Египетин цуг һазрар нег чигн күн чини зөв уга һар нег чигн ишкдл кешго, хурһарн көндөшго юмн.

⁴⁵ Хан Йосипт Цафнат-Панеах гидг шин нер өгнэ. Терүнд Он* гидг балһснд бөөсн гелң күүнэ Аснат күүкинь авч өгнэ. Гелңгин нернь Потти-Пера. Тиигж Йосип цуг Египетин һазрин һардач болв. ⁴⁶ Египетин хаанад эклэд көдлхдэн Йосип һучта бөөж. Хаанаһас һарад, Йосип Египетин һазр хөлөхөр эргэд йовна.

⁴⁷ Долан жилдэн тер һазрас элвг урһц эмтн авчав. ⁴⁸ Тер жилмүдт тенд цуглуулж авчасн буудяг Йосип балһсдар түгэнэ. Балһсн болһнд эргндк тэрэнэснь хураж авсн буудя цуглуулгдв. ⁴⁹ Йосип тенгсин элсн мет олар буудя хураж авв. Терүгэн тоола бөөж, тооһан геев: тедү дүнгэ тоолж болшго ик болв.

⁵⁰ Эн цагт, харһнлһн ирхэс урд, Потти-Пера гидг гелңгин күүкн Аснат Йосипт хойр көвү һарһж өгв. ⁵¹ Түрүңк көвүндэн тер Манаше** гидг нер өгэд келнэ: «Яһад гихлэ, Бурхн нанд зовлңгим, төрскн герим мартулв». ⁵² Хойрдгч көвүндэн Эприм*** гидг нер өгэд келнэ: «Бурхн зовлң үзсн һазртм намаг үртэ-садта кев».

* 41:45 Он – Гелиополь балһсна талдан нернь.

** 41:51 Манаше – еврей келэр «мартулдгар кех».

*** 41:52 Эприм – еврей келэр «өслттэ болх».

⁵³ Египетин элвг бөөдлтэ долан жил давна. ⁵⁴ Йосипин келсэр, харһнлһна долан жил эклэд ирнэ. Эн харһнлһн цуг делкэг бүслэд бэрнэ, зуг Египетд хурасн буудян көрц бөөлэ. ⁵⁵ Харһнлһн эклхлэ, эмтн хаанас өдмг сурцхана. Хан келнэ:

– Йосип тал одтн, терүнэ келсэр кетн.

⁵⁶ Харһнлһн икдэд, цуг орн-нутгт ирхлэ, Йосип буудя хадһлдг амбармудан секэд, Египетин улст буудя хулдна.

⁵⁷ Цуг орн-нутгудас Египет тал, Йосипур буудя авхар өмтн ирцхэнэ. Яһад гихлэ, цуг һазрар өмтн икэр харһнцхав.

Йосипин ахнр Египет тал йовна

42 ¹ Египетд буудя бөөхиг медэд, Яков көвүдтэн келнэ: – Тадн яһад юм келго бөөнэт? ² Египетд буудя бөөнэ гиж келцхэнэ. Тиигэрэн йовтн, харһнад үкшгон төлэ буудя хулдж автн.

³ Йосипин арвн ах буудя авхар Египет орцхана. ⁴ Зуг Йосипин харлцсн дү көвүн Бенямин зеткрлэ харһж одх гихэд, Яков терүг бийэсн салһж йовулсн уга.

⁵ Израилин көвүд буудя сурхар Египетд ирсн улс дунд йовна. Яһад гихлэ, тер цагт Канана цуг улс харһнжала.

⁶ Теднэ ирсн нутгин хардачнь Йосип бээж. Тер буудя хулдг бээж. Яковин көвүд терүн тал өөрдэд, өмнэснь һазрт күрч гекцхэнэ. ⁷ Йосип тедниг үзн таньна, болв талын күн болсн болад, шүрүтөһөр теднэс сурна:

– Альдас ирвт?

– Кананас, буудя авхар, – гиж тедн хэрү өгнэ.

⁸ Йосип эврәннь ахнран таньна, болв тедн терүг таньсн уга.

⁹ Теднэ тускар үзсн зүүдэн тодлж, Йосип иигж келнэ:

– Тадн туршулчнр болвзат. Мана һазрин мууһар батлгдсн орминь медхэр ирсн кевтэт.

¹⁰ – Уга, нойн! Бидн, тана мухлас, буудя авхар ирвидн.

¹¹ Бидн нег эцкин үрдвидн, цугтан үннч улсвидн! Бидн тана мухласвидн, терүц туршулчнр бишвидн, – гиж тедн хэрү өгнэ.

¹² – Уга, тадн мана һазрин мууһар батлгдсн орм медхэр ирвт, – гиж Йосип келнэ.

¹³ – Бидн, тана мухлас, ах-дүүһэрн арвн хойр күнвидн. Бидн цугтан нег эцкин үрдвидн, Кананас. Хамгин бичкнь ода эцкгәһән бөөнэ. Негмдн дэжж уга, – гиж тедн хэрү өгнэ.

¹⁴ – Нэ, энлм. Тадниг туршулчнр гиж би келлүсүв.

¹⁵ Бидн тадниг шинжлэд хэләнэвидн. Хаана эмэр андһар өгчәнэв: тана бичкн дү нааран эс иртл, тадниг эндэс харһшго. ¹⁶ Негән илгәһэд, терүг авхултн, наадкснь ода дээрән бэрэнд бөөх. Тегэд тадна келсн үнн, худлынь медхвидн. Кемр худл болхла, тадн туршулчнр болжанат. Хаана эмэр андһар өгчәнэв! – гиж Йосип келнэ.

¹⁷ Йосип тедниг һурвн хонгар бэрэнд суулһна. ¹⁸ Һурвдгч өдртнь теднд тер иигж келнэ:

– Мини келсэр кетн, тегэд әмд үлдхт, юнгад гихлэ, би Бурхиг күндлдв. ¹⁹ Кемр тадн үнндән чик седклтэ улс болхла, негнтн бэрэнд үлдтхэ. Наадкснь харһнжах өрк-бүлдән буудя авч одад, ²⁰ бичкн дүүтөһөн нан тал хэрү иртхэ. Кемр тадна келсэр хархла, тадн үкшгот.

Тедн Йосипин келснлэ зөвшөрнэ.

²¹ – Мана дүүһэс көлтэ засглжана гисн эн! Бидн терүнд зовлң үзлүвидн. Тер мадниг яһж сурад бөөсн бийнь терүнд бидн сана зовсн угалм. Ода зовлң маднд ирв! – гиж тедн хоорндан күүндцхэнэ.

²² – Көвүнд бичэ хар сана үзүлтн гиж би таднд эс келлү? Тадн намаг сонссн угат. Ода бидн терүнэ цуснас көлтэ ялан өгчәнэвидн, – гиж Рубен келв. ²³ Теднэ күүндвриг Йосип меджәнэ гиж ахрнь санжасмн уга, яһад гихлэ Йосип теднлэ орчулачар дамжад күүндг бээж. ²⁴ Йосип хооран һарад уульна. Дөкэд бийән тогтнулад, хэрү ирэд, Шимониг йилһж авад, күлтхэ гисн заквр ахриннь нүүрт өгнэ.

Йосипин ахнр Кананур хэрү ирнэ

²⁵ Дарунь Йосип теднэ ацанд буудя ачад, күн болһна савд өгсн мөңгинь хэрү тэвэд, хаалһднь эдлх хот өгтхэ

гиж даалһвр өгнө. Келсинь күцэнэ. ²⁶ Йосипин өгсн буудяг ахрнрь элжгнстэн ачж авад йовцхана.

²⁷ Сөөднь, амрсн цагтан, теднэ негнь элжгндэн хот өгхөр саван секхлэрн, эврэннь мөнгөн үзнэ.

²⁸ – Мини мөнгн хэрү нанд ирв! Минь эн, деер бөөнө! – гиж тер ахр-дүүнртэн келнэ.

Теднэ зүркнь менрж одв, чичрлдэд, нег-негнэсн сурцхана: – Ода маднла Бурхн ю кежэхмб?

²⁹ Кананд эцк талан ирчкэд, тедн бийлөһөн болсн йовдлыг цугинь терүнд келж өгнө:

³⁰ – Тер нутг харджах күн маднла шүүртөһөр күүндв, мадниг туршулчнр гиж санв. ³¹ Бидн терүнд үнн седклтэ улсвидн, туршулчнр бишвидн гиж келцхэввидн. ³² Ах-дүүһөрн арвн хойр күнвидн, цугтан нег эцкин үрд. Негмдн уга, хамгин бичкн дү көвүн ода эцктөһөн Кананд үлдв гилэвидн. ³³ Болв тер маднд иигж келв: «Тадниг үнэр келсн угаһитн би шинжлэд хэлэнэв: таднас негитн үлдэнэв, наадкснь харһнжах өрк-бүлмүдтэн буудя күргэд, ³⁴ тендэс бичкн дүүһөн дахулад, нан тал хэрү ирцхэтхэ. Тиигэд тадниг туршулчнр биш, үнн седклтэ улс болжахитн иткхв. Суулһсн күүһитн сулдхнав. Тегэд тадн мана цуг назрар эргэд сулдан йовж чаджанат».

³⁵ Гертэн ирэд савасн юман хархларн, тедн күн болһна савд мөнгтэ харлдш үзнэ. Терүг үзн, көвүд болн теднэ эцк йир өөцхэнэ.

³⁶ – Тадн мини көвүдиг нежэдэр булаж авчанат. Йосип уга. Шимон уга. Беняминиг ода авхар бөөнт. Нан деер зовлң ирж буужана! – гиж теднд Яков келнэ.

³⁷ – Беняминиг дахулж хэрү эс авч ирхлэ, мини хойр көвүг алж чаджанач. Чи намаг итк. Би терүг хэрү авч ирхүв, – гиж Рубен эцкдэн келнэ.

³⁸ – Уга. Мини көвүн таднла йовшго. Бенямин экэсн ханцарн үдлэ, ахнь үкж одла. Кемр хаалһднь терүнлэ шалтан харххла яахмб? Би, көгшн өвгн, таднас көлтэ зовад бөөж үкэрт орх болжанав, – гиж Яков келнэ.

Йосипин ахр Беняминиг Египет тал авч ирнэ

43 ¹ Тер назрар харһнлһн улм икдэд бөөв. ² Египетэс авч ирсн буудя чилхлэ, эцкнь көвүдтэн иигж келнэ: – Бас невчкн буудя авч иртн!

³ – Бичкн дүүһөн дахулж эс ирхлэ, нүдндм бичэ үзгдтн гиж тер күн шүүртөһөр келлэ. ⁴ Кемр чи терүг маднла йовулхла, бидн чини төлө буудя авч ирнэвидн. ⁵ Кемр терүг эс йовулхла, маднд тиигэрэн одад чигн керг уга. Тер күн мана бичкн дү угаһар нүдндм бичэ үзгдтн гиж келлэ, – гиж Йуда келв.

⁶ – Тадн намаг иим зовлңла яһад харһулвт, – гиж Израиль келв. – Бас нег дү бөөнэ гиж яһад теднд келвт?

⁷ – Тер күн цугтаһиннь тускар сурла: мана тускар, мана төрл-садна тускар, мана эцк эмд бөөхин, маднд бас ахр-дүүнр бөөхин тускар. Тер күн тиигж сурад бөөв, бидн хөрү өгвидн. Мана бичкн дүүг авч иртхэ гиж тер захкиг бидн альдас медх бөөсмб? – гиж тедн хэрү өгнө.

⁸ – Отхн көвүһөн маднла йовулчк. Тегэд бидн, чи эврэн, мана үрд харһншго, эмд үлдцхэввидн. ⁹ Отхн көвүнчнь хэрү ирх, толһаһарн андһар өгчөнэв. Терүг чам тал хэрү эс авч ирхлэ, насан бартлан чини өмн би бурута болхв, нанас ялынв ав. ¹⁰ Кемр цаган эс үрэсн болхла, бидн тиигэн хойр дэж одад ирх билэвидн! – гийһэд Йуда эцкдэн келнэ.

¹¹ – Нэ, тиигхлэ? Тиигхлэ иигтн: мана назрин элвг зөөрөс – бальзам, бал, ладан, канкнсн үнртэ модна салм, сән янһг – саван дүүргэд, тер күүнд белг авч одтн. ¹² Тадна савд тэвснэ үнинь хэрүлхин төлө хойр дам үлүһөр мөнг автн. Тедн эндүрсн бөөдлтэ. ¹³ Беняминиг дахулад, цаган үрэлго, дэкн тер күн тал минь ода йовтн. ¹⁴ Күчтэ Бурхн нойниг цаһан саната кетхэ, терүнэ хөөрлт таднд күрттхэ: Шимониг, Беняминиг бас хэрү йовултха. Кемр мини тускар үрдэн геетхэ гиж заяч заясн болхла – арһ уга, – гиж Израиль келнэ.

Ахр-дүүнр Йосипла харһна

¹⁵ Ахр-дүүнр белгэн белдэд, урдкасн хойр холван икэр мөнг авад, Беняминиг дахулад, Египетд бөөсн Йосип тал ирцхэнэ.

¹⁶ Беняминиг ахнран дахад ирсиг үзчкэд, Йосип гериннь хардачд иигж келнэ:

– Эн улсиг мини герт орул. Мал алад хот ке. Эдн нанла үдлэдэн хот эдлцхэх.

¹⁷ Йосипин келсиг күцэхэд, тер күн гиичнриг терүнэ гер тал дахулад йовна. ¹⁸ Болв ахнр-дүүнр йовж йовад ээхэд, иигж келцхэнэ:

– Тедн мадниг тиигхд савд олдсн мөнгнэс көлтэ герүрн авч йовна. Мадниг тедн гемшэхэд дөврхэр бээнэ, мухласан кех, мана элжгнсиг авцхах!

¹⁹ Үүднэ мөрт күрэд, тедн дахулж йовсн герин хардачд келнэ:

²⁰ – Мана нойн, үг келж болхий? Бидн нааран нег дэжж буудя авхар ирлэвидн. ²¹⁻²² Хэрж йовад, сөөхэр хаалһдан амрхларн, саван секэд хэлэхлэ, мана өгсн мөнгн тооһарн тер кевтэн бээсиг үзвидн. Тиигхд мана савд кен мөнг тэвсинь бидн меджэхшвидн. Тер мөнгиг бидн хэрү авч ирвидн. Бидн буудя хулдж авхар бас мөнг авч ирвидн.

²³ – Тогтнтн, – гиж герин хардач теднд келнэ. – Бичэ ээнтн. Тертн тана Бурхн, тана эцкин Бурхн тадна савд зөөр тэвсн болх. Тана өгсн мөнгиг би кевтнь авлусув.

Герин хардач тедн тал Шимониг сулдхад авч ирнэ. ²⁴ Дарунь гиичнриг Йосипин герт орулад, көлинь уһах ус өгэд, элжгнстнь хот тэвж өгнэ. ²⁵ Ахнр-дүүнр Йосипиг тосхар авч ирсн белгэн үдлэ харһцхана. Терүнлэ хамдан хот ууцхат гихэд гиичнрт келлэ. ²⁶ Йосипиг герүрн ирхлэ, ахнр-дүүнр терүнд эврэннь белгүдэн өгэд, һазрт күрч гежж сөгднэ.

²⁷ – Тана көгшн эцк ямаран бээнэ? Терүнэ тускар тадн нанд келлэт. Эмд бээнү? – гиж Йосип теднэ мендинь медэд, эцкиннь тускар сурна.

²⁸ – Мана эцк, тана мухла, эмд-менд бээнэ, – гиж ахнр-дүүнр хэрү өгэд, терүнэ өмн сөгдцхэнэ.

²⁹ Йосип эврэннь харлцсн дү Бенямин тал хэлэнэ.

– Энтн тана келжэсн бичкн дүүтн эсий? – гиж тер сурна.

– Көвүн минь, Бурхн чамаг хээрлтхэ! – гиж Йосип Беняминд келнэ.

³⁰ Йосипин зүркн жөөлдэд, дүүһэн үзсндэн уульн гихэд бөөв. Адһмтаһар тер һарад, талдан хорад орад уульна.

³¹ Дэхэд чирэхэн уһаһад, хэрү ахнр-дүүнр талан һарч ирэд, бийэн бэрэд, хот авч иртхэ гихэд зачна. ³² Хотыг Йосипт тустнь, гиичнрт тустнь, Египетин улст тустнь өгв. (Египетин улс бузрдшгоһар евреймүдлэ хамдан хот эдлдго бөөж.) ³³ Гиичнриг Йосипин заасар ах-дүүһин дараһар суулһснд, тедн нег-негэн өврмжтэхэр хэлэхэд бээцхэв.

³⁴ Йосип болхла эврэннь ширэ деерк хотасн теднд тэвж өгэд бөөв. Беняминд тер наадкcasнь тавн холван үлүһэр өгчэв. Тедн Йосипла хамдан идэд-ууһад нээрлцхэв.

*Йосип эврэннь ахнр-дүүнрэн
сөржс халэнэ*

44¹ – Теднэ савиг дүүргэд, багтж чадхарнь буудя кеж өгтхэ. Күн болһна савин амнд авч ирсн мөнгинь хэрү тэвтхэ. ² Бичкн дүүһиннь савд мөнгилэ хамднь мини цаһан мөнгн аһ тэвтхэ, – гиж Йосип герин хардачд келнэ.

Һардач Йосипин закар кенэ.

³ Өр цөөхлэ, ахнр-дүүнриг элжгнстөһинь герүрнь йовулна. ⁴ Тедн балһснас холд һарад уга бээтл, Йосип һардачтан иим даалһвр өгнэ:

– Шулуһар тедниг көөлд! Күцхлэрн теднд кел: «Тадн яһад цаһан санана хэрүд, му юм һарһвт?! ⁵ Яһад эзнэм цаһан мөнгн аһ хулхалж аввт?! Тер аһас мини нойн хот ууна, терүгэр белг бэрнэ. Му йовдл тадн һарһвт!»

⁶ Йосипин һардач йовсн көвүдиг күцэд, эзнэннь келсиг теднд күргнэ.

⁷ – Та, мана нойн, ю хөөж тиим юм келжэхмт? Бидн, тана мухлас, тиим юм эс һарһсндан Бурхар андһар өгчөнөвидн. ⁸ Мана савд тэвсн мөнгиг бидн Кананас чамд хэрү авч ирсиг та эврэн меднэлмт! Тиигхлэ тана эзнэ герэс цаһан мөнг, эс гихлэ алт бидн хулхалхий? ⁹ Кемр мадна кен негнөннь савд хулхалсн аһ олдхла, терүг цаажлтха. Наадкcнь болхла тана мухлас болад үлдхвидн, – гиж ахнр-дүүнр келцхэнэ.

¹⁰ – Сэн, тадна келсэр болтха. Болв ааһ хулхалж авсн күн мухла болх, наадкснь эврэ герүрн йовх, – гиж хардач хэрү өгнэ.

¹¹ Тедн саван шулун болдгар һазр деер буулһад, аминь секнэ. ¹² Хардач ахаснь эклэд бичкн дү күртлнй даралад негжнэ, Бенимина савд ааһиг олж авна. ¹³ Бенимина ахнр һашудж эврәннь хувцсан шуулна. Тедн шинэс элжгнс деер ацаһан ачад, балһсн тал хэрү ирцхэнэ. ¹⁴ Йудаг ах-дүүнр-тәһән ирхлэ, Йосип гертән бөөж. Тедн Йосипин өмн һазр элкдэд кииснэ.

¹⁵ – Тиим юм яһж һарһвт? Нанла эдл күн белг бәрж чаддгиг тадн меддговт? – гиж Йосип теднд келнэ.

¹⁶ – Эврәннь нойнд бидн ю келхмб? Буру бишән яһж иткүлхмб? Бурхн мана буруг бэрүлв. Ода бидн мана нойна мухлас болжанавидн: ааһ хулхалж авснь чигн, наадкснь чигн, – гиж Йуда келнэ.

¹⁷ – Уга. Би тиим юм һарһхий?! Ааһ хулхалсн күн мини мухла болх. Наадкснь эцк талан эмд-менд хэртхэ, – гиж Йосип келнэ.

¹⁸ Тиигхләнй Йуда Йосип тал өөрдэд иигж келнэ:

– Мини нойн! Тана мухлад үг келх зөв өгит. Эврәннь мухладан бичэ уурлыг. Та хаанла эдл күнт! ¹⁹ Та, мини нойн, маднас – эврәннь мухласас – эцк бөөх угаһинь, маднд бас ах-дүүнр бөөх угаһинь сурлат. ²⁰ Бидн танд, мана нойн, эцкмдн эмд, көгшн гиж келлэвидн. Терүнд бас нег бичкн көвүн бөөнэ. Тернь көгшрх насднй һарла. Ахнь өңгрж одла, эврәннь экәсн тер һанцарн эмд үлдв. Эцкнь терүнд йир дурта. ²¹ Та маднд, эврәннь зарцнртан, мана бичкн дү-үг авч иртхэ гиж заквр өглөт. ²² Бидн танд, мана нойн, эцкән тер үлдэж чадшго гиж келлэвидн. Яһад гихлэ, эцкнь тиим юм даашго, терүнәс салшго. ²³ Бичкн дү угаһар нүдндм бичэ үзгдтн гиж маднд, эврәннь мухластан, та келлөт. ²⁴ Мана эцк, тана мухла тал хәрж ирхләрн, бидн келситн цугинь күргж келлэвидн. ²⁵ Мана эцк дәкн невчкн буудя авч иртн гиж келхлэ, ²⁶ бидн бичкн дүүһән дахуллго тана нүднд үзг-дшго болж һарлавидн, терүнд тиим хэрү өглэвидн. ²⁷ Мана

эцк – тана мухла – маднд иигж келлэ: «Тадн эврән мед-нәт: Мини гергн Рахел нанд зуг хойрхн көвү һарһж өглэ. ²⁸ Негнь гедрв. Терүг зерлг ангуд шуучад алсиг би медүв. Дәкж би терүг үзсн угав. ²⁹ Ода тадн хойрдгч көвүһим авчана-нат. Кемр тер зеткрлэ харһхла яахмби? Би, буурл өвгн, тадна-нас көлтэ зовад үкж одхув!» ³⁰ Тегэд би эцк талан, тана мухла тал, дурта көвүнй угаһар хэрү йовж чадхий? Эцкнь Бени-мин угаһар бөөж чадшго. Теднә эмнь холвата. ³¹ Терүг мад-нла эс ирхлэ, эцкмдн үкж одх. Мана эцк – тана мухла – буурл өвгн, маднас көлтэ зовад эмнәсн салх! ³² Би, тана мухла, дүм хәрж ирх гихэд, толһаһарн андһар өглөв. Кемр терүг герүрнй эс авч ирхлэ, эцкиннь өмн насан чилтл би бурута болхув. ³³ Тегэд би, тана мухла, бичкн дүүһиннь ормд энд үлдсүв. Дүм ахнртаһан герүрн хэртхэ. ³⁴ Терүг угаһар гертән одж эцкиннь зовлң үзж чадшгов.

*Йосип ахнр-дүүнртән бийиннь
тускар илднй келнэ*

45 ¹ Йосип бийән әмтнә хажуд бәрж чадад бөөв. – Цугтан һартн! – гиж Йосип закна.

Йосипиг эврәннь ахнр-дүүнртән кен болж бөөсэн келж өгхд, хажуднй нег чигн талын күн уга бөөж. ² Болв терүг дегд чаңһар уульсиг Египетин улс сонсж, тегэд хаана бә-әшнд чигн тер зәнг күрч.

³ – Би Йосипв, – гиж тер ахнр-дүүнртән келнэ. – Ми-ни эцк әмдий?

Теднй сүрдәд, нег чигн үг келж чадсн уга.

⁴ – Эржәнәв тадниг, нааран өөрдтн, – гиж Йосип келнэ. Ах-дүүнрнй өөрднә.

– Әнтн бив, Йосипв. Египетд хулдсн тана дүв. ⁵ Бичэ зовтн, терүнәс көлтэ бийән бичэ гемшәтн. Олна әм авртха гихэд, намаг иигән Бурхн илгәвш. ⁶ Хойрхн жилдән әмтн харһнжана, бас тавн жилдән һазр хаһлж, тәрә хадж күн ав-шго. ⁷ Тана тохма улс һазр деер әмд үлдтхэ гихэд, тана әмиг сүртәһәр сулдхж авртха гихэд, таднас түрүлж намаг иигә-рән Бурхн илгәв. ⁸ Тадн биш, Бурхн намаг нааран илгәһэд,

хаана хамгин ах селвгч кев. Терүнэ орн-нутгин нойньв би, цуг Египетин назрин хардач болув. ⁹Тадн эцк талан адһтн, терүнд иигэд келтн: «Чини көвүн Йосип иигж келүлв: „Бурхн нанар цуг Египетин хардач кев. Бичэ удадад бэ, нан тал ир. ¹⁰Гошен гидг назрт көвүдтөһөн, ачнр-зеенртөһөн, цуг мал-таһан, цуг эврәннь зөөртөһөн нанас хол биш чи бүүрлэд бөөхч. ¹¹Тенд би чамд, чини өрк-бүлд, чини малд тетквртэ бөөдл тогтанав. Өмнтн тавн жилдэн харһнлһн болв чигн, тадн юуһарн чигн дутшгот“», – гиж тер теднд келнэ.

¹² – Хэлэтн! – гиж Йосип хээкрнэ. – Хэлэ, Бенямин, мини дү. Үндэн этн би, би таднла күүнджэнэв! ¹³Египетд би ямаран күчтэ, туурмжта болсиг эцкдм келж өг. Энд үзсэн цугинь келж өг, шулуһар нааран эцким авч ир.

¹⁴Эврәннь дү Беняминиг теврэд, Йосип уульна, тернь ахан теврэд бас уульна. ¹⁵Дөкөд уульн йовж Йосип наадк ахнран үмснэ. Терүнэ хөөн ахнр-дүүрнь Йосипла күүндж чадцхав.

¹⁶Йосип тал ах-дүүрнь ирж гисн зэнг хаана бөөшнд күрхлэ, хан болн терүнэ өөрхн улснь байрлна.

¹⁷ – Элжгнс деер буудяһан ачад, Канан тал йовтн, ¹⁸эцкэн, эврәннь өрк-бүлэн авч иртхэ гиж ахнртан кел. Би теднд Египетд бээсн хамгин сэн назр өгнөв. Мана нутгин элвг-делвг зөөрөс тедн эдлтхэ, – гиж хан Йосипт келнэ. – ¹⁹Бичкдүд, күүкд улс авч ирхин төлө, тедн Египетэс аца зөөх тергд автха. Бийлөһөн тедн эцкэн авч иртхэ. ²⁰Үлдх эдл-ахуһин тускар зовад керг уга, яһад гихлэ Египетд бээсн юмна хамгин сэнь теднэ болх.

²¹Израилин көвүд хаана келсэр кенэ. Йосип теднд аца зөөх тергд өгнэ, бас хаалһин хот, ²²күн болһнд шин хувц өгнэ. Зуг Беняминд тер тавн зах шин хувц, һурвн зун тө-өнг цаһан мөңг* өгнэ. ²³Египетин назрт бөөх зөөрөс арвн элжгнд ачад, эцкдэн белг тер илгэнэ. Дөкөд арвн эм элжгн деер буудя, өдмг болн нань чигн эдл-ууш ачад, бас хаалһин эдлвр гиж терүнд илгэв.

* 45:22 3,5 шаху кг.

²⁴ – Йовтн, бичэ ээтн, – гиж ахнр-дүүрэн үдшөһэд тер келнэ.

²⁵Египетэс һарад тедн Кананд бээсн эцк талан хэрү ир-цхөнэ.

²⁶ – Йосип эмд йовна. Цуг Египетиг тер ода залжана, – гиж тедн Яковд келнэ.

Яковин зүркн менрж одна: сонссан иткжэхш. ²⁷Көвүднь Йосипин келсиг терүнд келж өгнэ. Бийинь авхар Йосипин илгэсн аца зөөх тергд эврәннь нүдөрн үзхлэрн, Яков ухан-седклэрн сергэд одна.

²⁸ – Болжана! Мини көвүн Йосип эмд бөөдг чигн! Үкхиннь өмн ода би терүнлэ одад харһнав! – гиж Израиль келнэ.

Яков өрк-бүлэрн Египет орна

46 ¹Израиль эврәннь цуг зөөрэн цуглулж авад, һарад йовна. Беер-Шива гидг балһснд ирн, тер эцк Ицхакин мөргдг Бурхнд төкл тэкрнэ. ²Сөөһөр терүнд Бурхн үзгдэд, иигж дуудна:

– Яков, Яков!

– А, а, – гихэд Израиль хэрү өгнэ.

³ – Би Бурхмб, чини эцкин Бурхмб. Египет орхасн бичэ э. Тенд чини хөөт үйнрэс Би алдр улс үүдэнэв. ⁴Би Эврэн таднла Египет орнав. Би Эврэн чини хөөт үйнриг тендэс дахулж хэрү харһнав. Йосип эврәннь һарарн чини яс бэрх, – гиж Бурхн келнэ.

⁵Яков Беер-Шиваһас һарад йовна. Хаана илгэсн аца зөөх тергд деер көвүднь Яковиг, бичкдүдиг, күүкд улсиг суулһна. ⁶Тедн малан тууһад, Кананд хоршасн зөөрэн ачж йовв. Тиигж Яков цуг эврәннь хөөт үйнртөһөн Египет тал нүүж одв: ⁷көвүдэн, ачнран, күүкдэн – цуг унг-тохма улсан Египетд авч ирв.

⁸Египетд нүүж ирсн Израилин өрк-бүлин нерд эн:

Яков болн терүнэ хөөт үйнр.

Яковин түрүнк көвүн – Рубен. ⁹Рубена көвүд: Ханох, Паллу, Хецион, Карми.

¹⁰ Шимона көвүд: Емуэл, Ямин, Охад, Якин, Цохар, Канана күүкд күүнэ көвүн Шаул.

¹¹ Левин көвүд: Гершон, Кахат, Мерари.

¹² Йудан көвүд: Ээр, Онан, Шелә, Пәрец, Зерах. Ээр Онан хойр Кананд өнгрч одла, Пәрецәс Хецрон болн Хамул төрв.

¹³ Иссахаран көвүд: Тола, Пуа, Яшув, Шимрон.

¹⁴ Завулуна көвүд: Серед, Элон, Яхлэл.

¹⁵ Паддан-Арамд Лияһас һарсн Яковин көвүд эннь. Терүнәс Дина күүкн бас һарла. Яков Лия хойрин көвүд, күүкдн ут турштан 33 күн.

¹⁶ Гәдән көвүд: Цифион, Хагги, Шуни, Эцбон, Эри, Ароди, Арели.

¹⁷ Ашерин көвүд: Имна, Ишва, Ишви, Бәриа. Теднә дү күүкн Серах. Бәриан көвүд: Хевер болн Малкиэл.

¹⁸ Эннь эврәннь күүкн Лияд зарц кехәр Лавана өгсн Зилпаһас һарсн Яковин хөөт үрд. Ут турштан эдн 16 күн.

¹⁹ Рахелас һарсн Яковин көвүд: Йосип болн Бенямин.

²⁰ Он гидг балһсна гелң Поти-Перан күүкн Аснат Египетд Манаше болн Эприм гидг көвүд Йосипт һарһж өгнә.

²¹ Бенямина көвүд: Бела, Бехер, Ашбел, Гера, Нааман, Эхи, Рош, Муппим, Хуппим, Ард.

²² Эдн Рахелас һарсн хөөт үрд. Ут турштан 14 күн.

²³ Данан көвүн: Хушим.

²⁴ Напталин көвүд: Яхцел, Гуни, Ецер, Шиллем.

²⁵ Эннь эврәннь күүкн Рахелд зарц кехәр Лавана өгсн Билхаһас һарсн Яковин хөөт үрд. Ут турштан 7 күн.

²⁶ Яковла Египетд ирсн һал хөөт үйнр — берәчүдинь тоод эс авхла — 66 күн болж һарна. ²⁷ Египетд энүнә өмн Йосипас бас хойр үрн төрлә. Яковин унг-тохма улс Египетд нүүж ирәд бүүрлхләрн 70 күн болв.

²⁸ Яков Йудаг Йосип тал түрүләд йовулна. Тиигхләрн Йосип тедниг Гошенд тостха гиж келүлнә.

Тедн тиигәрән ирнә. ²⁹ Йосип мөр татдг гиигн тергән зүүлһәд, Гошенд одад, Израилиг тосхар йовна. Эцкән теверәд, тер удан уульна. ³⁰ Израиль иигж келнә:

— Ода чамаг әмд-менд йовхичнһ үзсн би үкж чигн чадхв.

³¹ — Кананас нан тал мини ахнр-дүүнр, цуг мини тохма улс ирв гиж хаанд би одж келхв. ³² Эдн малчнр, хөд хәрүлнә, бийләһән бог болн бод малан авч ирцхәв, эврәннь зөөрән авч ирцхәв гиж терүнд келнәв, — гиһәд Йосип ахнр-дүүнртән болн цуг тохма улстан зәңглнә. — ³³ Хан таднас ю кедвт гиж сурхла, ³⁴ иим хәрү өгтн: «Бидн, тана мухлас, бичкн наснасн, мана эцкнрлә әдл, мал хәрүлдг улсвидн». Тиигхлә тер тадниг Гошена һазрт үлдәх. Яһад гихлә мал хәрүлдг улсиг Египетинхн бузрдж одсн улс гиж тоолцхана.

Яков хаанд әдс өгнә

47 ¹⁻² Ах-дүүнр дундас тавн кү шүүж авад, хан тал дахулж одад, Йосип иигж келнә:

— Мини эцк, ахнр-дүүнрм мал гертәһән, цуг әдл-ахутаһан Кананас ирәд, ода Гошенд бәәцхәнә.

³ — Тадн ю кедвт? — гиж хан теднәс сурна.

— Тана зарцнр, мана эцкнрлә әдл, мал хәләдг улсвидн, — гиж тедн хаанд келцхәнә. — ⁴ Бидн иигәрән бәәхәр ирвидн, яһад гихлә Канан һазрт әмтн икәр харһнжана. Тедн тана зарцнрт малан хәрүлх арһ уга. Тегәд маднд, эврәннь зарцнртан, Гошенд бәәх зөв өгтн.

⁵ — Чини эцк болн ах-дүүнрчнһ чам тал ирцхәв. ⁶ Египетин цуг һазр өмнчнһ бәәнә. Теднән эн һазрин хамгин сән ормд бәәлһ. Гошенд бүүрләд бәәтхә. Кемр тедн дунд чадврта әмтн бәәхлә, теднәр мини шишлң мал хәләлһ, — гиж хан Йосипт келнә.

⁷ Йосип эврәннь эцкән дахулж ирәд, хаанла таньдудлна. Яков хаанд әдс өгнә.

⁸ — Чи кедүтәвч? — гиж хан терүнәс сурна.

⁹ — Би 130 жилдән әмд йовнав. Мини жирһл һашута. Насм ик биш, тооһарн эцкнринм наснд күрәд уга, — гиж Яков хаанд хәрү өгнә. ¹⁰ Яков хааг йовх деерән дәкн әдсләд, терүнә бәәшңгәс һарад йовна.

¹¹ Йосип эцкэн, ах-дүүнрэн Египетин хазрин Раамсес гидг балһсна эргнд бөөлхэд, хаана келсэр терүг теднд өгнө. ¹² Эцкэн, ах-дүүнрэн, теднэ герт бөөх улсиг, күүкд улсиг, бичкдүдиг Йосип тооһарнь күщ хотар теткнө.

Харһнлһна цагт Йосипин хардлһн

¹³ Дэкэд альд чигн хот уга болв, яһад гихлэ харһнлһна догшн цаг ирв. Египетд чигн, Кананд чигн харһнсндан эмтн муурцхав. ¹⁴ Буудя хулдад хоршасн цуг мөнгиг Йосип Египетэс болн Кананас цуглуулж авна. Тер мөнгөн Йосип хаана хазнд бөржөв. ¹⁵ Египетд, Кананд эмтнэ мөнгн чилхлэ, Египетин улс Йосип тал ирэд иигж келцхэнэ:

– Маднд өдмг өгтн. Бидн тана хажуд ю хээж үкхмби? Мана мөнгн чилв.

¹⁶ – Тана мөнгн чилсн болхла, малан тууж авч иртн. Би ормднь өдмг өгнөв, – гиж Йосип келнэ.

¹⁷ Тедн Йосип тал малан авч ирнэ. Мөрд, хөд, ямад, үкрмүд, элжгнсиг тедн буудяһас сольна. Тер жил эмтн цуг малан өдмгэс сольв.

¹⁸ Жил давхла, Египетин улс Йосип тал ирэд иигж келцхэнэ:

– Мана нойнас мөнгн чилв гиж бидн нуухар бөөхшвидн. Мана мал тана болв. Мана цогц-махмудас болн мана хазрас талдан нойнд өгх дүнгэ юмн маднд үлдсн уга. ¹⁹ Бидн эврэн, мана хазр кевтэн ю хээж тана хажуд үкхмби? Мадниг, мана хазриг өдмгэс соляд, та хулдж автн. Бидн хаанд мухла болнавидн, мана хазр терүнэ болх. Маднд эмд үлдхин төлө, дэкэд хазр хоосрашгон төлө тэрэнэ эк өгтн.

²⁰ Тиим кевөр Йосип Египетд бөөсн цуг хазриг хаана төлө хулдж авв. Египетин күн болһн харһнлһнд даргддад, эврәннь хазран терүнд хулдв. Тиигэд тер хазр хаана зөөр болв. ²¹ Египетин нег захас ондан зах күртлнь цуг эмтиг Йосип мухла кев. ²² Һанцхн гелнүдин хазр тер хулдж авсн уга, яһад гихлэ тедн даңгин эврәннь хүвэн хаанас авдг билэ. Хаанас авсн тер хүвнь эдлвр кехд күртэд бөөдмн. Тер учрар тедн эврәннь хазран хулдсн уга.

²³ – Соңстн, тадниг, тана хазриг би хаана төлө хулдж авув. Ода тадн эн тэрэнэ эк авад, хазртан тэртн. ²⁴ Тэрэһэн хадхларн, эн өдрэс авн тавн энгин нег хүвинь хаанд тадн өгтн. Наадк дөрвн хүвинь тэрэ тэрх экнд үлдэхт, эврэн идхт, гертэн бөөх улсан, үрдэн асрхт, – гиж Йосип эмтнд келнэ.

²⁵ – Та мадниг эмд үлдэвт. Маднд цаһан санаһан күр-тэвт. Бидн хаана мухлас болнавидн, – гиж тедн келнэ.

²⁶ Тиигж Египетд Йосип хазрин туск зака тогтана. Тернь эндр күртл күцөгджөнө. Тавн энгин нег хүвнь хаана болжана. Болв эннь гелнц улсин хазрас цуглуулгдхш, яһад гихлэ, теднэ хазр хаана зөөр биш билэ.

Яковин сүүлин сурвр

²⁷ Израилин улс Египетд Гошена эргндк хазр авад, зөөрэн хоршаһад, тооһарн өсчөв.

²⁸ Яков Египетд арвн долан жилдэн бөөв. Тер зун дөчн долата билэ. ²⁹ Өнгрх цагнь ирхлэ, Израиль Йосип көвүһэн дуудад, терүнд иигж келнэ:

– Буйн болтха, һаран мини ташад күрг, андһар өг. Мيني сурвр күцэ. Намаг Египетд бичэ орша. ³⁰ Болв намаг өвкнр талан салад давхла, Египетэс һарһад, тедниг оршасн хазрт орша.

– Би чини келсэр кенэв, – гиж Йосип хэрү өгнө.

³¹ – Андһаран өг, – гиж эцкнь келнэ.

Йосип андһаран өгнө. Орд деерэн кевтсн Израиль ханлтан өргж гекнэ.

Йосипин көвүдиг Яков эдслэ

48¹ Невчкн цаг давхла, Йосипт эмтн иигж келнэ: – Чини эцк гемтэ чигн.

Йосип бийлэһэн Манаше Эприм хойр көвүһэн дахулад, эцк талан одна.

² – Тан тал тана Йосип көвүн ирв, – гиж Яковд келнэ.

Эцкнь бөөсн чидлэрн өндөһэд, орд деерэн суув. – ³ Канан хазрин Луз балһснд Хамгин Күчтө Бурхн үзгдэд, нанд

эдс өгэд ⁴ иигж келлэ: «Би чини хөөт үйнриг өслттэ кенэв, тооһарн оln болхт, чамас оln келн-улс үүдэнэв. Эн һазриг чини хөөт үйнрт мөнкинд өгчэнэв», – гиж Яков Йосипт келнэ. – ⁵ Намаг Египет тал чамур ирхэс өмн төрсн чини хойр көвүн ода мини болцхах. Рубен Шимон хойрла эдл Эприм болн Манаше мини болцхах. ⁶ Теднэ хөөн төрсн бичкдүд чини болцхах. Өнч авхларн, тедн ахнриннь хүвэс өнчэн авцхах. ⁷ Би энүг чини эк Рахелас кэлтэ кежэнэв. Намаг Падданас хэрж йовад, Епратас хол биш хаалһдан йовхла, һундл төрхд, Рахелм Канана һазрт өнгрв. Тенд би терүг Епрат тал һардг хаалһин хажуд оршавув. (Епрат ода Бетлехем гидг нертэ.)

⁸ – Эдн кемб? – гиж Йосипин көвүд үзн, Израиль сурна.

⁹ – Энд нанд Бурхна өгсн көвүд энтн, – гиж Йосип эцкдэн хэрү өгнэ.

– Нааран өөрдүл эднэн, би эдс өгнэв, – гиж тер келнэ.

¹⁰ Израиль көгшрхлэ, нүднэ харань сулдад, сохрхдан шаху тер болв. Йосип көвүдэн терүн тал өөрдүлэд зогсана. Йосипин эцк тедниг үмсэд теврнэ.

¹¹ – Чини чирэ шинэс үзхүв гиж санжасн уга билэв. Бурхн нанд чини көвүд үзх арһ өгв, – гиж Израиль Йосипт келнэ.

¹² Йосип көвүдэн Израилин өвдг деерэс буулһад, терүнэ өмннь сөгдэд мөргнэ. ¹³ Дэкэд Йосип Эпримиг барун бий талан, Израилин зүн һар тал зогсана. Манашег зүн бий талан, Израилин барун һар тал зогсана. Йосип тедниг эцк талан өөрдүлнэ. ¹⁴ Болв Израиль хойр һаран кирслэд, барун һаран сунһад, хамгин бичкн дү Эпримин толһа деер тэвнэ. Манаше терүнэс ах болсн бийнь, Израиль зүн һаран энүнэ толһа деер тэвнэ. ¹⁵ Дэкэд тер Йосипиг эдслэд иигж келнэ:

– Мини эцкнрин – Абрахам Ицхак хойрин Бурхн, эндр күртл наснам туршартм намаг хэлэж йовсн Бурхн, ¹⁶ зүсн-зүүл му йовдлас намаг харж хадһлсн Бурхна элч, бичкдүдиг эдсл. Эднд мини нерн, Абрахам Ицхак хойр мини эцкнрин нерд цаарандан делгртхэ. Һазр деер тооһарн хөөт үйрнь йир оln болтха.

¹⁷ Эцкэн Эпримин толһа деер барун һаран тэвсинь үзсн Йосип һундрхна. Эпримин толһаһас эцкиннь һариг авад, Манашен толһа деер тэвхэр тер седнэ.

¹⁸ – Уга, эцкм. Түрүн көвүн эн... Барун һаран энүнэ толһа деер тэв, – гиж Йосип эцкдэн келнэ. ¹⁹ Болв Яков һаран сольшго болад иигж келнэ:

– Би меднэв, көвүм минь. Би меднэв. Ах Манашеһас бас оln улс үүдх, тедн бас алдр болх. Болв Манашен дү терүнэс деегшлх, терүнэ хөөт үйрн тооһарн оln улс болцхах.

²⁰ Тер өдр Йосипин көвүдиг эдслэд, Израиль иигж келнэ:

– Тадна нердиг Израилин улс нег-негэн эдслхлэрн дуудх: «Бурхн Эприм Манаше хойрт сә кесн эдлэр чамд сә кетхэ».

Тиигж Эпримиг Манашен өмн тер һарһв.

²¹ – Ода удлго би үкхүв. Болв Бурхн тадниг залх, таниг эцкнрин һазрт хэрү күргх. ²² Би чамд ах-дүүнрөсчн үлүһэр хүвин икнкинь өгчэнэв. Үлд саадг хойрар амормудас булаж авсн уулын Шехем гидг ташу бас өгнэв, – гиж эцкнь Йосипт келнэ.

Яков эврәннь 12 көвүһән эдслнэ

49¹ Эврәннь көвүдэн дуудад, Яков иигж келнэ: – Намаг бүслэд зогстн, би танд иргчдэн юн болхиг келж өгхэр бээнэв. ² Яковин көвүд, цуглрад сонстн, эврәннь эцк Израилиг сонстн.

³ Рубен, чи мини түрүнк көвүнч, мини күчн, залу күн болсна мини түрүнк үрн, цугтаһаснь даву, чидл-күчэрн түрүнкч.

⁴ Усн мет дольгалж йовх чи түрүнк болж чадшгоч.

Чи мини зарц гергнлэ орндм кевтэд, нерим буздавч.

⁵ Шимон Леви хойрин ни-негн: теднэ селмс – күч үзүлһнэ дээнэ зер-зев болжана.

⁶ О, би теднэ нуувч зурад орлцшгов,
теднэ хургла негдшгов,
яһад гихлэ, уурлхларн, тедн эмт ална,
бүүрһхлэрн, бухин тэкмин шүүрүс керчнэ.
⁷ Теднэ цухл харалта,
юнгад гихлэ догшн болжана.
Теднэ һалзурлһн харалта,
юнгад гихлэ хээрлт уга болжана.
Би теднэ хөөт үйнриг цуг Израилин һазрар,
теднэ улс дунд тараһад хайнав.
⁸ Йуда, чини ахнр-дүүнр чамаг магтх!
Чини эцкин көвүд чамаг күндлх.
Яһад гихлэ, чи эврәннь дээсдиг дээнд диилхч.
⁹ Йуда, көвүн минь,
чи олзан идчкэд хэрж ирдг баахн арслңгч.
Арслң мет һазрт суняһад кевтнэч,
терүг көндөх зөрг кенд бөөхмби?
¹⁰ Йудаһас йос күн булашго.
Олн-эмтн алван эс авч иртл,
Йудан өмн эс сөгдтл,
Терүнэ хөөт үйнр йос һарддг мотриг
оньдин бэрх.
¹¹ Уста үзмин модна иш чини һазрт
йир элвгэр урһх.
Тегэд терүнд өлн элжгниг боохла,
чамд һарута болшго.
Нам хамгин сән темстэ модт
терүг боов чигн һару һаршго.
Эврәннь хувцан чаһрт уһах дүнгэ
ик чаһрта болхч.
¹² Чини нүдн чаһрас хар,
Шүддчнь үснэс цаһан.

¹³ Завулун теңгсин эргнд бүүрлх,
Тенд кермс зөгсдг шуһу һазр болх.
Терүнэ межэ Сидон гидг балһснд күрх.

¹⁴ Иссахар – бий деернь теңнэтэ хойр даальнгин
хоорнд кевтх чидлтэ элжгнлэ эдл.
¹⁵ Эн орм ямаран сөөнинь тер үзэд,
берк сөөхнинь медэд,
аца үүрхд белн болад,
мухла мет өндөлго көдлх.

¹⁶ Дан Израилин нег отг болад,
Эврәннь улсин зарһ кех.
¹⁷ Дан хаалһ деер бөөдг моһа мет болх,
Жим хаалһин хорта моһа болх.
Мөрнэ көлэс зуухлань,
мөртэ күн гедргән унх.

¹⁸ Деед Эзн, би Тана сулдхвр күлэжәнөв!

¹⁹ Гэдиг тонулчнр дэврх.
Болв тедниг тер көөһөд, даһад мөрдх.

²⁰ Ашер һазрас хот-хол элвгэр авх.
Хаанд таасгдм дүнгэ эмтэһн хот
Ашер авч ирэд бөөх.

²¹ Наптали йир сөөхн туһлмуд үүдэдг
сул гүүж йовх буһ мет болх.

²² Йосип эрс давшч булгин хажуд урһдг
уста үзмин ишмүд мет өслттэ болх.
²³ Терүг саадгар хадг эмтн дэврв,
Терүнлэ өшэтн болв, терүг хацхав.
²⁴ Болв саадган тер батар бэрнэ.
Яковин күчтэ Бурхна күчэр терүнэ һар эвтэ болх.
Яковин Бурхн – Хамгин Күчтэ Бурхн,
Израилин һардач болн харсач болжана.
²⁵ Эцкинчнь шүтдг Бурхн чамд дөң болх.
Чидлтэ Бурхн деер бөөх теңгрин эдсэр,

Дора бөөх һазрин эдсэр чамаг эдслж,
Чамд олн үр, олн мал өгх.

²⁶ Чини эцкин эдслһн кезэнк уулмудын эдслһнэс,
өгэнч мөнк довудмудын эдслһнэс өөдөн чинртэ.

Бурхн цуг эн эдслһэн
ахнр-дүүнр дундан һардач болжах Йосипт өгтхэ.

²⁷ Бенямин ховдг чон болжана.

Олсан эн өрүһэр үмкэд иднэ,
Асхар зөөрөн хувана.

²⁸ Израилин арвн хойр отг иим. Эцкнь күн болһниг
шишлң эдслхлэрн, теднд тийгж келв.

Яковин үкл болн терүг оршалһн

²⁹ Яков көвүдтэн даалһвр өгнө:

– Би удл уга эврәннь өвкнр талан һарчана. Епрона
гидг хетин теетг бөөсн хадын көндэд мини эцкнрин хажуд
намаг оршатн. ³⁰ Эн хадын көндэ Канан һазрт Мамрен
хажуд бөөсн Махпела гидг теетг бөөнө. Энүгэр оршадг
орм кехэр Абрахам Епронас теетгәһинь хамднь хулдж
авла. ³¹ Тенд Абрахам, терүнә гергн Сарра, Ицхак, Ицха-
кин гергн Ребека оршагдцхала. Тенд би Лияг бас орша-
лав. ³² Тер тег, хадын көндэ хетмүдэс хулдж авгдла.

³³ Көвүдтэн тиим заавр өгснәннь дару Яков орн деерән
кевтэд өнгрв.

50 ¹ Йосип эцк деерән өкәһэд, теврэд, уулын бээж те-
рүнә чирә үмснә. ² Эврәннь зарц эмчнртән Израилин
цогциг оршалһнд белдх заквр тер өгнө. ³ Болзгарнь дөчн
хонгтан эмчнр терүнә цогцд бальзам ивтрэв, далн хонг-
тан Египетин улс терүнд харм төрж уульцхав. ⁴ Һундлын
өдрмүд давхла, хаана бөөшнд бөөдг хаана зарцнрт Йосип
иигж келнә:

– Буйн болтха, ⁵ мини эцк нанас андһар авла гиһэд ха-
анд келит. Эцкән өнгрхлэ, би терүг урдаснь Кананд би-
ийиннь белдсн үкәрт оршах боллав. Би йовад эцкән ор-
шах зөв терүнэс суржана, дөкэд хэрү ирхүв.

⁶ – Йов, чи андһар өгсн болхла, эцкиннь зааврар терүг
орша, – гиж хан келнә. ⁷ Йосип эцкән оршахар йовна.
Терүнлэ хамдан хаана зарцнр, бөөшнгин ямта улс, Еги-
петин һазра һардачнр, ⁸ Йосипин цуг өрк-бүлин улс, те-
рүнә цуг ахнр-дүүнр, эцкиннь наадк цуг өрк-бүлин улс
йовцхана. Гошенд зуг теднә бичкдүд, малнь үлднә. ⁹ Тед-
ниг мөрн тергтә мөр унсн улс, йир олн улс дахцхав.

¹⁰ Йордан холын зүн үзг тал Атадт бөөсн тогт күрхлэрн,
тедн тенд йир икәр, йир һашудж уульцхав. Тенд Йосип
оршалһна керг күцәнә – долан хонгтан эцкдән һундрхж
уульцхана. ¹¹ Тер һазрт бөөсн Канана улс Атадын тогт ор-
шалһнд орлцжах улсиг үзэд иигж хәәкрцхәнә:

– Египетин улс йир һашудж уульжацхана!

(Тер учр деерэс тер орм Авел-Мицраим* гидг нер зүүв.)

¹² Тийгж көвүд эцкиннь заавр күцәнә. ¹³ Терүг тедн Ка-
нанд авч одад, Махпела гидг теетг бөөсн хадын көндэд
оршана. Абрахам терүг Епрон гидг хетәс Мамрехәс хол
биш оршадг бөөр кехэр хулдж авла. ¹⁴ Эцкән оршачкад,
Йосип ахнр-дүүнртәһән болн хамдан йовсн цуг улстаһан
Египет тал хәрж ирнә.

Йосип эврәннь ахнр-дүүнрән тогтнулна

¹⁵ Йосипин ахнр-дүүнр эцкән өнгрснә дару иигж санцхана:

– Кемр Йосип маднд дурго болад, терүнд мана үзүлсн
зовлңгас көлтә өшөһөн авхар седхлэ яахмб?

¹⁶ Тедн Йосип тал кү илгәһэд иигж келүлнә:

– Үкхиннь өмн мана эцк иим сурһмж үлдәж: ¹⁷ «Йо-
сипт келтн: „Ахнр-дүүнриннь һарһсн килнцинь, чамд
зовлң үзүлснә геминь тәвж өг“». Мана гемиг тәвж өг-
хичн бидн эржәнәвидн. Мана эцкин шүтжәсн Бурхнд
бидн бас шүтжәнәвидн.

Тиим үг соңсчах Йосип уульна.

¹⁸ Терүнә ах-дүүнрнь эвцхәр ирэд, өмннь сөгдэд иигж
келцхәнә:

* ^{50:11} *Авел-Мицраим* – еврей келәр «Египетин әмтнә уульһн».

– Эндрэс авн бидн чини зарцнрвидн!

¹⁹ – Бичэ ээтн, – гиж Йосип келнэ. – Би тадна зарн кех, тадниг засглх Бурхн бишлм. ²⁰ Тадн болхла нанд хар санаһан күртэхэр седжэлэт, Бурхна седвэрэр тертн зуг цаһан сананд хуврв. Энүнэс кэлтэ кедү эмтнэ эмн ода күртл авргджана. ²¹ Бичэ ээтн. Би таднд чигн, тадна үрдт чигн килмжэн өгнөв.

Йосип теднлэ жөөлнөр күүндэд тогтнолна.

Йосипин үкл

²² Тегэд Йосип эцкиннь өрк-бүлтэ Египетд бүүрлэд бөөв. Тер 110 жилдэн эмд йовв. ²³ Тер Эпримин үрдин хурвдгч үй үзв. Манашен көвүн Махиран үрдиг Йосип өрк-бүлдэн орулж авла.

²⁴ – Би удлго өнгрхүв, – гиж Йосип ахнр-дүүнртэн келнэ. – Болв Бурхн, маһд уга, таднд дөнгөн күргхэр ирх, тадниг эн һазрас дахулж һарһад, Абрахамд, Ицхакд болн Яковд өгх болад андһар тэвсн һазрт күргх.

²⁵ Йосип Израилин өрк-бүлин улсас андһар авна: «Бурхн тадниг тер һазрт дахулж һарһхла, мини цогциг бийлэхэн авад йовтн».

²⁶ Йосип 110 жилдэн бөөһөд, Египетд өнгрв. Терүнэ цогциг бальзамар ивтрэхөд, оршалһна яршгт тэвнэ.

Рут

*Бурхна эрүн номин Хуучн бооцанд «Рут» гидг келвр орсмн.
Рут гидг талын орн-нутгин күүкн Израилин назрт тусж,
Тендэн тер Бурхна улст бат итклэн үзүлнэ. Рут Бурхнд нэ-
алэд, түрү-зүдү үзсн бийнь одсн назртан төвкнүн бээнэ. Ти-
игэд Бурхн Рутиг итклтэ дурарн эдслнэ.
Хөөннь, кесг үй давад, Рут Израилин алдр Давид хаана өвк
ээжснь болж.*

1¹ Израилин улсиг зарһчнр харджасн цагт назр деер харһнлһн болж. Тегэд нег күн гергтөһөн, хойр көвүтөһөн Йудай назрин Бетлехем балһснас нүүһэд, Моав назрт бөөхөр ирнэ. ²Терүнэ нернь Елимелех бөөж. Гергнәннь нерн Ноemi, хойр көвүнәннь нерд: Махлон болн Килион. Эдн Йудай назрин Бетлехем балһсна Епрат уңгтохмин улс бөөж, Моав гидг назрт ирэд тедн бөөрлж. ³Тиигэд бөөтл Ноемин залу Елимелех өңгрж одна. Ноemi хойрхн көвүтөһөн үлднэ.

⁴⁻⁵Хойр көвүнь Моав келн-улсин күүкдиг буулһж авна. Негнь – Орпа, наадкнь – Рут гидг нертэ бөөж. Эдн Моавт арвн жил шаху бөөснэ хөөн Махлон Килион хойр бас өңгрж одна. Тиигэд Ноemi залуһан болн хойр көвүһөн геенэ.

Ноemi герүрн хэрж ирнэ

⁶Невчкн цаг давад, Деед Эзн Эврәннь келн-улсан хөөрлэд, сән урһц өгч гисн зэңг соңсад, Ноemi хойр бертөһөн Моавас һарад төрскн назр талан хэрхэр белднэ. ⁷Эдн бөөрнөсн һарад, Йудай назр темцж йовв. ⁸Йовж йовад зууран Ноemi хойр бердән иигж келнэ:

– Күүкд! Тадн һарсн экнр талан, герүрн хэртн. Нанд болн мини көвүдт цаһан седклэн тусхасн төлэд Деед Эзн тадниг өршөтхэ! ⁹Тус-тустан хэрд һарч амр жирһл олхитн Деед Эзн эдс өгтхэ!

Ноemi иигж келэд, берөчүдән үмсв, теднь оркрад уульцхав.

¹⁰ – Уга. Бидн Тана келн-улс тал Танла хамдан йовна-видн, – гиж тедн келцхэв.

¹¹ – Күүкд минь, герүрн хэрцхэтн. Яһад намаг даххар бэ-энэт? Таднд залус болх көвүдиг би дөкж һарһж чадшгов, тиим эсий? ¹²⁻¹³ Хэрцхэтн! Ода би шинэс хэрд һархд дегд көгшмб. Болв эндр асхн чигн эврэннь залутаһан бөөһэд, үр теһэд, көвүд һарһх арһ бөөх болвчн, тедниг өсж бостл тадн күлэхийт? Тадн тиим удан цагт күлэж күүнд одлго бөөж чадхийт? Уга, күүкд минь! Би таднд сана зовжанав, яһад гихлэ, Бурхн намаг үлдэв, – гиж Ноеми хэрүднь келв.

¹⁴ Тедн шинэс оркрад уульцхав. Дөкэд Орпа Ноемиг үм-сэд, мендлэд герүрн йовж одв. Рут болхла, хадм экэн тэвл уга бөөв.

¹⁵ – Хөлө, чини баз эврэннь келн-эмтнүр, эврэннь бурхд талан йовж одв. Чи бас терүг дахад хэрх зөвтөч, – гиж Ноеми келв.

¹⁶ Зуг Рут:

– Таниг үлдэхэд хэрү йов гиж бичэ намаг эрэд бөөтн.

Тана йовсн һазрт би йовнав.

Тана бөөсн һазрт би бөөнэв.

Тана келн-эмтн мини келн-эмтн болх,

Тана Бурхн мини Бурхн болх.

¹⁷ Тана өңгрсн һазрт Өңгрхлэрн, би оршагдхв.

Кемр үклэс талдан юмн мадниг салһхла,

Бурхн намаг икэр цаажлтха! – гив.

¹⁸ Рутиг хамдан йовхар батар шиидсинь үзэд, Ноеми те-рүг дөкж эрсн уга.

¹⁹ Тиигэд тедн хоюрн йова йовж Бетлехем балһснд кү-рэд ирнэ. Хойр күүкд күн балһснд орж ирхлэ, балһсна өмтн өврмж кеһэд:

– Энтн Ноеми биший? – гицхэв.

²⁰ Зуг Ноеми:

– Намаг Ноеми (тааста) гиж бичэ нерэдтн, Мара (һашун) гиж келтн. Яһад гихлэ, Хамгин Күчтэ Бурхн мини жирһлиг һашута кев. ²¹ Эндэс һархларн, би байн һарч йовлав, зуг ода

хоосн хэрж ирүв. Деед Эзн намаг зарһла харһулад, дала зовлн илгэсмн. Ода яһад тадн намаг «тааста» гижжөмбт?

²² Тиигэд Ноеми Рут гидг бертөһөн Моавин һазрас хэрж ирсмн. Эдн Бетлехем балһснд ичмэ хадлһн эклхлэ ирсн бөөж.

Рут Боазла харһна

2¹ Бетлехемд Боаз гидг күндтэ байн күн бөөдг бөөж. Тер Ноемин залун Елимелехин садн бөөж.

² Нег дөкж Рут Ноемид келнэ:

– Тэрэнд йовад хадачнрин ард үлдсн тэрэнэ толһас цуг-лулх зөв нанд өгтн. Седклнь нанд туссн күүнэ һазрт однав.

– Сэн, күүкн минь, йов, – гиж Ноеми бердэн хэрү өгнэ.

³ Рут нег тэрэнэ һазрт ирэд, хадачнрин ард йовад, тед-нэ хөөн үлдсн тэрэнэ толһас цуглулж. Медлго, Рут Ели-мелехин унг-тохмин Боаз гидг күүнэ һазрт ирдг болна.

⁴ Боаз Бетлехемэс ирэд, хадачнртаһан мендлэд:

– Деед Эзн таднла бөөх болтха! – гиж келв.

– Деед Эзн Танд эдс өгтхэ! – гиж тедн хэрү өгцхэв.

⁵ Дөкэд Боаз хадачнрин һардачас:

– Эн кенэхнэ баахн күүкд күмб? – гиж сурв.

⁶ – Энтн Моав һазрас Ноемиг дахж ирсн Моавин күүкд күн. ⁷ Энтн хадачнриг дахад, арднь үлдсн тэрэнэ толһас цуглулх зөв сурла. Өрүнэс авн ода күртл көдлэд бөөһэтэ, бичкн зуурт амрла, – гиж һардач хэрү өгв.

⁸ Боаз Рутиг дуудад:

– Күүкн, сонс намаг, эндэс бичэ йов, талдан һазрт тэ-рэнэ толһас бичэ цуглул. Мини зарц күүкд улсла энд үлд*.

⁹ Хадачнр көдлжэсн һазр хэлэхэд, арднь йовж йовсн зарц күүкд улсиг дахад йов. Чамаг бичэ көндөтхэ гиһэд би залу улсдан заков. Ундасхларн, ирэд мини зарцнрин савас ус у, – гиж келв.

¹⁰ Рут болхла Боазын өмн сөгдэд, маннаһан һазрт күр-гэд иигж келв:

* ^{2:8} Эдн хадачнрин ардас дахад тэрэ боодг зарц күүкд улс бөөж.

– Яһад Та нанд, хэр күүкд күүнд, оньган өгэд сә кежэхмбт?

¹¹ – Залуһан өңгрснә хөөн чигн хадм эkdән сә кесичинь нанд әмтн келлә: чамаг эк-эцкән, төрскн һазран үлдәһәд, урднә таньдго келн-әмтн тал ирсичинь би меднәв.

¹² Чини кесн йовдларчн Деед Эзн ачичн хәрүлтхә!

Деед Эзн Израилин Бурхн чамаг элвгәр ачлтха!

Терүнә живр дорнә

Харслт олхар чи ирсн бәәнәч, – гиж Боаз Рутд келв.

¹³ – Тана зерг, цаһан седкдтн ханжанав. Тана зарц күкд улсла әдлцх зөв чигн нанд уга. Болв Та нанд сән үт келәд, зүрким тогтнулвт, – гиж Рут хәрү өгв.

¹⁴ Үдин хотын цаг ирхлә, Боаз Рутиг дуудад:

– Наар! Мана өдмгәс авад, шүүсләд ид, – гив.

Рут ирәд, кәдләчнр дунд суув. Боаз терүнд невчкн хурсн буудя өгв. Рут идәд цадв, түүнәснә бас үлдв.

¹⁵ Дәкәд Рут босад, хәрү кәдлхәр харв. Боаз болхла эврәннә зарцнртан:

– Эн күүкд күн тәрәнә боодһас заагт чигн тәрәнә толһас цуглултха. Бичә энүг өөлүлтн. ¹⁶ Боодһас кехәр цуглулсн тәрәнә толһасин зәрминь һазрт үлдәжәтн. Терүгинь цуглултха. Бичә энүг шоодтн! – гив.

¹⁷ Тиигәд Рут асхн күртл кеер кәдлж. Дәкәд тер цуглулсн тәрәнә толһасан цокхлань, тернә ефә* шаху ичмә болж харв.

¹⁸ Энүгән авад, балһсан орна. Цуглулсн буудяһан хадм эkdән үзүлнә, үдин хотасн үлдсн үлдлинь өрч дотрасн һарһж өгнә. ¹⁹ Хадм экнә:

– Альд энүгән эндр цуглулвч? Кенә тәрәнд кәдлвч? Чамаг оньглсн күн әдстә болтха! – гив.

Рут альд кәдлсән хадм эkdән келж өгәд:

– Би нег күүнә тәрәнд кәдлләв, терүнә нернә Боаз, – гив.

²⁰ Тиигхләнь Ноеми бердән иигж келв:

– Өңгрснднә, әмдднә чигн эврәннә хәәртән тусхасн

* ^{2:17} 40 литр шаху савин кемжән.

Деед Эзнә әдстә күн! Боаз мана өөрхн садн болдм. Энчн садн дундас мадниг асрх даалһврта күн*, – гив.

²¹ – Тер нанд нам иигж келв: «Тәрә хадлһн чилтл, мини зарцнрла бә», – гиж Моавин күүкд күн Рут немж келв.

²² – Терүнә зарцнрла хамдан бәәхләчн, сән болх. Яһад гихлә, талдан тәрәнд әмтн чамаг амрашго билә, – гиж Ноеми бердән келнә.

²³ Тиигәд Рут Боазын зарцнрла кәдләд, ичмә, цаһан буудя хадлһна цаг чилтл тәрәнә толһас цуглулад, хадм эктәһән бәәж.

Боаз Рутд дөң болнав гиж үг өгнә

3¹ Нег дәкж Ноеми Рутд иигж келнә:

– Күүкн минь! Күүнд одад, амр жирһл олсн болхла, чамд сән болх билә. ² Хәлә, Боаз бәәнм. Чи терүнә зарцнрла кәдлләч. Терчн мана садн. Эн асхн тер тогт ичмә киискх. ³ Соңс намаг: бийән уһаһад, каңкнсн тос түркәд, сән хувцан өмсәд, тогт од. Зуг Боаз асхни хотан ууһад дуустл, нүднднә бичә үзгд. ⁴ Дәкәд унтхар йовхлань, альд амрад кевтсинь хәлә. Тер кевтсн һазртнә одад, кәл бийәснә кәдргинь секәд кевт. Ю кехинь тер эврән келх.

⁵ – Тана келсәр цугинь кенәв, – гиж Рут келнә. ⁶ Тогт одад, хадм экиннә келсәр тер цугинь кенә.

⁷ Боаз хотан ууһад, цадад, овалһта өвснә өөр ирәд унтж одв. Рут тагчгар өөрдәд, кәл бийәснә кәдргинь секәд кевтв. ⁸ Сөөни өрәллә Боаз чочад серж одна. Өндәһәд хәләнә. Кәл бийднә күүкд күн кевтсиг үзәд икәр алң болна!

⁹ – Юу-у! Кембчи? – гиж тер сурна.

– Тана зерг, әнтн бив, Рут. Та намаг живрәрн мет халхлх** зөвтәт, яһад гихлә, Та намаг асрх даалһврта саднт, – гиж Рут хәрү өгнә.

* ^{2:20} Асрх даалһврта күн – эн еврей авьясин тускар: Второзаконие 25:5-10; Числа 35:19-21; Левит 25:25, 47-49 умштн.

** ^{3:9} Живрәрн мет халхлх – залу күн күүкд күүг буулһж авхар бәәнә гисн темдг.

¹⁰ – Деед Эзн чамд, күүкн, эдс өгтхэ! Угата, байн улс заагас баахн залус эс хээсндчн сэн юмн. Эн йовдлчн урдк йовдлмудас деер! ¹¹ Күүкн, бичэ э! Чамаг буйнта гергн гиж балһсна эмтн цуһар меднэ. Би чини сурсар цугинь кенэв. ¹² Би тана өөрхн саднас негнь болдгнь үнн, зуг нанас өөрхн садн танад бээнэ. ¹³ Эндр энд хон. Өрүндэн тер садн чамд нөкд болнав гиж үгэн өгхлэ, сэн болх. Кемр тер тиим үг эс өгхлэ, Деед Эзнэ өмн андһар тэвжэнэв, би авнав. Өрүн күртл унт, – гиж тер келв.

¹⁴ Рут Боазын кел бийднь өрүн күртл унтад, өр цөөхлэ босв.

– Күүкд күн тогт ирсинь күн бичэ медтхэ, – гиж Боаз санв.

¹⁵ – Эврәннь көдргэн тээлэд бэржэ, – гиж Боаз келв. Көдрг деернь Боаз зурһа дэжж кемжэлэд, ичмэ кеж өгв. Терүгэн Рутин ээмднь үүрүлчкэд, бийнь балһс орад йовж одв.

¹⁶ Рут болхла хадм экүрн ирнэ.

– Нэ, юн болв, күүкн минь? – гиж тернь сурна.

Бернь Боазиг яһсинь, ю кесинь – цугинь келж өгнэ.

¹⁷ – Иим дала ичмэ өгэд, хадм экүрн хоосн һартаһан бичэ йов гиж Боаз келлэ, – гийһэд Рут немв.

¹⁸ – Күүкн минь, керг яһж төгсхинь медтлэн күлэжэ. Яһад гихлэ, терчн кергэн эндр эс күцэтлэн зогсшго, – гиж Ноеми хэрү өгнэ.

Боаз Рутиг буулһж авна

4 ¹ Балһсна үүднд эмтн харһдг һазрт Боаз ирэд суув. Тер саамлань, Боазин урднь келжэсн садн хажуһарнь давж һарна. Боаз терүг дуудад, өөрэн суулһна. ² Дэкэд герчнр болх арвн медэтнриг дуудад бас өөрэн суулһна.

³ Боаз эврәннь садндан иигж келнэ:

– Ноеми Моавас ирэд, мана садн Елимелехин хүв һазринь хулджана. ⁴ Би чамд энүг медүлжэнэв. Энд суусн эмтнэ болн медэтнрин чирэд келжэнэв: кемр хулдж авх болхла – ав, авшго болхла – нанд медүлэд кел. Яһад гихлэ, чамас нань күүнд хулдж авх зөв уга, дарукнь – бив.

– Би хулдж авнав, – гиж тернь келв.

⁵ – Дэкэд нег юмн бээнэ. Ноемин хулджах хүв һазриг хулдж авхларн, өнгрсн садна тохминь давулхин төлө чи Моав һазра күүкд күүг, белвсн Рутиг буулһж авх зөвтөч. Тер күүкд күүнэс һарсн көвүнь тер һазрин эзн болх. Тиигэд өнгрсн садна һазрнь өрк-бүлднь үлдх, – гиж Боаз келв.

⁶ – Мини күүкдин өнчинь булалһшгон төлөд би авч чадшгов; чи ав, – гиж тер садн хэрү өгв.

⁷ Кезэнэ Израильд тиим авьяс бөөж; хойр күүнэ хоорндк ямаран чигн кергиг эс гиж бооцаг батлхин төлө, нег күнь көлөсн буршмган тээлэд, талдан күүндэн өгдг бөөж.

⁸ Тегэд тер садн күн нег буршмган тээлэд:

– Тер һазриг эврэн хулдж ав, – гийһэд Боазд келв.

⁹ Боаз болхла, медэтнрт болн цуг эмтнд иигж келнэ:

– Елимелехд, Килионд, Махлонд бөөсн цуг юминь би Ноеминь хулдж авчана. Тадн эндр энүнд герчнр болжанат. ¹⁰ Дэкэд би өнгрсн Махлона гергинь – моавин күүкд күүг – Рутиг буулһж авчана. Тиигэд тер күүнэ һазрнь өрк-бүлднь үлдх, нернь ахнр-дүүнр заагтнь болн төрсн балһснднь дуудулдж йовх. Тадн эндр энүнд герчнр болжанат.

¹¹ Тиигхлэ медэтнр чигн, балһсна үүднд суусн эмтн чигн:

– Бидн герчлжэнэвидн.

Чини герт ирсн күүкд күн Лияг болн Рахелиг дуратха!

Эдн олн көвүд һарһж, Израилин унг-тохм тогтала!

Бурхн энүг тиим кетхэ!

Епратахна заагт элвг-делвг бөөж,

Бетлехемд нернчн тууртха!

¹² Эн баахн күүкд күүнэс Бурхн чамд үрд өгтхэ!

Тамарь Йудад һарһж өгсн Порец көвүнэ бүллэ эдл чини бүл нертэ болтха! – гиж йөрөцхэв.

¹³ Тегэд Боаз Рутиг буулһж авв. Бурхн эдс өгэд, Рут көвү һарһна. ¹⁴ Күүкд улс Ноемиг йөрөһэд иигж келнэ:

– Деед Эзд магтал! Эндр өдр ач угаһар чамаг үлдэсн уга. Эн нилх көвүн Израиль һазрт нерэн дуудултха!

¹⁵ Долан көвүнэс деер, чамд дурта болдг берчн эн уриг һарһв. Тегэд эн көвүн көгшрх насндчн чамаг асрж, Чини жирһлин байр-бахмж болх.

¹⁶ Ноеми нилхиг нар деерэн авад, теврэд, нарсн көвү-
нэн хэлэсн эдлэр килмжтәһәр хэлэдг болв.

¹⁷ Хам хоша бөөдг күүкд улс:

– Эн көвүн Ноемин төлө нарч, – гиж келдг бөөж.

Көвүнд тедн Овид гидг нер өгч.

Овид хөөннь Иессейин эцк болна. Иессей Давид хаана
эцк бээсмн.

Давидин уңг-тохмин тууж

¹⁸ Пәрецин уңг-тохм эн: Пәрец Хецронин эцк, ¹⁹ Хец-
рон Рамин эцк, Рам Аминадавин эцк, ²⁰ Аминадав Нах-
шона эцк, Нахшон Салмона эцк, ²¹ Салмон Боазын эцк,
Боаз Овидин эцк, ²² Овид Иессейин эцк, Иессей Дави-
дин эцк билә.

ХУУЧН БООЦАНАС

Эклц ♦ Рут

Книга БЫТИЕ
Книга РУФЬ
на калмыцком языке

Книга БЫТИЕ. Перевод *Веры Шуграевой.*

Книга РУФЬ. Перевод *Ольги Саломовой.*

Редакторы *Бэт Лонг, Кати Партридж, Петр Биткеев.*
Консультант *Дэвид Кларк.*

Институт перевода Библии
Лицензия № 01271 от 22.03.2000
101000 Россия, Москва, Главпочтамт, а/я 360

Подписано в печать 19.09.2005
Формат 84×108 1/32
Печать офсетная. Усл. печ. л. 6,72
Тираж 2000 экз. Заказ №

Отпечатано с готовых диапозитивов
в типографии «Принткорп»
ЛП № 347 от 11.05.1999
220141 Беларусь, Минск,
Староборисовский тракт, 40